

25/12/2008

אל: ציבור לקוחותינו וידידינו,

עצות ו"טיפים" לתכנון המס לקראת סיומה של שנת המס 2008 ופתיחתה של שנת המס 2009

תכנון מס איננו עבירה. במציאות הכלכלית שלנו תופסת שאלת המיסוי חלק נכבד מכל פעילות עסקית; ולכן, טוב יעשה כל נישום, אם יתכנן ויבדוק את חבות המס שלו על כל צדדיה. תכנון חבות מס - פירושו: בחירה מתוך מספר חלופות עסקיות ומשפטיות. כל נישום רשאי וזכאי לברור לעצמו את החלופה, שעל פיה תהיה חבות המס שלו הנמוכה ביותר.

לפיכך, הבאנו לפני הקורא, לקראת תום שנת המס 2008, אוסף נרחב של עצות לתכנון מס בתחומים שונים ומגוונים. מטבע הדברים, רוב העצות מיועדות למי שהרוויח בשנת המס.

לא נכללו כאן עצות, המתאימות למספר קטן של נישומים, וכן כל הפרטים והסייגים לתכנון המס. חשוב לעיין בהפניות להשלמת הנאמר בתמצית במאמר זה; וכן, יש לבדוק מחדש את העצה; שכן, אין המחבר והמערכת אחראים לאי דיוקים ולטעויות. כדאי להתייעץ עם מומחה למסים, כדי לבחון את היישום לגבי מכלול הפעילות. אם, למרות הכול, קיים חשש וספק בעניין פעולה מסוימת, מוצע לציין זאת בדוח למס הכנסה, כדי שהפעולה לא תיכלל בתחום הפלילי.

אפשר להיעזר בהחלטה מקדמית, שהיא החלטה מראש, אשר נותנת רשויות המסים בקשר להיבטי מס הכרוכים בעסקה מסוימת, שהנישום עומד לבצע, או שנמצאת בתהליך של ביצוע, ואשר המשכה תלוי, בין השאר, בהחלטה המקדמית.

כמו כן, ריכזנו בסוף הכתבה "לוח שנתי", המבוסס על פעולות שיש לבצע בחודשי שנת המס ושיש להגיש את תוצאותיהן לרשויות המס.

תוכן המאמר להקלת ההתמצאות

שינוי בחישוב המס עקב הבדלים בהתארגנות ובדיווח

סוגי הנישומים

הבדלים בין מיסוי יחיד לבין מיסוי חברה

עצמאי

שותפות מוגבלת

שכיר

חברה

שכיר להלכה (בעל שליטה)

חברות משפחתיות

יחיד, שותפות, או חברה

אגודות שיתופיות

מוסדות ציבור

עסקים בחוץ-לארץ

הקלות לחברות מו"פ לאחר שינוי מבנה

העברות בין עסקים

פיצול עסקים ומיזוג עסקים

העברות בין בני משפחה

חישוב נפרד לבני-זוג

חישוב נפרד במכירת מקרקעין

ניהול חשבונות ודיווח

שיטות הדיווח

הודעה על תחילת התעסקות

[מעבר לשיטה כפולה בניהול פנקסי חשבונות](#)

[ניהול חשבונות במטבע-חוץ](#)

[מחזור](#)

[טיב ניהול החשבונות שיידרש בשנה הבאה](#)

[ניכוי מס במקור מנכסים או משירותים](#)

[שיעור המקדמות לשנה הבאה](#)

[מקדמות של נישומים](#)

[קביעת מקדמות על פי מחזור](#)

[כללי קביעת עסקאות, הכנסות או מכירות לעניין מקדמות](#)

[פיקדונות](#)

[סגירת פנקסי החשבונות](#)

[השלמת רישומים ותיאומים](#)

[הספירה של המלאי והערכתו](#)

[מכירת נכסים](#)

[הוצאות עודפות](#)

[ניכוי מס במקור](#)

[ריבית להלוואות](#)

[מס ערך מוסף](#)

[שמירת מערכת החשבונות](#)

[הגשת דוח שנתי לרשויות המסים בישראל](#)

[דיווח ביוזמת הנישום](#)

[דיווח לפי חוק מס הכנסה \(תיאומים בשל אינפלציה\)](#)

[הכנה להצהרת הון](#)

[ביקורת פנקסי החשבונות](#)

[דחיית הדיווח על הכנסות או הקטנת שיעור המס עליהן](#)

[הכנסות פטורות ממס](#)

[עיתוי ההכנסות](#)

[בסיס מזומן](#)

[בסיס מצטבר](#)

[מכירות](#)

[הקדמת מכירות](#)

[אחריות למוצר שנמכר](#)

[הקלות במיסוי מקרקעין](#)

[שיעור נמוך של מס - לקשישים המשכירים נכסים](#)

[הכנסות בני-זוג מרכוש](#)

[הכנסות קבלנים](#)

[הכנסה מריבית "רעיונית"](#)

[הכנסות הוניות](#)

[הכנסות מניירות ערך](#)

[אופציות לעובדים](#)

[הגדלת הוצאות או הקדמת הוצאות](#)

[הגדלת הוצאות](#)

[הקדמת הוצאות](#)

[ניכוי הוצאות להתאמת מושכר](#)

[הוצאות לשיפוצים](#)

[פחת](#)

[החלפת ציוד - שיחלוף](#)

[חכירת נכסים \("שכר-מכר"\)](#)

[ניכוי הוצאות לפינוי דייר מוגן](#)

[הפסדים](#)

[הכרה בחובות אבודים](#)

[התחייבויות תלויות](#)

[תושבי חוץ](#)

[מתנות ללקוחות](#)

[אש"ל לעובדים](#)

[מס על שכר](#)

[החזקת כלי רכב](#)

[נסיעות לחוץ לארץ](#)

[ניכוי הוצאות כיבוד](#)

[ניכוי הוצאות לינה וארוחת בוקר בארץ](#)

[מחקר ופיתוח](#)

[הוצאות בגין השקעה בחיפושי נפט ובסרטים](#)

[הוצאות סוציאליות](#)

[ניכוי בשל דמי ביטוח לאומי](#)

[קופות גמל לפיצויים](#)

[הפרשה על הכנסה משכר המהווה בסיס לפנסיה](#)

[קופות גמל לקצבה](#)

[ביטוח מפני אובדן כושר עבודה](#)

[הפרשות לקרנות השתלמות](#)

[א. קרן השתלמות לעצמאי](#)

[ב. קרן השתלמות לעובד](#)

[ג. קרן השתלמות לבעל שליטה](#)

[זיכוי על תרומות למוסד ציבורי מאושר](#)

[זיכוי בעד הוצאות להחזקת קרוב נטול יכולת](#)

[הטבות לבעלים וליזמים](#)

[תיעוד - לאימות פעולות](#)

[ריבית להלוואות בעלים](#)

[משכורת, דמי ניהול ומענקים - לבעלי שליטה](#)

[משכורת](#)

[דמי ניהול](#)

[מענקים](#)

[הסבת רווחים](#)

[חלוקת דיווידנד](#)

[תשלומי מס](#)

[הקטנת מקדמות](#)

[תשלום מקדמה על חשבון רווח הון](#)

[תשלום יתרת המס לשנת 2008](#)

[הרפורמה במיסוי הישיר](#)

[תכנוני מס החייבים בדיווח](#)

[לוח שנה מיסוי](#)

שינוי בחישוב המס עקב הבדלים בהתארגנות ובדיווח

סוגי הנישומים

בתחום המסים הכול שווים, אך יש השווים יותר. פקודת מס הכנסה מבחינה בין סוגי נישומים שונים, ולכל אחד מהם מערכת כללים והתייחסות שונה.

אופן חישוב המס ושיעוריו נבדלים מקבוצת נישומים לקבוצת נישומים. נישום יכול להיות נכלל ביותר מקבוצה נישומים אחת באשר לסוגי הכנסה שונים או זהים. תוצאות המס בכל קבוצה יהיו שונות. נישום יכול להיות שכיר, עצמאי, שותף בשותפות, מנהל בחברה שהוא בעל מניות בה, ובעל מניות בחברה שאין הוא עובד בה. לכן, חייב כל נישום, בראש ובראשונה, לבחור את שיבוצו (אם הוא יכול) בקבוצה, ששיעורי המס שלה הם הנמוכים ביותר בעבורו: לגבי כל סוג הכנסה לחוד, ולגבי כל סוגי ההכנסה יחדיו. פקודת מס הכנסה מגדירה את סוגי הנישומים ואת המקורות השונים של הכנסתם כ"הכנסה החייבת במס".

בסעיף 1 לפקודה מס הכנסה מוגדרים הנישומים כלהלן:

'אדם' - לרבות חברה וחבר-בני-אדם, כהגדרתם בסעיף זה.

...

'חבר-בני-אדם' - כל גוף ציבורי מואגד או מאוחד, וכל חברה, אגודת אחים, חברותה או התאחדות, בין שהן מואגדות ובין שאינן מואגדות.

חברה - חברה, שהואגדה או שנרשמה על פי כל דין בר-תוקף בישראל או במקום אחר, לרבות אגודה שיתופית;

בסעיף 2 לפקודה מוגדרים מקורות "ההכנסה החייבת במס" כגון: עסק, משלח-יד, שכר עבודה, דיווידנד, קצבה, דמי שכירות, עסק בחקלאות, עיסוק בחקלאות וכו'.

הפקודה מבחינה, באורח עקרוני, בין שני מיגזרי מקורות של "ההכנסה החייבת במס": בין מיגזר מקורות הכנסותיהם של העצמאיים לבין מיגזר מקורות הכנסותיהם של השכירים.

בהמשך - עוסקת הפקודה באופן שונה, לפי סוג הנישום ומקור הכנסתו, באופן קביעת הכנסתו החייבת ובשיעורי המס החלים עליה. בכל סוג נישום עוסקת פקודת מס הכנסה באורח שונה, כאמור למעלה.

הבדלים בין מיסוי יחיד לבין מיסוי חברה

פקודת מס הכנסה והחוקים הנלווים אליה מבדילים, בהטלת המס על מקורות ההכנסה השונים, עקב השוני המשפטי בהשגת ההכנסה. העיקרון, שכל האזרחים שווים כלפי החוק - אינו קיים בפקודה זו. השוני מתבטא בקריטריונים משפטיים שונים לקביעת סך ההכנסה החייבת במס ולקביעת שיעורי המס החלים עליה.

עצמאי

עצמאי מוגדר בפקודה כאדם, שהכנסתו באה מכל מקורות ההכנסה, אך לא מעבודה אצל מעביד, אשר ממנו הוא מקבל משכורת.

שותפות מוגבלת

אצל שותפות קובע סעיף 63 לפקודת מס הכנסה: כי לא השותפות היא הנישומה אלא השותף הוא הנישום; וכי יראו את החלק שכל שותף זכאי לו, בשנת המס מהכנסות השותפות, כהכנסתו של אותו שותף. משום כך גם רווחי השותפות, הנמשכים בידי השותפים, אינם ממוסים בעת משיכתם; וזאת, לעומת רווחי חברה, הנמשכים בידי הבעלים כדיווידנד, אשר ממוסים בעת משיכתם.

שותפויות, המבקשות לשנות את מבן המשפטי לחברה, יכולות להעביר את כל נכסיהן במקובץ או נכסים יחידים או שילוב של שתי האפשרויות. עובדה זו מגדילה את אפשרויות תכנון המס בהעברה מסוג זה ומסתמכת על דברי השופט י' אנגלרד, בפסק הדין בעניין "שדות", שניתן ב-20.5.2001 - כלהלן:

"בסיכומו של דבר: יש לקבל את עמדתו של בית משפט קמא, כי יש לראות לצורך מיסוי את ההעברה הנדונה של עסק השותפות מידי השותפים לידי החברה כהעברת זכותו של כל שותף בשותפות ולא כהעברת כל נכס ונכס בנפרד. כפי שציינתי, עומדות לפני השותפים מספר אפשרויות לביצוע העברת נכסים בשותפות. מלבד האפשרות של העברת חלק כולל, הם יכולים, כמובן, להעביר נכסים בנפרד. יתרה מזו. במצבים מוגדרים נותן כעת סעיף 104ב לפקודה אפשרות להעביר נכסי שותפות לתוך חברה ללא חבות מיידית של מס.

על פי ההסדר שבסעיף 104ב לפקודה: שותפים בשותפות או בעלים משותפים, הגורמים להעברת נכס שבבעלות השותפות או המעבירים נכס שבבעלותם המשותפת, לפי העניין, לחברה שהוקמה במיוחד לצורך כך ולא היה לאותה חברה נכס אחר או פעילות אחרת באותו מועד או לפניו, והכול תמורת הקצאת מניות בלבד באותה חברה, לא יחויבו במס לפי פקודה זו, לפי חוק תיאומים בשל אינפלציה או לפי חוק מס שבח, לפי העניין, אם התקיימו כל אלה."

במקום, שבו יש חשיבות לקיזוז הפסדים או רווחים של המיזם מול רווחים או הפסדים של בעלי המיזם, ראוי להעדיף פעילות במסגרת שותפות, ולא במסגרת חברה.

ברם, רבים נרתעים מהעדפת השותפות על פני החברה, הואיל והם מעוניינים ביתרון האחריות המוגבלת. בעבור אלה - אירגון הפעילות במסגרת של "שותפות מוגבלת" מהווה פתרון נאות, המאפשר ליהנות מיתרונות המס של השותפים; וזאת - בלי לשמוט את יתרון הגבלת האחריות.

פקודת השותפויות מאפשרת את רישומה של שותפות מוגבלת, אשר בה: אחד השותפים יהיה שותף כללי שאחריותו בלתי מוגבלת, ויתר השותפים יוגבלו באחריותם לסכום שהשקיעו בשותפות, בדומה להשקעה בחברה בע"מ. גם על בעיית האחריות הבלתי מוגבלת של השותף הכללי ניתן להתגבר.

פתרון בעיה זו הוא באמצעות מינוי חברה בע"מ, אשר היא תהיה השותף הכללי. זאת, אף כי מתוך פקודת השותפויות לא ברור, אם אפשר למנות חברה בע"מ לתפקיד השותף הכללי, אך בפועל מאפשר רשם השותפויות לרשום חברה בע"מ כשותף כללי.

בעיה אחרת בתחום זה נובעת מהוראת פקודת השותפויות, אשר קובעת, כי שותף מוגבל מנוע מלהשתתף בניהול עסקי השותפות.

דרך להתגבר על מגבלה זו היא באמצעות מינוי דירקטורים בחברה, המשמשת כשותף כללי, אשר להם זיקה לשותפים המוגבלים. אולם במינוי זה יש להקפיד, כי למתמנים הללו לא תהיה זיקה ישירה או בולטת לשותפים המוגבלים; בזיקה שכזו - עלול להיווצר הסיכון של הרמת מסך בין החברה המשמשת כשותף כללי לבין השותפים המוגבלים.

הרמת מסך שכזו - פירושה: איבוד יתרון הגבלת האחריות; שכן, על פי פקודת השותפויות - שותף מוגבל, המשתתף בניהול עסקי השותפות, נושא באחריות כשותף כללי כל זמן שהוא שותף בניהול. במקום, שבו השותפים המוגבלים הם חברה בע"מ, מוקהה עוקצו של הסיכון הזה.

ראה:

1. חוזר מ"ה 14/2003 מיסוי שותפויות בעקבות פס"ד שדות.

שכיר

שכיר מוגדר בפקודה כאדם המשתכר, או המרוויח, מעבודה. הפקודה מאפשרת למעבידו לשלם בעבורו לביטוח לאומי, לפיצויים, לקופת גמל וכך טוב יותר מצבו של השכיר.

יגאל ועקנין עבד בחברה העוסקת בטלמרקטינג. החברה לא דיווחה על תשלום העמלות לעובדיה, ולא ניכתה מהכנסתם מס במקור כמתחייב. לצורך הסוואת מעשיה, שילמה החברה לעובדיה בשני חלקים - חלק אחד בשיק, שממנו נוכה מס במקור כדיון; וחלק שני במזומן, שעליו לא דווח לרשויות המס. בדיון לפני כב' השופטת ברכה אופיר-תום קבעה השופטת, כי החבות במס מעיקרה היא חבות העובד, ותפקידו של המעביד אינו אלא תפקיד של גובה מס. ניכוי במקור אין עניינו, מעיקרו, במהותה של החבות במס או ביצירה של חבויות במס - אימתי חב אדם במס ואימתי אין הוא חב במס - אלא בדרכי גביית המס ובמינהל המסים. מעביד חב במס על הכנסותיו שלו, ועובדו חב במס על הכנסותיו שלו. זה לעצמו וזה לעצמו.

מכאן יש סכנה לשכיר, העושה קנוניה עם מעבידו לקבלת שכר עבודה ללא דיווח, כי הוא עלול לשלם על כך ביוקר, אפילו יותר מהשכר שקיבל, אם יעשו לו את חישוב המס מהכנסה מגולמת וממנה ידרשו את המס בצירוף ריבית, הפרשי הצמדה וקנסות.

שכירים, שאינם חייבים להגיש דוחות למס הכנסה, זכאים לקבל החזרי מס בעבור שש שנים, שקדמו להגשת הבקשה להחזר. כך עולה מחוזר 9/95 של נציבות מס הכנסה. אותו כלל חל גם על נישומים אחרים, בעלי הכנסה שלא מעסק או ממשלח-יד ושאינם חייבים בהגשת דוחות. וכך, שכיר שמגיש דוח להחזרי מס בשנת 2009, זכאותו להחזר מס תהיה מוגבלת לשנת המס 2003 ואילך.

חברה

לחברה היו יתרונות של אחריות מוגבלת של בעלי מניותיה כלפי נושיה, ולא היה אפשר לרדת לנכסיהם מחמת כישלונותיה. זאת - חוץ ממצב, שבו הם ערבו לחברה. לפי חוק החברות החדש, ניתן לרדת לנכסי מנהליה ביתר קלות, והחיץ שהיה בין חובות החברה לבין בעלי נכסי מניותיה התרופף. מבחינת מיסוי ההכנסות, חברה מוגדרת בפקודה כתאגיד, שנרשם על פי כל דין בר-תוקף, לרבות אגודה שיתופית. היות החברה גוף משפטי מבדיל בינה לבין "שכיר" ו"עצמאי". עיסוקיה הם כשל "עצמאי" והכנסתה, החייבת במס, מחושבת באותו אופן. החברה חייבת בגין שנת המס 2008 מס בשיעור 27% על הכנסתה החייבת. בעת תשלום דיווידנד - מקבלו של הדיווידנד משלם מס נוסף בשיעור 25% ברוב המקרים על היתרה; וכך, סך כל המס מגיע ל-45.25%.

מי שמעוניין להשקיע את רווחיו בפיתוח עסקי, ברכישת נכסים או להחזיק הלוואות בעבור רכישתם, מוטב שיפעל במתכונת של חברה, שבה, לאחר ניכוי המס, יישארו לו 73% מהרווח למטרה זו במקום נישום "יחיד" המשלם מס הכנסה עד 50% (בתוספת דמי ביטוח לאומי).

אם משקיעים כספים, מוטב להשקיע באמצעות חברה, כדי שהכספים למימון ההשקעה ייחסכו למס בשיעור 27%, ובעת קבלת דיווידנד שיעור המס יהיה אפס. יש אפשרות, שחברת האחזקות לא תפעל כלפי ציבור הלקוחות והספקים, והיא החברה שתתפרק בלי שהציבור יידע על כך, והעסקים ימשיכו כרגיל. לאחר פירוקה יועברו המניות בחברה הפעילה לחברת אחזקות חדשה באותה צורה.

רווחים, שמושכים בעלי מניות של תאגידים, לא יחויבו במס, עקב הפטור הקיים במשיכת רווחים בין שני תאגידים. יחיד "בעל עניין מהותי" משלם מס בשיעור 25% על כל שקל, שנמשך כדיווידנד ופטור מדמי ביטוח, החל משנת 2008.

משיכת דמי ניהול, המשמשת בדרך כלל כפתרון של יחיד למשיכת רווחים, היא בעייתית ביותר, והיא יוצרת לא פעם מצבים עדינים בלתי רצויים, שבהם יכול פקיד השומה להתערב בקלות (ראה בסעיף "דמי ניהול").

בית המשפט המחוזי בנצרת, בפסק דין 115/92 אניעם הנדסה נגד פקיד השומה צפת ("ידע למידע" 225, יוני 1995, עמוד 208), קבע ב-25.4.1995, כי המערער בעת חתימתו על הסכם הקמת החברה המשותפת עם חברת טמבור בע"מ פעל כיזם של חברה ביסוד.

מדובר במהנדס ששמו לוינס, אשר חתם על חוזה עם חברת טמבור, שבו לא אוזכרה עובדת יישום ההסכם מצידו של המהנדס במסגרת חברה בע"מ (חברת "אניעם"), אף שכוונה זו הייתה ידועה לצדדים כאפשרות מקובלת. בפועל, מיד לאחר חתימת ההסכם ולאחר התייעצות עם רואה חשבון, ייסד לוינס את חברת אניעם והעביר אליה את פעילותו, לרבות - את ההסכם.

מן הראוי לציין, כי גם חברת טמבור הקימה חברה לצורך הפעלת ההסכם, וזו שילמה לאניעם סכומי כסף לאורך השנים. זאת - עד אשר עלה פקיד השומה באחת השנים על "חיסכון במס", הנובע מהמבנה העסקי האמור.

פקיד השומה ראה לנגד עיניו "הסבת הכנסה". הסבת הכנסתו של לוינס לחברה, אשר תוצאתה בשנה מסוימת הניבה כאמור חיסכון במס. בנסיבות אלה, הוא טען, כי הצדדים, המופיעים כצד לחוזה המעגן את ההסכם, הם הצדדים גם לצורך בחינת היבטי המס, ולכן ההכנסות אינן הכנסותיה של חברת אניעם.

בית המשפט לא קיבל את טענות פקיד השומה, והוא שם דגש רב על כוונות הצדדים בעת החתימה על ההסכם, ולא על הצדדים הפורמאליים של ההסכם. בעת הכנת ההסכם - האפשרות, כי הוא יופעל הלכה למעשה בידי חברות, הייתה אפשרות מעשית. בפועל, הופעלה החברה מלכתחילה בתום-לב ובתכנון מראש. החשבונות הוצאו על שמה, והיא פעלה במסגרת ההסכם הלכה למעשה, וכן בתחומי פעילות עסקית נוספת. זאת ועוד: בית המשפט לא מצא כל פסול פיסקאלי, או פסול אחר, בשיקולים לפעול במסגרת חברה.

עוד קבע בית המשפט, "כי גם לו בחר המערער לפעול באמצעות חברה רק כדי להקל את עול המס, הייתה זו העדפה מוכרת ופעילות מותרת עפ"י דיני המס". ראו מנגד את פסק הדין בעניין סילבאן שטרית וטוטנאור, ששם בית המשפט טען למלאכותיות בצורת ההתאגדות.

מי שרוצה להשקיע את רווחיו בחברה לקידומה, או מי שרוצה לרכוש רכוש קבוע, או מי שרוצה לממן רכישת מכונית - טוב יעשה, אם ישאיר את רווחיו בחברה ומתוכם יממן רכישות אלה.

כדאי להשאיר רווח בחברה, אם מתכוונים להשאירו לפעילות החברה; וזאת, לאחר ניצול הניכויים והזיכויים האישיים ושיעורי המס הנמוכים של השכיר או העצמאי עד שיעור 27%.

רואי חשבון ועורכי דין מייעצים למנהלים את עסקיהם במסגרת חברה, למשוך משכורת בסכום שרירותי לצורכיהם. אם בסוף השנה מתברר, כי עדיין נותר רווח בחברה, הם מושכים את יתרת הרווח כמשכורת

ומשלמים מס שולי גבוה. אבל אם המשכורת עולה על הרווח, תצהיר החברה על הפסד, ו"המנהל" ישלם מס על רווח שאינו קיים.

יש הממליצים למשוך משכורת לכיסוי חובות מנהלים או לתת הלוואות לחברה למימון פעולות החברה. אפשר להוזיל את עלות המס, אם משאירים את הרווח לאחר תשלום מס בשיעור 27%, במקום שיעור המס של השכיר בחברה, המגיע בצירוף דמי ביטוח לאומי עד כ-55%. כדאי לשקול גם משיכת הלוואות בעלי מניות למחיה ולהפחית את המשכורת. הסכום, שיישאר בחברה במקום המשכורת, יחויב במס נמוך יחסית לחברה. בבוא היום, יוכל בעל המניות לפרק את החברה שהקים.

שכיר להלכה (בעל שליטה)

במגמה לזכות ביתרונותיו של שכיר, לגבי ההוצאות הנוספות המותרות בניכוי, וביתרונותיה של חברה, לגבי אופן חישוב המס על ההכנסה החייבת בשיעורי מס, הנמוכים מאלה של יחיד, מנהלים העצמאיים את עסקם במסגרת חברה. מכאן יוצא, שבעל העסק משנה את מעמדו מ"עצמאי" ל"שכיר". בינו כ"עובד" לבין החברה כ"מעסיקה" קיימים, לפיכך, יחסי עובד ומעסיק עם כל המשתמע מהם.

בדרך ניהול זאת - בעל העסק לשעבר הוא בעל המניות ומנהלה של החברה. מעמדו חולש על החברה, ובכלל זה על קביעת מידת משכורתו. ובתכנון מיטבי, תגיע משכורתו למידה כזו, שתחייבו במס שולי עד זה של החברה.

קבלת משכורת כל שנה, בסכום אופטימלי, מאפשרת למנהל ליהנות מהניכויים ומהפטורים האישיים מההכנסה, הניתנים לכל שנת מס בנפרד. הפסד, שנותר כתוצאה מתשלומים אלה, מועבר בחברה לשנים הבאות ומקוזז מרווחיה.

חברות משפחתיות

על פי סעיף 64(א) לפקודת מס הכנסה - יכולה הייתה חברה לבקש להיות "חברה משפחתית", ובלבד שהבקשה לכך תומצא לפקיד השומה לא מאוחר מחודש לפני תחילתה של שנת המס, או בתוך שלושה חודשים לאחר התאגדותה.

הואיל ו"החברה המשפחתית" שימשה אמצעי נוח לתכנוני מס, ביטל המחוקק את קיומה החל משנת 2003. אולם, הביטול ייכנס לתוקף מיום שיותקנו תקנות בעבור חברות שקופות. חיקוק התקנות לא נעשה וכך, הכלי של חברה משפחתית ממשיך להתקיים.

יחיד, שותפות או חברה ?

עם תום שנת המס, כדאי לשקול אפשרות של הפיכת עסק פרטי או שותפות - לחברה; או, חברה משפחתית - לחברה רגילה בע"מ, ולהיפך. רצוי להתייעץ בעניין זה עם יותר מגורם אחד.

עצמאי, שעסקו הפך לחברה בע"מ, יכול לקבל פיצויי פיטורים כשכיר בבוא העת; והוצאות פיצויי הפיטורים יוכרו בחברה לצורך מס. הישות המשפטית של החברה מהווה מחיצה בין הרכוש הפרטי של הבעלים לבין הרכוש העסקי.

מי שבחר בשותפות כאופציה, מן הראוי, כי יידע ששותפות אינה מחייבת יגיעה אישית. בתקציר פסק הדין, בעניין 149/88, "שותפות אינה מחייבת יגיעה אישית", מדובר בעסק משפחתי - שותפות לא רשומה, שבה היו שותפים אב ושני בניו. אחד מהבנים היה באותה שנה סטודנט בטכניון. על זאת, טענו המערערים, כי הרווחים מחולקים בין האב לשני בניו לשלושה חלקים שווים. בית המשפט קבע, כי בשום מקום לא קבע החוק, כי כדי ששותף יחשב ככזה לצורכי מס, עליו להשקיע בו יגיעה אישית, או אפילו להיות פעיל. עוד נקבע - בפסק דין אחר - כי קיומה של שותפות צריך להיבדק על פי כוונת הצדדים. בפסק דין אחר, קבע השופט א' פלפל, כי כאשר שותפות מעבירה את עסקיה לחברה אין לחשב רווח הון על כל פריט ופריט אלא על כלל נכסי השותפות; זה חישוב המקל את המס.

אגודות שיתופיות

כפי שנקבע בסעיף 62 לפקודה, אגודה שיתופית חקלאית רשאית, בהסכמת חברה, לחלק לחברה את כל הכנסותיה החייבות.

מדובר בחלוקת הכנסה חייבת אך לא בהפסדים. הודעה על חלוקת הרווחים כאמור צריכה להינתן עם הגשת הדוח של האגודה לשנת המס. יש הטוענים שניתן לחלק אף הפסדים.

מוסדות ציבור

בהתאם לתיקון מס' 93 לפקודה, כל מוסד ציבורי חייב להגיש דוח שנתי על נכסיו, הכנסותיו והוצאותיו. הדוח השנתי צריך להיעשות בהסתמך על פנקסי חשבונות קבילים, דהיינו: פנקסים שנוהלו על פי "הוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות על ידי מוסד), התשנ"ב-1992".

עסקים בחוץ-לארץ

צריך לזכור, כי כדי לתכנן היטב את הפעילות בחו"ל, יש לשים לב לנקודות, כגון אלה:
המבנה המשפטי, בישראל (יחיד, חברה); המבנה המשפטי, בחו"ל (סניף, שותפות, חברה זרה); האם יש אמנה למניעת כפל מס? היכן תהיה השליטה והניהול? כיצד למשוך רווחים? שימוש בארצות שמהוות

"מקלטי מס" מימון מחירי העברה בין ישראל לחו"ל, וכל נושא רווחי הון, חברת משלח יד זרה, וחברה נשלטת זרה.

השקעות אלה מאפשרות העברת פעילות לחברות, שנרשמות בחו"ל במדינות שבהן המס נמוך. נדגיש שהחל משנת 2007 הוסדר נושא מחירי העברה. לאחר הסדרת הנושא (מחירי העברה), כל תכנוני המס שהכרנו התבטלו. אי אפשר (כמעט) להעביר רווח ממדינה למדינה ללא טעם כלכלי וכו'. לכן, כל נושא העסקאות הבינלאומי מצריך חשיבה.

הקלות לחברות מו"פ לאחר שינוי מבנה

במגמה להמריץ את התפתחותו של מגזר ה"היי-טק" בתעשייה בישראל - הלוא הוא מגזר החברות עתירות המחקר והפיתוח - הורחבו ההקלות המיוחדות בתנאים, שחברות אלה צריכות לעמוד בהם לשם קבלת הטבות מס, כשמועבר חלק מן השליטה לאחר שינוי מבנה.

ההקלות הן בנושאים אלה:

1. הרחבת אפשרויות שינוי המבנה והקלות בתנאי חלק ה2 לפקודת מס הכנסה.
 2. הוראות ייחודיות במיזוג בדרך של החלפת מניות (סעיף 103כ לפקודה).
 3. הבהרת הוראות הדין הקיים ותיקונים "טכניים", הנוגעים להיבטים פרוצדורליים של החוק.
 4. סגירת פרצות ומניעת הימנעויות ממס והפחתות מס.
 5. הסדר מיסוי מיוחד בעסקת מכירת מניות, כאשר התמורה משולמת במניות של חברה אחרת שמניותיה נסחרות בבורסה.
- סעיף 104ח לפקודה, מקל, בעיקר, על חברות ה"היי-טק" בשינוי מבנה באמצעות העברת מניות. הסעיף נועד לאפשר את דחיית אירוע המס, כאשר אדם מעביר את כל מניותיו בחברה, לרבות זכויות לרכישת מניות באותה חברה, בתמורה להקצאת מניות הרשומות למסחר בבורסה, בין בתוספת תמורה במזומן ובין בלא תוספת תמורה במזומן.

הסעיף האמור דוחה את אירוע המס באורח מוגבל לשינוי מבנה, אשר אינם עומדים בתנאי "חלק ה2: שינוי מבנה ומיזוג", אשר הוסף בתיקון מס' 94 לפקודה; או, לחלופין, לשינוי מבנה, שבהם המעבירים אינם מעוניינים לעמוד במגבלות הקבועות שם. דחיית אירוע המס היא לתקופה שלא תעלה על 24 חודשים מיום החלפת המניות; ובמניות חסומות [מניות שמכירתן מוגבלת לחלוטין, לתקופה שנקבעה, על פי

הוראות דין או על פי הוראות רשות ניירות הערך] מותנית דחיית אירוע המס בתנאים אחדים, שמפורטים בתיקון לחוק.

כל השנויים אינם מספיקים כל עוד המס על ההכנסות הוא גבוה לעומת המס בחו"ל. הכול יודעים, כי תעשיית ההיי-טק קלה להעברה לכל מקום בעולם, היא יכולה לעבור באמצעות רשת האינטרנט או תקליטור.

ראה: תקנות מס הכנסה - שינוי מבנה של חברות עתירות מחקר ופיתוח.

העברות בין עסקים

לעיתים מתבצעות עסקאות בין שני עסקים או בין שתי חברות ומועברות הכנסות והוצאות, כגון: דמי ניהול, הנחות, או מכירה / קנייה של מוצרים. לכל העברה כזו חייב להיות בסיס כלכלי, ולא רק כדי להימנע ממס. פקיד השומה עלול לבדוק זאת, בייחוד בתוך קבוצת חברות שבבעלות משותפת.

לפי הוראת ביצוע 29/94 נערכה נציבות מס הכנסה לטיפול ב"העברת פעילות חברות קיימות לחברות חדשות ... במטרה להתחמק מתשלום מס ...".

ההוראה עצמה, עניינה - בהעברה מטעמי התחמקות ממס של החברה הישנה; אין ההוראה דנה ישירות בהעברת פעילות לחברה חדשה המצויה בהפסדים. בעניין זה התפתחו מבחני עזר אחדים, הקובעים מתי תותר העברת פעילות רווחית אל חברה מפסידה.

להלן כמה אינדיקציות, שיעזרו להחליט בנושא האמור:

א. המשכיות באותו ענף. לפי כלל זה - אם תמשיך החברה הנרכשת לפעול באותו ענף במשק, יהיה בכך משום חיזוק תכנון המס כתכנון מס לגיטימי.

ב. זהות (המשכיות) בעלי המניות (להבדיל ממכירה של 100% מהמניות). אם יוכנס שותף בהחזקה משמעותית, ואם החברה לא תימכר במלואה, יהיה בכך חיזוק להכרה בהפסדים.

ג. העברת פעילות חדשה לחברה. זאת, באותו תחום עיסוק עיקרי; להבדיל - מהעתקת פעילות קיימת מחברה אחרת לחברה בהפסדים.

ד. אם ההסכם אינו מותנה בחיסכון מס, סיכויי טובים יותר לקבל הכשר והכרה.

ה. קיומם של נכסים אחרים (לבד מההפסד), שיש להם יתרון לרוכש, יצדיקו את רכישת החברה (ידע, מוניטין, שם עסק).

ו. נוסף על כך ניתנה תשומת לב להילכת בן ארי שפורסמה השנה. הילכת בן ארי מרחיבה למעשה את הילכת רובינשטיין.

פיצול עסקים ומיזוג עסקים

קיימת מגמה של פיצול עסקים, ניתוקם או העברתם, בין היתר, מסיבות המיסוי האלה:

א. הימנעות מחובת ניכוי מס במקור לפי "תקנות מס הכנסה ניכוי מס משירותים או טובין". פיצול המחזור לשני עסקים עלול להוציאם מחובת הניכוי.

ב. חשש מפסילת פנקסי חשבונות בעסק מורכב בגלל אפשרות פסילה של פעילות אחת מתוך המכלול. לדוגמה: פנקסי חשבונות של חברה קבלנית גדולה, המפעילה חניון קטן על אחד המגרשים הפנויים, עשויים להיפסל, אם השומר במגרש ייתפס כשלא רשם תקבול.

ג. חובת מעבר משיטת ניהול פשוטה של פנקסי חשבונות לשיטה מורכבת, בשל גידול במחזור.

ד. כאשר פנקסי חשבונות של נישום נפסלו בעקבות אי רישום תקבול, הם ייפסלו לכל השנה. כדי שלא לפעול בעסק שפנקסי החשבונות שלו פסולים, מועתקת הפעילות לגוף חדש, נקי מהליקוי.

לקראת סוף שנת המס - רצוי לבחון מחדש, אם יש טעם להמשיך בפיצול, אם התנאים המקוריים עדיין קיימים, ואם עלות הפיצול מצדיקה את התועלת בהמשכו. מהצד השני, אפשר לשקול פיצול או שינוי ארגוני לקראת שנת המס הבאה, כדי לפתור בעיות שהוזכרו לעיל.

תיקון 123 לפקודת מס הכנסה, מיום 7 בדצמבר 2000, שתחולתו מיום 1 בינואר 2000, עוסק בהקלות במיסוי ע"י דחיית תשלום מס בנסיבות של שינויי מבנה על דרך של החלפת מניות.

עיקרי תיקון 123 האמור:

- הקניית אפשרויות נוספות למיזוגים: מיזוג ללא צורך באישור בית משפט; מיזוג בדרך של החלפת מניות ללא חיסולה של החברה המעבירה [סעיף 103(כ) לפקודה] ושרשרת של מיזוגים.
- מתן סמכות לשר האוצר לקבוע בתקנות תנאים שונים מהקבוע בפקודה, לעניין שיעורי החזקה, קיצור תקופת ההמשכיות, הגדלת יחסי גודל, ואפילו תקנות בדבר באורח מסוים לחברות מסוימות.
- מתן סמכות לנציב מס הכנסה לקבוע מועדי מיזוג ופיצול לא רק בתום שנת המס.
- ביטול הצורך - כתנאי להנפקה - באישור נציב מס הכנסה להנפקה פרטית של עד 25% מן ההון (שלפני ההקצאה) ובתשלום המס. בפיצול - הוסרה גם המגבלה על השיעור המקסימלי (באחוזים) של ההנפקה הפרטית.

- במכירה שלא מרצון, ניתן לרדת לשיעור החזקה של פחות מ-51%.

חלק מן ההטבות שבפיצול:

- אפשרות לשינויים בזכויות עד רמה מינימלית של 50% (במקום 51%).
- אפשרות למכירות הדדיות של עד 10%.
- בחברות השוקלות להתמזג מומלץ לבחון הגשת בקשה ל"צו-מיזוג" כבר בשנת המס 2008. כל זאת: באופן שמועד המיזוג - יהיה עד 31.12.2008; והגבלת המועדים הנגזרת מהמיזוג - כבר תחל ב- 31.12.2008.

ראה: חוזר מ"ה 16/2002 - "קביעת מועד מיזוג/פיצול".

העברות בין בני משפחה

בדרך כלל מעבירים הורים נכסים לילדיהם; ובמקרים מסוימים, הנכסים הללו מועברים ללא ההכנסות אשר נובעות מהם. במקרה דלהלן, אם העבירה נכס לבניה ללא התנאי של שמירת ההכנסות בידיה; והתוצאה הייתה, שבית המשפט לא התיר לזקוף את ההכנסות בשומתה.

המערערים הם שלושה מארבעת בניה של מרת ג'ורג'ת לחאם מנצרת (להלן - ג'ורג'ת או האם).

ג'ורג'ת העבירה את נכסיה בחייה לבניה ללא תמורה. היא עשתה כן בשני שלבים. בשנת 1977 היא העבירה להם את חלקה בבית מלון שהקימה ושניהלה. העברה זו נעשתה: בתנאי שהכנסות המלון יהיו שלה כל ימי חייה, ובתנאי שהבנים יוכלו להעביר את הזכויות במלון בלא הסכמתה. אין חולק שהכנסות המלון והפסדיו הם של ג'ורג'ת ולא של בניה.

בשנת 1982 העבירה ג'ורג'ת לבניה את חלקה בנכס, אשר הושכר לבנק דיסקונט. העברה זו נעשתה ללא התנאי של שמירת ההכנסות בידי ג'ורג'ת, וללא התנאי שהבנים לא יוכלו להעביר את הנכסים בלא הסכמתה.

פקיד השומה ייחס את הכנסות שאר כל הנכסים (חוץ מן המלון) לבנים המערערים. המערערים טענו, שההכנסות הן של האם, ג'ורג'ת (ואילו כך נקבע, הייתה ג'ורג'ת יכולה לזקוף הכנסות אלה כנגד הפסדי המלון באותן שנות המס).

בית משפט המחוזי קיבל את טענות הבנים לגבי שאר הנכסים והכיר בהכנסות אותם נכסים כהכנסות האם, חוץ מאשר בנכס אחד: נכס, המושכר לבנק דיסקונט. דמי שכירות של מושכר זה, כך קבע בית משפט קמא, שייכים למערערים.

על כך ערערו הבנים, ובית המשפט העליון, בפסק הדין, בעניין 3914/91, אישר את פסק דינו של בית המשפט המחוזי.

חישוב נפרד לבני-זוג

לפי סעיף 64ב(ב) לפקודת מס הכנסה: "רשאים בני-זוג ביחד להודיע בכתב לפקיד השומה, לפחות שלושה חודשים לפני תחילתה של שנת מס פלונית, כי הם בוחרים שבן-הזוג האחר יחשב כבן-זוג-רשום", מבן-הזוג שקבע פקיד השומה.

בחברת מעטים, שבה אין לאישה מניות והיא תיבחר כבן-זוג-רשום, הרי במקובץ, לפי סעיפי פקודת מס הכנסה, סעיפים 65 ו-64ב(ב): "הכנסת בני-זוג יראוה, לעניין פקודה זו, כהכנסת בן-הזוג-הרשום, והיא תחויב על שמו ובלבד שהכנסתו בשנת המס שקדמה לשנת המס שבה ניתנה ההודעה היא לפחות בשיעור של 25% מהכנסת בן-זוגו; לעניין סעיף קטן זה וסעיף קטן (ד) (2), "הכנסה בשנת המס" - למעט הכנסת בן-זוג הבאה ממקור הכנסה שהוא תלוי במקור ההכנסה של בן-זוגו לפי סעיף 66(ד)".

יוצא מכך, שעל ההכנסה של האישה מהחברה, שהיא לא עבדה בה, היא תהיה זכאית לחישוב המס בנפרד, והבעל יחויב בנפרד על הכנסותיו לפי סעיף 66(א) לפקודה, המובא להלן:

"על אף האמור בסעיף 65 -

(1) רשאי בן-זוג שאיננו בן-זוג-רשום לתבוע כי ייעשה חישוב נפרד של המס על הכנסתו מיגיעה אישית בעסק או משלח-יד או מעבודה, לרבות הכנסתו מיגיעה אישית כאמור בפסקאות (1) עד (6) להגדרתה שבסעיף 1, ובלבד שלגבי הכנסה כאמור שהיא קצבה ייעשה חישוב נפרד אם היא משולמת בשל הכנסת עבודה שלגביה היה בן-הזוג שאיננו בן-הזוג-הרשום זכאי לחישוב נפרד, או אם בן-הזוג שאיננו בן-הזוג-הרשום היה זכאי לחישוב נפרד, או אם בן-הזוג שאיננו בן-הזוג-הרשום היה זכאי בחמש השנים האחרונות שלפני תחילת תשלום הקצבה לחישוב נפרד בשל ההכנסה שמכוחה משתלמת הקצבה;

(2) לעניין חישוב המס תיווסף ההכנסה החייבת שאינה מיגיעה אישית של בני-הזוג להכנסה החייבת של בן-הזוג שהכנסתו החייבת מיגיעה אישית גבוהה יותר; לא הייתה לבני-הזוג הכנסה חייבת מיגיעה אישית, יראו את ההכנסה שאינה מיגיעה אישית כהכנסת בן-הזוג-הרשום."

יוצא, שעל הכנסתו של הבעל הוא [הבעל] יהיה זכאי לחישוב מס נפרד משל אישתו, והאישה תקבל נקודות זיכוי שלא הייתה מקבלת לולא הודיעה שהיא בן-הזוג-הרשום המייצג.

לחישוב נפרד אין בני-הזוג זכאים, כאשר הכנסת בן-זוג באה מחברה או משותפות, אשר בה יש לשני בני-

הזוג או לבן-הזוג השני: בחברה - זכות בהנהלה או 10% מזכויות ההצבעה; בשותפות - 10% לפחות

C:\Documents and Settings\user1\שולחן העבודה\תכנים לאתר יניב\תכנוני מס doc.31.12.2008 - © כל הזכויות שמורות לבחרי ושות' רואי חשבון ויועצים פיננסיים

מהונה או מהזכות לרווחיה; אלא אם כן לבן-הזוג שמקבל את ההכנסה הייתה הכנסה מהחברה או מהשותפות זמן סביר, ולא פחות משנה לפני הנישואין או 5 שנים לפני שלבן-הזוג השני הייתה זכות כלשהי.

בחוק לתיקון פקודת מס הכנסה מס' 106 נקבע, שהזכות לחישוב נפרד תהיה גם מהכנסה מ"דמי שכירות" שמקבל "אדם" מהשכרת נכס, שבמשך עשר שנים לפחות לפני תחילת השכרתו, שימש להפקת הכנסה מיגיעה אישית, מעסק או ממשלח-יד. לעניין זה "אדם" - לרבות מי שהיה בן-זוגו ערב פטירתו. בעל חברה - המעסיק את אישתו כשכירה בחברה ללא שכר; או, כאשר הכנסתה החייבת אינה גבוהה; או, לחלופין, כאשר הכנסת האישה גבוהה אך בשנת המס עבדה רק חודשים אחדים - יקבע בעל החברה האמור את הכנסתה השנתית בסכום, אשר לא יעלה על המינימום הנדרש בסעיף 38(ב) לפקודה. כלומר: שהכנסתה השנתית החייבת לא תעלה על מספר נקודות הזיכוי הנוספות המגיעות לה. לאחר שנות מאבק רבות הכיר המחוקק באפשרות, שבני-זוג יעבדו ביחד, יתרמו ביחד לעסקם המשותף, וכל אחד יזכה לחישוב נפרד במס לפי תרומתו. ההתעלמות בעבר מהעובדה, שנשים עובדות בעסק ותורמות לו בעבודתן בו, וההתייחסות אליהן כאל פיקציה או כאל מסייעות בלבד, הייתה אחת הפגיעות הגדולות בשוויון האישה.

התיקון לחוק קובע, כי שני בני-זוג, העובדים ביחד בעסקם המשותף, יהיו זכאים, כל אחד מהם, לחישוב מס הכנסה נפרד. אולם, כדי למנוע רישום פיקטיווי של בן-זוג כעובד בעסק המשותף, נקבעו תנאים מגבילים אחידים:

- א. החישוב הנפרד לא יותר, אם לבן-הזוג יש מקור הכנסה נוסף מיגיעה אישית.
- ב. הודעה על התביעה לחישוב נפרד של המס תימסר לפקיד השומה חודש לפחות לפני תחילתה של התקופה, שבעדה נתבע החישוב הנפרד של המס. אולם אם שוכנע פקיד השומה, שלא ניתן היה למסור את ההודעה במועד, ניתן למסרה במועד אחר (לכן לשנת המס 2009, יש להודיע עד 30.12.2008).
- ג. תוקפה של הודעה על תביעה לחישוב נפרד היא לשלוש שנות מס, החל מתחילת שנת המס הראשונה שלגביה נדרש החישוב הנפרד; וכמובן, כל עוד מתקיימים בבני-הזוג התנאים הנדרשים, המזכים לחישוב נפרד.
- ד. החישוב הנפרד יותר לבני-הזוג, בתנאי שכל אחד מהם עובד 36 שעות לפחות בשבוע בעסק המשותף, במשך 10 חודשים או יותר בשנת המס; ועוד תנאים בעניין.

- ה. נפנה את תשומת הלב להילכת קלס, שקובעת, שעל אף שלאחד מבני הזוג יש מניות במקום העבודה של בן הזוג השני ניתן לבצע חישוב נפרד, אם הכנסת בן הזוג השני אינה תלויה בבן הזוג האחר. כל משרד שומה מיישם את הילכת קלס כראות עיניו למרות חוזר מקצועי בנושא.
- ו. נפנה את תשומת הלב למצוין לעיל ולתחולת סעיף 66(ה) לפקודה ולסכום התקרה הנמוך.
- ז. בני זוג רשאים לתבוע כי ייעשה חישוב נפרד של המס על הכנסתם כמפורט לעיל עד סכום של 43,080 ש"ח בשנת המס 2008.

חישוב נפרד במכירת מקרקעין

המערער, יוסף ניר, ורעייתו, אהובה ניר, נישאו באוקטובר 1970. ביולי 1971 רכשה הגב' ניר נכס מקרקעין, והיא מכרה אותו באפריל 1994.

המשיב, פקיד שומה נתניה, סבר, כי מן הראוי לצרף את השבח שצמח ממכירת המקרקעין להכנסת הבעל, קרי: המערער. המערער סבר, כי את הסכום, בהיותו נובע מנכס מקרקעין שרכשה האישה, אין לצרף להכנסות בעלה.

בית המשפט קיבל איפוא את הערעור, חייב את המשיב בתשלום הוצאות משפט בסך 5,000 שקלים, וציין בהערת שוליים, כי המצב המשפטי המתואר של השילוב החלקי בין מס השבח לפקודה מחייב תיקון מאת המחוקק.

גם שאלת גורלו המיסוי של השבח, הנצמח על מקרקעין השייכים לבני-זוג, צריכה חשיבה חדשה, לדעת בית המשפט, והבהרה בחקיקה מפורשת שבלעדיה לא יחדלו התדיינויות בנושא.

הפרבולה המקובלת, שכאשר ניתן להראות שבני הזוג חיים ביחד, ונכס המקרקעין נקנה בעודם נשואים ניתן לבצע לעניין חישוב חבות המס חישוב נפרד למרות הוראות הפקודה. מובן שניתן לבצע פיצול בין בני הזוג ופריסה אחרנית - דבר המקטין את חבות המס והכול במקרים המתאימים.

ניהול חשבונות ודיווח

שיטות הדיווח

שתי שיטות לדיווח על פעולות עסק:

א. דיווח לפי בסיס מצטבר.

ב. דיווח לפי בסיס מזומן.

לעניין ההבחנה בין שיטות הדיווח לפי בסיס מזומן או לפי בסיס מצטבר לבין שיטות הרישום ה"חד-ציד" או ה"דו-ציד", קבע בית המשפט העליון, בעניין "קבוצת השומרים", כי אין קשר בין שיטות הרישום לצורת הדיווח ואין להתייחס לגודל העסק.

בפסק הדין, בעניין ע"א 494/87, נקבע כי אין קשר הכרחי בין שיטת הרישום (שיטה כפולה או שיטה חד-צידית) לבין שיטת הדיווח על ההכנסות (על בסיס מצטבר או על בסיס מזומן). בכל אחת משיטות הרישום אפשר להגיע אל הדיווח בכל אחת משתי הצורות.

הזכות לדיווח על בסיס מזומן, דהיינו: על פי התקבולים והתשלומים בפועל בלבד, ניתנת לבעלי מקצועות חופשיים, לבעלי מלאכה ולעסקים קטנים, למתווכים וכו'. בתי המשפט אף קבעו לאחרונה, שזכות זו שמורה גם לחברות מסוימות בע"מ, בהתאם לאופי עסקן ולענף המשקי שאליו הן משתייכות.

נישום, המדווח לפי שיטת מזומן, חייב לדאוג שכל הוצאותיו - לרבות על אלה: משכורת, תשלומים סוציאליים, טלפון, חשמל, צורכי משרד, מסים, פרסום וכו' - ישולמו בשיקים שיימשכו מהבנק עד 31.12.2008.

רכישת מוצרים ושירותים מסוימים ותשלום בעבורם ייחשבו להוצאה בשנת הרכישה, אם היא תהיה בסכומים סבירים. צריך לזכור, שלפקידי השומה הסמכות לפסול עסקאות חריגות.

כך, למשל, ניתן להקדים רכישת פריטים אלה: צורכי משרד (לא כולל ציוד הנחשב לרכוש קבוע), צורכי ניקיון, מנוי על כתבי עת מקצועיים, תשלום דמי חבר וכד'. ניתן גם לערוך תיקונים ושיפוצים בהיקף סביר ולהקדים תשלומים של מסי עירייה, תשלומים לחשמל ולביטוח. גם את המשכורות וההוצאות הנלוות בעבור חודש דצמבר צריך לשלם בפועל עוד לפני סוף שנת המס. הוא הדין, כמובן, בתשלומים לקרנות לפיצויים, להשתלמות ולגמל ותשלום לביטוחים אישיים שונים.

ניתן לדחות קבלת הכנסות באופן סביר לשנה הבאה. מצוין בזה, כי קבלת שיק, אשר פירעונו הוא בעתיד, אינה נחשבת, אצל המדווחים על בסיס מזומן, כהכנסה במועד קבלתו, אלא רק במועד פירעונו או הסבתו לאחר. עם זאת, מודגשת כאן החובה להוציא קבלה או אישור (אך לא חשבונית מס) מיד עם קבלת התשלום גם אם השיק הוא דחוי.

ראו בנושא מועד החיוב במס את הסעיפים 24-29 לחוק מע"מ, התשל"ו-1975, ותקנה 7 לתקנות מע"מ, התשל"ו-1976.

המדווחים על בסיס מצטבר יכולים להקדים רכישת שירותים ומוצרים מסוימים (שאינם מלאי עסקי), שייחשבו להוצאה. זאת, כל עוד הרכישה היא בסכומים סבירים והיא חלק ממהלך העסקים הרגיל. ההבדל בין המדווחים על בסיס מצטבר לבין המדווחים על בסיס מזומן הוא בכך שהמדווחים על בסיס מצטבר אינם

חייבים לשלם את הכסף לספק לפני סוף שנת המס. הקובע כאן הוא מועד הרכישה, ולא מועד התשלום, בעבור הדבר הנרכש.

מודגש בזה, כי מדובר בהקדמת הרכישה בפועל ובכל אופן לא בהקדמת הרישום בפנקסי החשבונות.

רכישת נכסים קבועים תזכה את הרוכש בפחת היחסי לתקופה שנותרה עד סוף השנה. גם רכישת טובין המהווים מלאי עסקי, המתבצעת לקראת סוף השנה, אינה מקטינה את ההכנסה החייבת, מאחר שהמלאי שלא נמכר מופחת מעלות הקניות.

כדאי לדעת, שבסיס מזומן לא תמיד פועל לטובתו של הנישום; ויש מקרים, שבהם בעלי מקצועות חופשיים, למשל, מעדיפים לדווח על בסיס מצטבר דווקא. מאחר שבמציאות העסקית קיימים מקרים גבוליים רבים - כדאי לבדוק, בכל מקרה של ספק, עם בעלי מקצוע או עם השלטונות: אם רשאי הנישום לבחור בבסיס מזומן, ואם הדבר רצוי במקרה שלו. האפשרויות של ויסות ההכנסות בין השנים תלויות, בין היתר, בשיטת הדיווח הנהוגה. רשויות המס אינן מאפשרות, כל שנה, מעבר משיטה לשיטה, והן דורשות עקביות בדיווח לתקופה ארוכה.

לא תמיד כדאי לנישום לבחור באפשרות של דחיית הכנסתו לשנה הבאה גם אם הדבר אפשרי. כך, למשל, מי שפתח עסק חדש (יחיד או שותפות), ויש לו הכנסה החייבת במס כבר השנה, והוא צופה בשנה הבאה להכנסה גבוהה בהרבה - צריך לדעת, כי צירוף הכנסתו מ-2008, להכנסה הגבוהה ממנה ב-2009 יגרום לתשלומי מס בשיעור גבוה מן הקודם (בגלל הפרוגרסיוויות של המס ואי ניצול ניכויים וזיכויים אישיים השנה).

יש להדגיש, כי הפרשי עיתוי גורמים, בדרך כלל, לדחייה או להקדמה של תשלום המס, אך לפעמים גם לשינוי שיעורו.

אם יש צורך לבקש הקלה בניהול פנקסי חשבונות, רצוי לעשות זאת עד סוף חודש ספטמבר. שכן, אם פנה הנישום בדואר רשום עד מועד זה ולא קיבל את החלטת פקיד שומה עד סוף שנת המס, יראו את בקשתו כמאושרת לאותה שנת מס.

על בעלי מערכת חשבונות ממוחשבת, המפיקה תיעוד פנימי (חשבונות, קבלות וכדומה), חלה חובה לצייד את המערכת במנגנון שיבטיח את השלמות ואת הרציפות של הנתונים במערכת בעת הפרעות בזרם החשמל.

ניתן לעשות זאת על ידי רכישת מכשיר אל-פסק, או באמצעות תוכנה מתאימה. מכל מקום - יש לוודא שהמכשיר או התוכנה, אכן, מבטיחים את שלמות הנתונים כנדרש. בהקשר זה, מוזכר בזה שוב, כי אפשר

לנהל את חשבונות העסק רק באמצעות תוכנות, שאושרו לשימוש בידי נציבות מס הכנסה. בעת רכישת תוכנה, יש לוודא, כי אכן ניתן לה אישור כזה.

ראה:

1. חוזר מ"ה 12/2004 - דיווח בשיטת מזומן או מצטבר.

הודעה על תחילת התעסקות

אדם, שפתח עסק או שהחל לעסוק במשלה-יד, ששינה את מקום עסקו או ששינה את סוג עסקו, חייב להודיע לפקיד השומה על כך בכתב, לא יאוחר מיום פתיחת העסק או תחילת העיסוק או ביצוע השינוי. אי קיום הוראה זו מהווה עבירה פלילית, שהעונש עליה הינו מאסר שנה או קנס כספי.

עבירה זו כלולה ברשימת העבירות המנויות בחוק העבירות המנהליות. העובר את העבירה צפוי לקנס מינהלי.

התיקון נעשה במסגרת חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל. לפני התיקון בחוק - ניתן היה להודיע לפקיד השומה תוך 90 יום.

לעומת זאת - לעניין מע"מ, על החייב במס להירשם לא מאוחר מן היום, שבו החל בעסקיו או בפעילותו. אי רישום במועד גם ימנע את ניכוי התשומות שרכש האדם.

מעבר לשיטה הכפולה בניהול פנקסי חשבונות

הגדלת המחזור הכספי בעסק עלולה לאלץ את העסק - לפי הוראות ניהול פנקסי חשבונות - לעבור: מניהול בשיטה החד-צדית לניהול בשיטה הכפולה. גלישה בלתי מכוונת, בתחום הזה, עלולה להיות בלתי הפיכה, ולא תמיד זה משתלם לנישום.

ניהול חשבונות במטבע-חוץ

"תקנות מס הכנסה (כללים בדבר ניהול פנקסי חשבונות של חברות בהשקעת חוץ ושל שותפויות מסוימות וקביעת הכנסתן החייבת), התשמ"ו-1986" הותקנו מכוח סעיף 130א לפקודת מס הכנסה. הן קובעות את אופן ניהול פנקסי החשבונות במט"ח ואת חישוב הכנסתו החייבת של תאגיד, אשר בחר בניהול פנקסי החשבונות על פי הוראותיהן.

מחזור

למחזור יש השפעה על ארבעת גורמים אלה:

C:\Documents and Settings\user1\שולחן העבודה\תכנים לאתר יניב\תכנוני מס doc.31.12.2008 - © כל הזכויות שמורות לבחרי ושות' רואי חשבון ויועצים פיננסיים

yanivbc@bcpa.co.il www.bcpa.co.il

- א. טיב ניהול החשבונות שיידרש בשנה הבאה.
 - ב. ניכוי מס במקור מנכסים או משירותים.
 - ג. שיעור המקדמות לשנה הבאה.
 - ד. מקדמות של נישומים המדווחים בשיטת המזומן.
- ולהלן פירוט ארבעת הגורמים הללו.**

א. טיב ניהול החשבונות שיידרש בשנה הבאה

בהתאם להוראות ניהול פנקסי חשבונות לצורכי מס הכנסה ומע"מ - נקבעו קריטריונים, המבוססים בעיקר על מחזור עסקי ומספר מועסקים, הקובעים את טיב ניהול החשבונות שיידרש בשנה הבאה. לעתים, שינוי קל במחזור בשנה המסוימת יגרום לבעל עסק לנהל את פנקסי חשבונותיו בשנה שאחריה בשיטה אחרת מהשיטה שלפיה ניהל אותם בשנה המסוימת.

המחזור מוגדר ב"הוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות) (מס' 2), התשל"ג-1973", בין היתר, במילים אלה: **"סכום המכירות וסכום התמורה בעד שירותים - לרבות מסים עקיפים, בשנת המס הקודמת או בשנת המס האחרונה שלגביה נערכת שומה סופית (להלן - "השנה הקובעת"), והכל לפי הסכום הגבוה, כשהוא מוכפל ב-12 ומחולק למספר חודשי פעילות העסק בשנת המס הקודמת או בשנה הקובעת, לפי העניין"**.

מומלץ לכל בעל עסק ללמוד, בעוד מועד, את הקריטריונים הרלוונטיים לסוג הענף שבו הוא עוסק ולבחון באיזו מידה שינוי כלשהו השנה, יגרום בשנה הבאה לשינוי מהותי באופן ניהול פנקסי חשבונותיו - דבר שיוסיף, כמובן, עלויות לניהול החשבונות.

ינואר 2009 הוא המועד לעדכון התקרות של המחזור השנתי, המשמשות לסיווגם של נישומים לקבוצות השונות לעניין ניהול פנקסי חשבונותיו לצורכי מס, וכן לעדכון סכומים אחרים שבהוראות ניהול פנקסי חשבונות.

יש להניח, כי עקב האינפלציה, שאינה קיימת עוד בשיעורים גבוהים כשיעורים שהיו לפני שנים, לא יעודכנו התקרות, כפי שלא עודכנו בשנה שעברה מסיבה זו.

ב. ניכוי מס במקור מנכסים או משירותים

חובת ניכוי המס במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים חלה בהתאם ל"צו מס הכנסה (קביעת תשלומים בעד שירותים או נכסים כהכנסה), התשל"ז-1977", שהוצא על פי סעיף 164 לפקודת מס הכנסה.

חובת הניכוי מוטלת על:

- א. מי שמחזור עסקיו עולה על סכומים שנקבעו.
 - ב. גופים מסוימים ללא קשר לסך המחזור.
 - ג. מי שחייב בניהול פנקסי חשבונות לפי שיטת החשבונאות הכפולה, על פי ההוראות לניהול פנקסי חשבונות (גם אם אינו חייב בניכוי המס לפי סך מחזור).
- עם זאת, יש לשים לב, באשר להקלה הפוטרת מחובת ניכוי המס במקור, כאשר לא הייתה חובה לנהל פנקסי חשבונות לפי שיטת החשבונאות הכפולה בשנים קודמות.

ג. שיעור המקדמות לשנה הבאה

- שיעור המקדמות נקבע כיחס בין הרווח לבין המחזור.
- שיעור המקדמות נקבע בהתאם ליחס רווח נקי לפני מס חלקי המחזור העסקי. לפיכך, ככל שהמחזור העסקי הולך וגדל, כך שיעור המקדמות לשנה הבאה הולך וקטן.

ד. מקדמות של נישומים המדווחים בשיטת המזומן

- להקטנת מחזור יש השפעה גם על מקדמות של נישומים.
- רצוי לעקוב אחרי היקף מחזור המכירות ולהשוותו לסכום המחזור, שמעליו חלה חובה לנהל פנקסי חשבונות בשנת המס הבאה בשיטה הכפולה. זאת, כדי לבדוק את האפשרות לשלוט בגודל המחזור (כאשר מחזור השנה הקודמת מהווה קריטריון מכריע לשיטת ניהול פנקסי החשבונות בשנת המס הבאה, והוא גובר בכך על קריטריונים של מספר מועסקים וכו').
- עד לסוף השנה אפשר לתכנן את הגדלת המחזור על ידי מבצעי מכירות, או הקטנתו על ידי הימנעות ממכירות.
- לאחר שנסתיימה השנה, רצוי לבדוק את השפעת המחזור על הנושאים שהוזכרו; ואם יש לכך השפעה, יש להיערך לכך בעוד מועד.

ה. קביעת מקדמות על פי מחזור

- באוגוסט 2004 פורסמו תקנות מס הכנסה (קביעת מקדמות על פי מחזור) (תיקון), התשס"ד-2004 (להלן - "התקנות").
- במסגרת התקנות תוקנה תקנה 1 לתקנות מס הכנסה (קביעת מקדמות על פי מחזור), התשמ"ב-1982 (להלן - "התקנות המקוריות"), כדלקמן:

• הן יחולו על אדם הנדרש לתשלום מקדמות בהתאם לתקנות המקוריות, על פי הודעה, וכן על מי שחייב בהגשת דוח.

• מעתה, קיימת הפניה להגדרת "מחזור עסקאות" כפי שנקבע בתקנות מס הכנסה (כללי קביעת עסקאות, הכנסות, או מכירות לעניין מקדמות), התשס"ד-2004 - ראה להלן. יובהר כי מההגדרה כאמור יופחתו "הכנסות מיוחדות", אשר נקבעו כהכנסות מדמי שכירות מחוץ לארץ, הכנסה מהימורים, מהגרלות או מפרסים, דיבידנד, ריבית ודמי ניכיון שאינם מעסק ורווח הון במכירת נייר ערך נסחר בבורסה מחוץ לישראל.

ו. כללי קביעת עסקאות, הכנסות או מכירות לעניין מקדמות

באוגוסט 2004 פורסמו תקנות מס הכנסה (כללי קביעת עסקאות, הכנסות או מכירות לעניין מקדמות), התשס"ד-2004 (להלן - "התקנות").

במסגרת התקנות נקבע, כי "מחזור עסקאות" יראו ככולל גם כל הכנסה לפי סעיפים 2 או 3 לפקודת מס הכנסה (להלן - "הפקודה"), לרבות הכנסה שנצמחה מחוץ לישראל, וכן כל תמורה כהגדרתה בסעיף 88 לפקודה במכירת נייר ערך, נייר ערך זר או עסקה עתידית הנסחרים בבורסה ולרבות יחידה כמשמעותה בחוק השקעות משותפות בנאמנות.

על אף האמור לעיל, לא יראו כעסקה כל אחד מאלה:

- הכנסה לפי סעיף 3(ב) לפקודה - מחילת חובות.
- תמורה במכירת נייר ערך, אם נוכה מלוא המס החל לפי הוראות הפקודה.
- ריבית שחלות עליה הוראות סעיף 125ג(ב) עד (ד) לפקודה, אם נוכה ממנה מלוא המס החל לפי הוראות הפקודה.
- הכנסה לפי סעיף 2(2) לפקודה - הכנסת עבודה, שהופקה מחוץ לישראל או שהופקה בישראל, אם נוכה ממנה מלוא המס החל לפי הוראות הפקודה.

תחילתן של תקנות אלה לגבי קביעת מחזור העסקאות בשנת המס 2004 ואילך.

ראה:

1. צו מס הכנסה (הגדלת שיעורי המקדמות), התשס"ח-2007.
2. הודעה אל החייבים בדיווח ובתשלום מקדמה ביום 31.7.2006 בשל מכירת ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה חוזר רשות המיסים בישראל.

פיקדונות

עורכי דין ונישומים אחרים, המנהלים חשבונות בגין פיקדונות והוצאות לקוח, טוב יעשו, אם יבדקו את הרכב יתרת הפיקדונות והוצאות הלקוח לפני תום שנת המס. זאת - כדי שיוכלו, בשעת הצורך, להוציא חשבוניות מס / קבלה בגין העודפים שנוצרו בפיקדונות ובהוצאות ללקוח והמהווים שכר טרחה בידם. בדיקה בעוד מועד מאפשרת גילוי טעויות ותיקון בעוד מועד, באמצעות הגשת דוחות מתקנים; בכך - מונעים תשלום קנסות וריבית פיגורים.

סגירת פנקסי החשבונות

השלמת רישומים ותיאומים

על הנישומים לעדכן רישומים בפנקסי החשבונות ולהתאימם עם גורמי חוץ; לאסוף אישורי יתרות מלקוחות, ספקים, בנקים וכו'; ולהכין רשימות מלאי לסוף השנה. עליהם לאסוף אישורים שנתיים או זמניים מלקוחות על מס, שניכו במקור במהלך שנת המס (טופס 857); וכן רשימת שיקים דחויים, רשימת חייבים וזכאים לעסק; להכין רשימת כלי-רכב של העסק, ששימשו אותו עד לסוף השנה, וכן קריאת מונה הקילומטרים ברכב עד ליום זה; ויש להכין אישורים על משכורות בעל העסק או בת-זוגו. עליהם לדאוג לאישורים על תשלום לקופות גמל ולביטוח חיים, ולאישורים על השקעות בסרטים, בחיפושי נפט, במחקר ובפיתוח.

יש להשלים את רישומי המשכורות ולערך ריכוז שנתי של המשכורות והניכויים (טופס 126), ולהתאימם לרשום בפנקסי החשבונות, לרכז את טופסי ניכוי המס במקור שלא משכר. כן, יש להכין מאזן בוחן ולהשלימו לאחר התאמות ולאסוף אישורים ומסמכים על תשלום לקופות גמל, לביטוח חיים, לביטוח לאומי, למס הכנסה על ניכוי מס במקור וכו'.

יש צורך בתיאום מלא ושוטף בין הרישומים בפנקסי החשבונות לבין הדוחות השונים לרשויות המס, כמו: דוח על מחזור לעניין מקדמות ולעניין מע"מ; דוח על ניכוי במקור מעובדים ומאחרים; תשלום דוח על מקדמות בשל "הוצאות עודפות", ועוד כיוצא באלה.

לעתים, נערך דוח תקופתי על פי סיכום מסמכים, ועוד לפני השלמת הרישומים בפנקסי החשבונות. במקרים כמו זה, ייתכן חוסר דיוק בדוחות. במהלך השנה נוצרים לעתים גם הפרשים הנובעים מתיקוני חשבוניות, מהחזרים ומביטולים, מהבדלים בעיתוי הרישום, וכד'. אם הפרש אינו מהותי, ניתן לתקנו במסגרת הדוח לתקופה הבאה. הפרש ניכר מחייב בדרך כלל הגשת דוח מתקן לתקופה הרלוונטית. ההתאמות בין הרישומים ובין הדוחות צריך לבצע באופן שוטף ולא להמתין עד לסוף שנת המס.

האיחור במשלוח הדוח המתקן עלול לגרום, במקרים מסוימים, להטלת קנסות בידי רשויות המס; וזאת, נוסף על חיוב בריבית ובהפרשי הצמדה.

יש להשלים את כל הפרטים, הדרושים לצורכי ניהול פנקסי החשבונות והדיווח, ובעיקר להשלים ולעדכן את פרטי הזיהוי המלאים של מקבלי התשלומים, לרבות עובדים, ספקים ונותני השירותים, ושל המשלמים לעסק.

אם נוכח מס במקור, רצוי לרשום בפנקסי החשבונות, בחשבון נפרד, את הסכום שנכח. את המשלם יש לזכות בתשלום ברוטו, דהיינו: כולל המס שנכח.

יש לבדוק את הדוחות בדבר "הוצאות עודפות", ולהתאימם לדיני המס בנדון. חשוב מאוד, כי הדוח במהלך השנה בדבר הוצאות עודפות יתאים לסכום "ההוצאות העודפות" שיופיע בסוף השנה בדוח התאמה לצורכי מס.

חשוב גם לבדוק, אם קיזוז מס התשומות לעניין מע"מ בוצע אך ורק על פי "חשבוניות מס" תקינות.

יש לערוך את השוואת המחזורים, המדווחים לרשויות מס הכנסה לעניין מקדמות אל המחזורים המדווחים לרשויות מע"מ. אם מתגלה אי התאמה, ניתן להגיש דוח מתקן או לערוך את ההתאמות הדרושות בחודש דצמבר.

ראה: לידיעת המעבידים וחייבים אחרים בניכוי מס במקור - חוזר רשות המסים.

הספירה של המלאי והערכתו

יש לספור את המלאי שבעסק ב-31.12.2008. עם זאת, אפשר לערוך, ללא אישור, את הספירה בתוך 10 ימים לפני 31.12.2008, או אחרי תאריך זה, ולבצע את ההתאמות הדרושות, כדי להגיע למצב המלאי בתאריך הקובע. אפשר אף לערוך את הספירה בתוך 30 יום לפני 31.12.2008 או אחרי כן, בהודעה בכתב ומראש לפקיד השומה, ולערוך את ההתאמות. רשימות המלאי יכללו את כל הסחורות המצויות בבעלות העסק או ברשותו. סחורות המצויות במקום, ושייכות לאחר, יירשמו בנפרד. כן יש לערוך רשימה לסחורות השייכות לעסק ומצויות בידי אחרים.

אין חובה לסגור את העסק במועד המפקד. כדי להקל את המפקד ולצמצם את הזמן הדרוש לעריכתו, אפשר להכין מראש את גיליונות הספירה בציון סוגי הטובין המצויים בעסק ובזמן המפקד להשלים רק את רישום הכמות. ניתן גם לספור ספירה מוקדמת את תוכנם של ארגזים ואריזות או מדפים ומחסנים מסוימים ולציין על גביהם את הכמויות שנפקדו. ביום המפקד ניתן לרשום את הכמות על פי הספירה המוקדמת כאמור.

המפקד צריך לכלול את כל הטובין השייכים לעסק (לרבות טובין שנמכרו אך טרם נשלחו ללקוח). יש לרשום גם אותם אך בנפרד ובציון שם הבעלים. מובן, שטובין השייכים לאחרים לא יכללו בחישוב שווי המלאי.

לפני תחילת המפקד, רצוי לרשום את פרטי המשלוח האחרון, שנשלח מהעסק לפני תחילת הספירה (מספר תעודת המשלוח או החשבונית) והמשלוח האחרון שנתקבל מהספקים.

גיליונות הספירה יהיו ממוספרים מראש במספר עוקב. חובה לרשום עליהם את תאריך המפקד ואת שמות הפוקדים, ועליהם לחתום על כל גיליון. ברשימות הללו יצוין מקום אחסון הטובין (אם יש מקומות אחדים כאלה) ופרטים המספיקים לזיהויים. יירשמו הכמות ויחידת המדידה. אין צורך לרשום מיד מחיר או שווי. חישוב השווי ייעשה כעבור זמן. טובין פגומים או מיושנים יירשמו בציון מצבם.

ניתוח כלכלי נכון של העסק יכול להועיל רבות בתכנון מס. אחד הנושאים הוא המלאי. סביב הערכת מלאי קם ונופל הרווח לצורכי מס. לשם כך, יש להוכיח קיום "מלאי מת" או "מלאי גוסס". אפשר לעשות זאת על ידי מכירות סוף שנה. אם יימכרו פריטים אלה ימומש ההפסד. "מלאי מת" הוא, לדעתי, מלאי של פריטים שאין בהם שימוש, כמו רכיבים להרכבת טלפון חוגה או למחשבים מלפני 10 שנים או כל מלאי שההוצאות למכירתו עולות על מחיר המכירה הצפויה.

בעלי מלאי עסקי יכולים להקטין את הכנסתם החייבת השנה, אם ימכרו בפועל פריטים שמחירם ירד ויממשו את ההפסד. אמנם ניתן להעריך פריטים אלה במחיר המימוש המשוער, אם הם ייוותרו במלאי, אך קל יותר יהיה להוכיח הפסדים שמומשו בפועל.

כך אפשר להוכיח, שהמלאי נמכר בערך נמוך או לא נמכר כלל, ולכן אין לו כל ערך. מוטב שלא להשאיר "מלאי מת"; שכן, עצם קיומו פותח פתח לדיונים על אמיתותו.

מומלץ לרכוש מלאי חדש במחירים נמוכים. ערך המלאי ייקבע על פי מחירו בשוק; וחשבונית, המעידה על ערך נמוך, תעיד כי זהו ערכו בשוק.

כספים פנויים המושקעים באמצעים פיננסיים המניבים תשואה ריאלית, יגרמו להגדלת ההכנסה החייבת בשנת המס.

אם תשקיע החברה כספים פנויים במלאי או במקדמות לספקים, לא תיווצר תוספת להכנסה החייבת. זאת, מאחר שעליית ערכם של פריטים אלה מתחייבת במס רק בעת המימוש.

במקביל, יש לשקול דחיית קבלת מקדמות מלקוחות; שכן, קבלתן יוצרת בדרך כלל הכנסות מימון חייבות במס, ללא מתן הגנה אינפלציונית עליהן.

עם תום שנת המס, ובמסגרת העבודה השוטפת, יערכו משרדי השומה בדיקות של שווי המלאי במספר מצומצם של עסקים, באמצעות ביצוע ספירות מלאי מלאות - בתיקים שייבחרו בתוכנית העבודה השוטפת - בידי אנשי השומה וכוח העזר. יש לציין, כי הבדיקה נעשית בפריסה ארצית גדולה.

לנישומים המדווחים על בסיס מצטבר - מוזכר בזה, כי אין כל טעם לרכוש מלאי עסקי נוסף לקראת סוף השנה, מאחר שמלאי של טובין שלא יימכרו יקטין ממילא את ההוצאה השוטפת וינטרל בכך את הרכישה הנוספת. נישומים בעלי מלאי עסקי יכולים עדיין להקטין את הכנסתם לפני סיום השנה ולהקטין את ערך המלאי של הפריטים ששוויים פחת. אמנם אפשר יהיה להעריכם במחיר השוק, אם הוא נמוך מהעלות גם אם יישארו במלאי, אך קל יותר להוכיח הפסדים שמומשו בפועל.

מכירת נכסים

יש לבחון עיתוי מכירת נכסים, המתחייבים במס רווחי הון - לצורך ניצול הפסדי הון מועברים, ולצורך ניצול האפשרות לקבלת ניכוי בגין חילוף נכסים (סעיף 27 לפקודה) והאפשרות לדחות את רווח ההון בגין החלפת נכס בר-פחת (סעיף 96 לפקודה).

הוצאות עודפות

עריכת החשבון הסופי של סעיף ההוצאות העודפות אפשרית רק בסוף השנה, לאחר התאמת הוצאות הרכב למצב מונה הקילומטרים ברכב והתאמת הוצאות אחרות, כגון: כיבודים, מתנות ונסיעות לחו"ל, עם הסכומים המותרים לניכוי וכו'.

את ההוצאות מהסוגים המחויבים במקדמות ניתן לחלק לשתי קבוצות: הוצאות שיש להן אופי אישי, שניתן ליחסן כהטבה לעובד פלוני; והוצאות, שאינן לייחוס שכזה. כך, למשל, ניתן לייחס לעובד את עלותה של נסיעה לחו"ל (החלק הבלתי מוכר), החזקת רכב צמוד, אש"ל, מתנות, החזקת טלפון בבית, וכו'. כל תשלום אשר נושא אופי אישי, המיתוסף למשכורתו של המקבל לצורכי חישוב מס, הופך לתוספת לשכרו - וההוצאה מותרת לניכוי בידי המשלם.

מאחר שאין לקזז מס תשומות מרכיבי השכר השונים, יש להוסיף את התשלום העודף לשכר כשהוא כולל מע"מ, אם המס שולם.

פקיד שומה ניכויים נוהג להשוות את ההוצאות השנתיות הלא-מוכרות, שהן בגדר הוצאות עודפות לפי סעיף 181ב לפקודת מס הכנסה, להוצאות שהותאמו כהוצאות לא-מוכרות.

רצוי לערוך חישוב סופי להוצאות העודפות ולדווח לרשויות מס הכנסה לפני תום שנת המס, כדי להימנע מהטלת קנסות. יש לדווח לרשויות מס הכנסה על חוסר בתשלום. מאידך, אם משלמים יותר, יש לזכור, כי הסכום העודף, גם שהוא מנוכה מהמקדמות, אינו מוחזר לעולם, ויש רק אפשרות לצרפו לתשלומי המס אם יש רווח.

אפשר להשלים הפרשים או לתקן דוחות קודמים עד 15 בינואר - במסגרת התשלומים בעבור דצמבר. מצוין בזה, כי אם בדוח השנתי יעלה סכום ההוצאות העודפות על אלה שבגינן שולמו מקדמות, יוטלו על הפרש, באופן אוטומטי, קנסות, ריבית והפרשי הצמדה. מכאן - חשיבותן של בדיקה עצמית מקדימה ושל עריכת תיאום מלא ומדויק של הדוחות עוד במסגרת שנת המס הנוכחית.

מקדמות בשל הוצאות עודפות, ששולמו ביתר בטעות, יוחזרו לנישום. ראה הוראת ביצוע 32/91 מיום 12.5.91, אשר מורה לפקיד השומה להחזיר מקדמות בגין הוצאות עודפות, אם יוכיח לו הנישום שמקורו של הדיווח בטעות.

יש להתאים את הדוח על "הוצאות עודפות" עם ההוצאות שנרשמו בפנקסי החשבונות ולהשלים את החסר בעניין תכנון המס.

ניכוי מס במקור

מוצע להעביר ניכוי מס במקור במועד החוקי ולבדוק, אם הסכומים שנוכו במקור מספקים תואמים את האישורים שנתקבלו מהם ולתקנם במידת הצורך.

בערעור בבית המשפט העליון [ע"א 438/90, פקיד שומה חיפה נגד "הד הקריות"] נקבע ב-29.12.97, ברוב דעות, שלא להכיר בריבית ובהפרשי הצמדה, אשר נוספו על חוב של מס שהחברה ניכתה במקור ולא העבירה אל פקיד השומה.

החל משנת 2009 ואילך, חלה חובת הדיווח הממוכן על כל מעביד/מנכה שחייב לנהל חשבונות לפי שיטת החשבונאות הכפולה, או מעסיק 10 עובדים או יותר, או עורך את חישובי המשכורת / או הניכויים באמצעות מערכת מיכון.

ריבית להלוואות

לקראת תום השנה יש לזקוף למס "שווי הכנסה רעיונית", הנובע מיתרות חובה על הלוואות שניתנו ללא ריבית או בריבית נמוכה מזו שקבע שר האוצר, לעובדים, לספקי שירותים ולבעלי שליטה, אשר אי חיובם לפי סעיף 3(ט) לפקודת מס הכנסה יגרום לעסק חיוב במס.

להלוואות עד כ-6,600 ש"ח, שניתנו לעובד שאינו בעל שליטה - שיעור הריבית הוא שיעור עליית המדד.

להלוואות לנותני שירותים, לבעלי שליטה, מעל 6,600 ש"ח שניתנו לעובדים - שיעור הריבית יהיה 4% בתוספת שיעור עליית המדד, כאשר הם מוכפלים במספר ימי הלוואה ומחולקים ב-365.

יש לבדוק, אם כדאי להעניק הלוואות בריבית זו, כאשר הכסף יוצא מן החברה. אולי כדאי למשוך דיווידנד ולקזז הפסד הון מניירות ערך באותה השנה.

בהערת אגב - מצוין בזה, כי רצוי לעגן, בהסכמים בכתב, הלוואות לעובדים והלוואות בין גופים הקשורים ביניהם.

על פי הוראות חוק מס ערך מוסף, חייבת הריבית בתשלום מע"מ על בסיס מזומן. עם זאת, על פי הוראות פנימיות של רשויות מע"מ - יש לזקוף מע"מ, בכל סוף שנה, בגין הלוואה שלא נקבע לה מועד פדיון. בהלוואות בין גופים קשורים ובין עוסקים מורשים, רצוי, בסוף כל שנה, לבדוק את מצבת הלוואות, ולהוציא חשבוניות מס בגין הריבית.

מס ערך מוסף

כדאי להשוות את המחזור אשר רשום בפנקסי החשבונות למחזור אשר דווח לרשויות מע"מ, וכן את המחזור הרשום בפנקסי החשבונות למחזור שדווח לעניין מקדמות מס הכנסה. אם הבדיקה תגלה הפרשים, יש להגיש דוח מתקן לרשויות מע"מ. לא כדאי להמתין לביקורת של רשויות המס. יש צורך להתאים את מס התשומות על רכב. כאשר השימוש ברכב הוא ברובו לצורכי העסק, מותר לנכות 2/3 ממס התשומות; וכאשר רובו פרטי, מותר לנכות 1/4 ממס זה. קביעת הסכום הנכון אפשרית רק בסוף שנת המס, כאשר מתבררים נתוני השימוש.

נפנה את תשומת הלב לעניין על-רד מעליות שפתח לוויכוח את נוסחת ה- 2/3, שמופיעה בתקנה 18 לתקנות מע"מ, התשל"ו-1976.

יש לבדוק, אם שולם מס ערך מוסף בשל ריבית שנתקבלה או ריבית רעיונית שלא נתקבלה על הלוואות לעובדים ולבעלי שליטה.

חברות קשורות מחייבות לעיתים זו את זו בגין שירותים, השתתפות בהוצאות וכו'. אם החברות אינן רשומות במעמד "עוסק מורשה משותף", יש להקפיד על הוצאת חשבונית מס בעבור שירותים והשתתפות בהוצאות כאמור. ו/או לבחון את השלכות תקנה 7 לתקנות מע"מ, התשל"ו-1976.

כיום, בעידן מסופי המחשבים, כאשר מפקחי מס הכנסה ומס ערך מוסף יושבים מול מסוף כזה, קל להשוות את המחזור אשר דווח לצורכי מס ערך מוסף לעומת המחזור אשר דווח לצורכי מס הכנסה, ויש לערוך התאמה של הדוח לרשויות מס ערך מוסף. אם הבדיקה תגלה הפרשים, יש להגיש דוח מתקן לרשויות מס ערך מוסף.

לכל התיקונים יש להוציא דוחות מתקנים.

שמירת מערכת החשבונות

יש לשמור את מערכת החשבונות 7 שנים משנת המס שאליה היא מתייחסת, או 6 שנים מיום הגשת הדוח על ההכנסה לאותה שנה, לפי המאוחר.

לאחר 31.12.2008 ניתן להשמיד את פנקסי החשבונות לשנת 2001, בתנאי שהדוח לשנת 2001 הוגש עד 31.12.2002. מסמכים סטטיסטיים, הזמנות, רישומים פנימיים בין-מחלקתיים, חוזים ופרוטוקולים, פריטי תיעוד ופנקסים, שהנישום אינו חייב לנהלם על פי הוראות ניהול פנקסי חשבונות, אך ניהולם מרצון או מכוח דין אחר, יש לשמור במשך 3 שנים לפחות מיום הגשת הדוח על ההכנסה לשנת המס, שאליה הם מתייחסים.

האמור בסעיף זה הוא בדבר שמירת מסמכים לצורך בדיקתם בידי שלטונות המס בלבד. ייתכן שבענפים אחדים, או על פי דרישות חוקיות מסוימות, נדרשת שמירת מסמכים מסוימים לתקופות ארוכות מאלה. רצוי לשמור דוחות שנתיים על עובדים לתקופה בלתי מוגבלת, משום שהם עלולים להתבקש למימוש זכויות בביטוח לאומי וכיוצ"ב.

אם חסרים מסמכים ויש לפנות לבנק, כדי לקבלם ממנו, נפסק בבית המשפט העליון, כי חובתו של בנק היא לשאת בהוצאות מתן מסמכי חשוד בהעלמת מס (ראה את פסק הדין בעניין ע"א 2574/97).

הגשת דוח שנתי לרשויות מס הכנסה

המועד האחרון להגשת הדוח על ההכנסות: של נישום עצמאי, אשר מנהל את פנקסי חשבונותיו בשיטה חד-צידית; או של נישום שכיר; או של מי שאין לו הכנסות מעסק - הוא עד 30.4.2009. המועד האחרון האמור של העצמאי, שמנהל את פנקסי חשבונותיו בשיטה החשבונאות הכפולה, ושל חברה - עד 1.6.2009. רשות המסים בישראל נוהגת לאשר, בתנאים מסוימים, ארכות זמן להגשת הדוח האמור. אין מטילים סנקציה על מי שאיחר, עד חודש, להגיש את הדוח. לאחר מכן, מוטל קנס על מי שבלי סיבה מספקת לא הגיש את הדוח במועד.

לכן, רצוי להיערך בהקדם להכנת הדוח; ולשם כך, כדאי לזכור, כי הגשת הדוח כוללת עריכת דוח וספירת מלאי, מזומנים, שיקים, שטרות וכו'. כדי להקל את הספירה ואת התאמת היתרות, מומלץ להפקיד בבנק, ביום ג', 31 לדצמבר 2008, את כל היתרה הנמצאת בקופה. יש להכין רשימה של השיקים הדחויים והשטרות שיימצאו בקופה.

דוח שנתי, המצביע על הכנסה, הגבוהה משנים קודמות, משמש עילה להגדלת המקדמות במהלך שנת המס. לא כן, אם הדוח מצביע על ירידה בהכנסות. מועד הגשת הדוח לשנת המס 2008 ישפיע במקרים רבים על הקטנת שיעור המקדמות במשך שנת 2009. לכן, מי שהרווח שלו גדל בשנת המס 2008, רצוי

שישה את הגשת הדוח עד כמה שאפשר.

כדאי להגיש דוח על ההכנסות עד 31 בדצמבר של השנה, משום שלפקיד השומה יש סמכות להוציא שומות עד 4 שנים מתום שנת המס שבה הוגש הדוח. ובסמכות הנציב ניתן להוסיף עוד שנה.

לעניין זה, אפשר לבקש מרואה החשבון, כי יעכב את הטיפול בתיק במסגרת תוכנית העבודה והארכות הניתנות לפי מכסות בתיאום עם נציבות מס הכנסה. שכירים יכולים להיעזר גם בפקיד השומה לאיסוף מסמכים להכנה ולביסוס הדוח.

לבית המשפט העליון, בערעור רשות המסים על פסק הדין בעניין "אפרת רונן" הוגשה הודעה על הסכם פשרה - כדלקמן:

המערערת תמסור לשכירים מידע בנוגע להכנסותיהם ובנוגע לניכויי המס מהכנסותיהם, על פי המידע, שדיווחו מעבידיהם בטופס 126 לרשויות מס הכנסה. באשר לשנים, החל משנת המס 1999, תמסור המערערת גם מידע לרשויות מס הכנסה, בנוגע לניכויים ולזיכויים משכרם של השכירים, על פי המידע שדיווחו מעבידיהם בטופס 126 לרשויות מס הכנסה.

המידע, האמור לעיל, יומצא לשכירים ו/או למייצגיהם, בקשר למעבידים ולשנות המס. את אלה יפרטו השכירים בבקשה בכתב, שתוגש לממונה על חופש המידע אצל המערערת.

השכירים יצהירו בבקשתם, כי המידע הנדרש אינו מצוי בידיהם. המידע שיימסר יוכל להיחשב כתחליף לטופס 106, לצורך הגשת בקשה להחזר מס, בעבור אותם מעבידים ושנות מס, שפורטו בבקשת השכיר. המידע יימסר לשכירים ו/או למייצגיהם, אשר אינם חייבים להגיש את הדוח, ואשר אליהם פקיד השומה לא פנה בדרישה להגיש את הדוח לפני פנייתם אל פקיד השומה, לשם קבלת המידע האמור.

המידע יימסר בהתאם למועדים, הקבועים ב"חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998", ובכפוף לשאר הוראות החוק הרלוונטיות, לרבות עניין אגרות, כמידע של אדם אודות עצמו.

בעקבות פסק הדין בעניינה של אפרת רונן, הוציאה רשות המסים חוזר, המפרט את הנהלים להגשת הבקשה לניפוק אישורים.

דיווח ביוזמת הנישום

כדאי להגיש דוח לרשויות מס הכנסה ביוזמת נישום שכיר ולקבל החזר מס במצבים אלה:

א. עבודה, אצל מעסיקים אחדים, והמס הכללי שנוכה גבוה מהמס המתחייב.

ב. עבודה, שלא בכל שנת המס, וללא עריכת תיאום מס על בסיס שנתי.

- ג. אם מגיעים לנישום זיכויים, כגון בעניינים אלה: הפקדות נוספות בקופת גמל, תשלומי ביטוח חיים, תרומות למוסד ציבורי, והוצאות החזקת קרוב משפחה במוסד.
- ד. אם יש עבודה חלקית, שהיא נוספת על העבודה העיקרית, אשר נוכה, מהשכר שולם בעדה, מס בשיעור גבוה מהמס השולי של הנישום.
- ה. עצמאי בעבר, שהיה לו הפסד מעסק, או שנתבקש לשלם דמי ביטוח לאומי בעבור העבר.
- ו. עבודה אצל מעסיק אחד תמורת משכורות בלתי שוות במשך השנה, ללא תיאום מס.
- ז. בכל עת, שקיימת עילה לקבלת נקודת זיכוי לשנה שלמה והעילה נוצרה רק בחלק ממנה, כגון: זיכוי לתושב ישראל, זיכוי לעולה, זיכוי בעד נסיעה למקום העבודה, זיכוי בעד אישה שאינה עובדת או זיכוי לאישה עובדת בעד בעל שאינו עובד, זיכוי בעד אישה עוזרת לבעלה, זיכוי בעד ילדים, זיכוי לגרוש שנשא אישה אחרת ומשלם מזונות לאישתו לשעבר.

דיווח לפי חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה)

- חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 [להלן - "חוק התיאומים"], עבר כמה שינויים השנה. סעיף 32 לחוק התיאומים הגביל את תחולת החוק עד תום שנת 2007. מכאן נובע שיהיה יישום חלקי של חוק התיאומים בשנת 2008.
- ניכוי בשל פחת יהיה, אולם רק בגין נכסים, שנרכשו עד תום שנת 2007. הניכוי בשל פחת ימודד עד תום שנת 2007 ולא מעבר לה.
 - סעיף 6 לחוק התיאומים בוטל החל משנת 2006. מיסוי ניירות ערך בידי חברות ויחידים מטופל על פי הוראות חלק ה' לפקודת מס הכנסה. יש להפנות את תשומת הלב לשני הנספחים, שמתקבלים מן התוכנה שמחשבת רווח והפסד מניירות ערך.
 - התוכנה מבחינה בין ניירות ערך, שנרכשו עד תום שנת 2005, לבין ניירות ערך שנרכשו משנת 2006 ואילך. על ניירות ערך, שנרכשו עד תום שנת 2005, ימוסה הרווח הריאלי בשיעור מס חברות. על ניירות ערך, שנרכשו משנת 2006, ימוסה הרווח הריאלי בשיעור החל על רווח הון.
 - ניכוי או תוספת בשל אינפלציה, בגין שנת 2008, אינו מחושב. ניכוי בשל אינפלציה, בגין שנת 2007, יטופל כבעבר (מועבר לשנה הבאה כהפסד מעסק).
 - הפסדי עבר לא יתואמו החל משנת 2008.
 - חישוב רווח הון לפי סעיף 9 לחוק התיאומים יבוצע, אולם המידוד יהיה רק עד תום שנת 2007.

- הוצאות המימון בגין רכישת רכוש קבוע יותרו במלואן. אולם, הוצאות מימון בגין רכישת נכס, שעדיין לא שימש לייצור הכנסה, יהוונו לנכס.
- השלכות נוספות לביטול הוראות חוק התיאומים הינן שינוי בהוראות הסעיפים 3(ט) ו-3(י) לפקודת מס הכנסה. סעיף 3(ט) לפקודה חל, כאשר בעל שליטה קיבל מחברה בשליטתו הלוואה בריבית מוטבת (נמוכה מהפרשי ריבית בשיעור 4%, בתוספת הפרשי הצמדה) והוא ממוסה שמקבל על ההכנסה הרעיונית את ההפרש בין הריבית שחויב בה לבין הריבית מוטבת. עד לתום שנת 2007, מי שקיבל הלוואה והנפיק אותה כנגד שטר הון למלווה, הסעיף לעיל אינו חל עליו. החל משנת 2008 לא עוד, והנ"ל יחיל על עצמו את הוראות הסעיף 3(ט) לפקודה.
סעיף 3(י) לפקודה עוסק בנותן הלוואה בריבית מוטבת (נמוכה מן הריבית בשיעור 4% בתוספת הצמדה או הצמדה, לפי העניין), שהיה ממוסה על ההפרש בשיעור קבוע, ללא יכולת קיזוז, או ללא פטור ממס. כיום (החל משנת 2008) הוא ימוסה על ההכנסה האמורה כאילו מדובר בהכנסה, שמקור חיובה סעיף 2(4) לפקודת מס הכנסה.
- באשר להלוואה, לצורך סעיף 3(י) לפקודה, שהייתה מגובה בשטר הון מצד מקבל הלוואה, הוראות סעיף 3(י) לפקודה לא היו חלות עליו. החל משנת 2008, הדבר תלוי בנסיבות הבאות:
 1. שטר הון, שאינו צמוד ושאינו נושא ריבית, שנתן חבר בני אדם לחבר בני אדם שבשליטתו, לתקופה של 5 שנים לפחות, והלוואה שאינה ניתנת לפירעון קודם. לכן הפירעון נדחה לפני התחייבויות אחרות.
 2. שטר הון, שהיה "נכס קבוע" בידי נותן הלוואה, בתום שנת 2007. הדבר לא ייחשב להלוואה, שהוראות סעיף 3(י) לפקודה יחולו עליה.
- שינוי נוסף בהגדרת "רווח" בחוק מע"מ, התשל"ו-1975, לצורך חישוב מס רווח במוסד כספי, ממעט מרווח גם מחצית ממס השכר בשנת 2008, וכל מס השכר החל משנת 2009 ואילך.
כמו כן להגדרת שכר בחוק מע"מ (סעיף 4(ב)) מיתוספת במוסד כספי מחצית מדמי הביטוח בגין חלק מעביד בשנת 2008. משנת 2009 מיתוסף לכל דמי הביטוח הלאומי חלק המעביד לשכר - לעניין חישוב מס שכר.

הכנה להצהרת הון

לקראת סוף שנת המס, רשות המסים בישראל נוהגת לדרוש הצהרות הון מנישומים, כדי לבדוק את סבירות הדוחות שהוגשו. בדיקת הסבירות מתבצעת מתוך: לקיחת הון בראשית התקופה, הוספת רווחים

C:\Documents and Settings\user1\שולחן העבודה\תכנים לאתר יניב\תכנוני מס doc.31.12.2008 - © כל הזכויות שמורות לבחרי ושות' רואי חשבון ויועצים פיננסיים

חייבים במס ורווחים פטורים. לאחר מכן, גריעת המסים והצריכה (הוצאות מחיה). והתוצאה המתקבלת היא: ההון לסוף התקופה. הנתונים לחישוב זה, פרט לצריכה, נלקחים מהדוחות השנתיים על ההכנסות. בפסק הדין עמ"ה בעניינו של "מ' גולדסאר", מיום 17.4.1997, דחה בית המשפט בתל-אביב את עמדת פקיד השומה, שלפיה טבלאות הוצאות מחיה מהוות כבר "קביעה פסוקה":

"וכל עוד לא הוכח אחרת" - אמר בית המשפט - "אין לטבלאות אלה כל עדיפות על פני כל לוח סטטיסטי אחר."

בפסק הדין עמ"ה 142/92, בעניינו של "רצון דוד", קבעה השופטת ברכה אופיר-תום, כי סקר הוצאות המשפחה מהווה בפועל תעודה ציבורית, אשר אותה ניתן להגיש לבית המשפט כראיה לאמיתות תוכנה. עם זאת, הסקר - כשלעצמו - אינו יכול, ואינו מתיימר, לקבוע, כי נתון כלשהו העולה ממנו הוא נתון אמיתי לגבי פרט כלשהו ואין בלתו.

מוטב להכין בעוד מועד את הנתונים ואת המסמכים לסוף השנה, כדי שאם תידרש הצהרת הון, יהיה קל להכינה. רצוי להתרכז במסגרת הדוחות השנתיים גם בהכנסות פטורות ממס. מידע על הכנסות כאלה נדרש בדוח השנתי, אף כי אינו רלוונטי לקביעת ההכנסה בשנת המס המדווחת. למידע זה חשיבות רבה במסגרת השוואת הצהרות הון; ולכן, כדאי לכלול פרטים אלה במסגרת הדוח השנתי.

לנישומים, המקבלים החזרי מס הכנסה, כדאי לשמור על הספחים, שבהם נקובים החזרי המס. החזרים אלה פטורים ממס, לרבות ריבית והפרשי הצמדה שנצברו בגינם. ההחזרים מהווים מקור כספי בידי הנישום, והם משמשים הסבר לגידול הון. שמירת הספח חשובה, בייחוד כאשר ההחזר הוא בסכום גדול וניכר, אולם גם כאשר הסכום קטן, חשוב לשמור על הספח. אם הספח חסר, אפשר להיעזר ב"מצב חשבון" שניתן לקבלו מפקיד השומה.

נישומים, המקבלים מדי פעם מתנות של סכומי כסף מחו"ל, רצוי שיעשו זאת על ידי העברה בנקאית מחשבון הנותן לחשבון המקבל. על העברה כזו אפשר לקבל מהבנק מסמך, שבו נקוב הסכום המועבר ושמות נותן הכסף ומקבלו. הצגת המסמך לפני פקיד השומה תסביר את גידול ההון בעת בדיקת הצהרת הון.

בנייה לצורך פרטי מהווה הוצאה פרטית, ואין צורך בשמירת מסמכים בעניין הזה. אולם רצוי לשמור את המסמכים - העשויים לעזור להצהרת הון; וכן לעזור לחישוב מס שבח, אם יתחייב תשלומו בעת מכירת הבית.

חשוב לזכור, שלהתנהלות עם פקיד השומה בדיוני השומות, במקרה של "גידול הון", יש חשיבות רבה במקרה שההכרעה בוויכוח בין פקיד השומה לבין הנישום עוברת לבית המשפט.

עוד חשוב לדעת, שלייחוס גידול ההון לשנים סגורות יש חשיבות, ויש להצטייד בהוכחות לייחוס ההון לשנים סגורות.

בשנת 2008 היו בנושא מספר פסקי דין בעליון.

ביקורת פנקסי החשבונות

אחת לשנים אחדות נוהג פקיד השומה לבקר את פנקסי החשבונות לשם ביסוס הדוחות שהוגשו. נוסף על כך, הוא מבקר גם במקום העיסוק של הנישום.

לנישום יש הזכות לדעת מה יודעים עליו שלטונות המס; וזה מקל במידה רבה את ההכנות לביקורת פנקסי החשבונות. יש כאן מעין הדדיות.

בית המשפט המחוזי בתל-אביב הורה לרשויות המס להמציא לעותרת, אפרת רונן, מידע המצוי במאגרי הנתונים שבידיהן; וזאת, מכוח חוק חופש המידע. כל זאת, חרף איסור, המצוי בהוראות סעיפים 231-234 לפקודת מס הכנסה.

הנישומה, היא סטודנטית, פנתה אל שלטונות המס בבקשה, כי ימציאו לה מידע המצוי בידיהם, בקשר להכנסותיה ולניכויי המס מהכנסותיה מכל מעבידה, בין השנים 1994-1998, לצורך קבלת החזרי מס המגיעים לה.

רשויות המס ענו בשלילה, בנימוק שאין הנישומה מהווה את מקור המידע אלא מעסיקה.

דחיית הדיווח על הכנסות או הקטנת שיעור המס עליהן

הכנסות פטורות ממס

חלק מהכנסות הנישום פטורות ממס או שיעור המס עליהן הוא אפס, לפי סעיפי פטור שונים בפקודת מס הכנסה.

יש ללמוד את הסעיפים האלה ולגרום שחלק מההכנסות ייכללו בהגדרת הכנסות פטורות ממס.

עיתוי ההכנסות

בסיס מזומן

בעבור המדווחים על בסיס מזומן מקטינה דחיית התקבול את ההכנסה החייבת בסכום התקבול שנדחה, אך גם זאת במסגרת הסבירות. תקבול בשיק מעותד אפשר ליחסו למועד פירעונו בתנאי שהוא לא הוסב לאחר.

דחיית גבייתן של הכנסות היא רלוונטית רק למדווחים בשיטת הדיווח על בסיס מזומן. דחיית הגבייה של הכנסות תיחשב לדחייה, אשר אינה גובלת בפיקציה, כאשר לקראת סוף שנת המס הנישום איננו מוציא הודעת חיוב על שכר טרחה ללקוח בתמורה לשירות או למכר נכס, או שהוציא הודעת חיוב כזו, אך טרם קיבל את הכסף בגינה.

כל דחיית הכנסה למדווחים על בסיס מזומן - משמעה: דחיית גביית המס לשנה הבאה.

בסיס מצטבר

יש לבדוק, אם כל ההכנסות הכלולות בחשבונות אכן גובשו והופקו כהכנסה עד תום שנת המס, ואם אינן כוללות הכנסות מראש או הכנסות שטרם מומשו.

אי רישום מכירה השנה תקטין את ההכנסה החייבת במס, בשיעור הרווח הגלום בעסקה בלבד ולא בסך התקבול כולו.

למדווחים על בסיס מצטבר - דחיית הגבייה של ההכנסות, פירושה: עיכוב מתן השירות או מסירת הנכס לידי הרוכש או המזמין.

בשיטה מצטברת - עסקאות, שגלום בהן רווח, אפשר לדחות לשנה הבאה את השלמתן ואת רישומן; וזאת, בתנאי שהעסקה אומנם תצא לפועל בשנה הבאה.

היו מקרים, שנישומים, שראו בסוף השנה שיש להם הכנסה "גבוהה מדי", נזכרו שהם בעצם קיבלו "הכנסות מראש". הללו טענו, שהם מכרו באשראי ואז חילקו את הסכום שהתקבל במכירה בין מחיר המוצר ובין רכיב הריבית. את הריבית, טענו, שקיבלו מראש, וכך העבירו סכום סביר לשנת המס הבאה. צריך לזכור, שיש להיות עקיב בנושא לאורך השנים. אי אפשר כל שנה להחליף את אופן החישוב של ההכנסות מראש. "שיפטינג" שרירותי עלול לגרור תביעה אזרחית ופלילית מאת רשויות המס.

כספים פנויים, המושקעים באמצעים פיננסיים נושאי ריבית או הפרשי הצמדה, יגרמו להגדלת ההכנסה החייבת בשנת המס. אם החברה תשקיע כספים פנויים במלאי או במקדמות לספקים, לא תיווצר תוספת להכנסה החייבת; וזאת, מכיוון שעליית ערכם, הריאלית והאינפלציונית, של פריטים אלה מחויבת במס רק בעת המימוש.

כדאי לציין, שבמקרים מסוימים, על פי פסיקת בתי המשפט, רשאית גם חברה בע"מ לדווח על בסיס מזומן. בסיס מזומן אינו פועל תמיד לטובתו של הנישום, ובמקרים מסוימים עדיף לבחור בבסיס מצטבר. כדאי לדעת, שרשויות המס אינן מאפשרות מעבר מבסיס לבסיס מדי שנה, ובחירתו של הנישום בבסיס המסוים תחייב אותו גם לשנים הבאות.

לא תמיד כדאי לדחות הכנסה לשנה הבאה. כך, למשל: עצמאי, שפתח עסק חדש, ושיש לו הכנסה קטנה כבר השנה, ישקול אם כדאי לדחותה לשנה הבאה.
בשנה הבאה תצורף הכנסתו להכנסה גבוהה יחסית ותחייבו לשלם עליה שיעור מס שולי, גבוה יחסית, תוך הפסד הניכויים והזיכויים האישיים בשנה העכשווית.
הפרשי הזמנים גורמים לא רק לדחיית גביית המס או להקדמתה אלא לפעמים גם לשינוי שיעורו. וכך, מי אשר יש לו השנה הכנסה חייבת ובשנה הבאה צפוי לו הפסד, ישלם השנה את מלוא המס ולא יוכל לקזז הפסדיו בעתיד אלא כנגד הכנסתו בשנים הבאות.
מכאן, שכדאי בדרך כלל להקדים מימוש הפסדים.

מכירות

אם נעשתה מכירה באשראי, שבה הופרדו מראש קרן המכירה והאשראי לשתי עסקאות נפרדות, ידווח קרן המכירה וחלק האשראי השייך לשנת המס כהכנסה ב-2008, ואילו ההכנסה הגלומה באשראי שניתן לאחר שנת המס תדווח רק משנת מס 2009.
כללי החשבונאות הבינ"ל תומכים במקרים מסוימים בתכנון האמור.
כדאי גם לגמור התחשבנויות עם לקוחות, בייחוד כאשר צפויים מתן הנחות וביטול חיובים ללקוח או קבלת הסחורה בחזרה או כל פעולה אחרת המקטינה את המכירות.
צריך לדאוג, כי בעת החזרת הסחורה או מתן הנחה וכד' יהיו המסמכים המקובלים חתומים בידי הצד שכנגד, כדי להפחית את החיוב במס ערך מוסף. כללי מע"מ קובעים, בנהלים מפורשים, באילו תנאים יכול המוכר להחזיר לעצמו את המע"מ, שנכלל בחשבונית שבוטלה או שהופחת סכומה.
אגף המכס הוציא הוראות לעניין ניכוי מס עסקאות, כאשר חוב הלקוח (הכולל מע"מ) לא שולם.

הקדמת מכירות

אם העסק מפסיד, ואם יש מקרקעין המהווים השקעה בת-מימוש - מומלץ למכור את המקרקעין עד ל-31 בדצמבר ולקזז את שבח המקרקעין מההפסד העסקי.
מומלץ למכור מלאי, שערך השוק שלו נמוך מעלותו (מלאי פגום וכד'), כדי שההכנסות ממכירות בהפסד יובאו בחישוב ההכנסה בשנת המס העכשווית. יש לבחון עיתוי מכירת נכסים המחויבים במס רווחי הון ואפשרות קיזוזם של הפסדי הון מועברים מרווחי הון, וכן אפשרות דחיית רווחי הון בגין החלפת נכס בר-פחת (לפי סעיף 96 לפקודה).

ראוי לתת את הדעת, כי יש להודיע לפקיד השומה, בתוך 30 יום מיום המכירה, על קיום רווח ואף הפסד הון. אם הפסדים משנים קודמות מקוזזים מרווח ההון, אין חובה לתשלום המקדמה בגין רווח ההון (אך, בכל אופן, ישנה חובת הודעה לפקיד השומה בתוך 30 יום). קיזוז הפסדי ההון השוטפים, המאוחרים ממועד מכירת הנכס שיצר רווח הון, אינו מהווה עילה, לפי עמדת רשויות מס הכנסה, לאי תשלום המקדמה; וזאת, אף אם הפסד ההון נוצר בתוך 30 יום מיום יצירת רווח ההון - עדיין אין הפסד ודאי, והוא יוכר למוכר עם תום השנה.

מוזכר בזה, כי המקדמה בגין מס רווח הון אינה פוטרת מתשלום ריבית והפרשי הצמדה על כל יתרת המס ממועד המכירה ועד לתום שנת המס.

מקדמת מס רווח הון, ששולמה ביתר, תוחזר כשהיא צמודה למדד מיום תשלומה.

אחריות למוצר שנמכר

במכירה, שבה נלווית אחריות למוצר, אפשר להוציא חשבונית למכירה וחשבונית נוספת לאחריות למוצר. יש לבדוק, אם ההכנסות כוללות רכיב בגין אחריות טיב. אפשר ליצור הפרשה לאחריות בדבר הטיב, שתקטין הכנסות השנה רק אם אפשר לאמוד את ההוצאה העתידית על בסיס הגיוני; למשל, חישוב לפי ניסיון העבר, וכן חייב להתקיים תנאי של התחייבות כלפי צד ג' (להבדיל מ"התחייבות פנימית" של החברה כלפי עצמה).

קבלן בניין, המוכר דירות למגורים, מחויב על פי סעיף 4ב ל"חוק המכר (דירות), התשל"ג-1973" [להלן בפרק זה - "החוק"] לשאת באחריות לטיב הבנייה במשך שנים אחדות מתום הבנייה, בהתאם לסוג הליקוי. פעולות לתיקון ליקויי הבנייה אשר הקבלן מבצע במסגרת אחריותו על פי החוק הן חלק מעלויות הפרוייקט שביצע כדי להפיק את הכנסתו.

הכללים להתרת ניכוי ההפרשה נקבעו בפסקי דין שנפסקו בבית המשפט העליון.

על פי אותם כללים - את ההפרשה יותר לנכות לצורכי מס, אם היא מחויבת מכוחם של עקרונות חשבונאיים מקובלים, לאחר שעמדה בתנאי סעיף 17 לפקודת מס הכנסה, ובהתקיים שלושה תנאים מצטברים אלה:

1. ניתן לאמוד את סכום החוב.
2. ישנו סיכוי סביר, שבעתיד הקרוב ייהפך החוב התלוי לחוב מוחלט.
3. קיימת התחייבות לצדדים שלישיים בגין החוב התלוי.

לצורכי מס, יותר לנכות את ההפרשה, כאמור לעיל, אך ורק אם ניתן לאמוד את סכומה על פי חישובים אובייקטיביים ומדודים אשר על פי רוב תלויים בניסיון העבר.

על דורש ניכוי ההפרשה להוכיח: לא רק את נכונות חישוביו, אלא גם את אמינותם של הנתונים שעליהם הוא נסמך.

נוסף על זאת, יש לציין, כי חייב להיות סיכוי אמיתי שהחוב התלוי יהפוך לחוב מוחלט; שהרי, לא כל קיומו של חוב תלוי מזכה את בעל החוב בזכות לדרוש להכיר בניכוי ההפרשה בגין אותו חוב. על פי העקרונות, שנקבעו בפסקי הדין האמורים, נדרש שהחוב התלוי לא יהיה רחוק וסתמי, ושהסיכויים להתגבשות הסופית יהיו סבירים וקרובים דיים.

הקלות במיסוי מקרקעין

שכר דירה יכול להיחשב כהכנסה מעסק לפי סעיף 2(1) לפקודת מס הכנסה "השתכרות או רווח מכל עסק או משלח-יד". הכנסה זו מאופיינת במושכרים אחדים ובניהול משרד לשם כך. על פי סעיף 2(6) לפקודת מס הכנסה "דמי שכירות, תמלוגים, דמי מפתח, פרמיות ורווחים אחרים שמקורם באחזת בית או קרקע בבניין תעשייתי" הם בדרך כלל מקור הכנסה מפעילות פסיווית וללא פעילות מיוחדת, והיא אופיינית למי שעיסוקו אחר אך יש לו נכס להשכרה.

יש חשיבות להבחנה, אם ההכנסה היא לפי סעיף 2(1) לפקודה, או לפי סעיף 2(6) בה, הן מהיבט עיתוי ההכרה בהכנסה (בסיס מזומן) והן מהיבט שיעור המס, ועל כך להלן.

נוסף על כך, אם ההכנסה נובעת מגוף המוגדר "עסק", אפשר ליחסה לבן-הזוג, שהכנסתו נמוכה מהכנסות בן-זוגו. הכנסה מפעילות פסיווית מיוחסת לבן-הזוג, שהכנסתו גבוהה מהכנסות בן-זוגו. לנושא זה יש גם היבטי הביטוח הלאומי. יש לשלם דמי ביטוח לאומי, אם ההכנסה היא מעסק. אם ההכנסה מהשכרה נמוכה מההכנסה מהפעילות האקטיווית, תהיה ההכנסה מההשכרה פטורה מדמי ביטוח לאומי, בתנאי שאינה עולה על כ-23 אש"ח. זאת בעקבות תיקון 103 לחוק ביטוח לאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 שנידון בהמשך. לנושא זה יש גם משמעות בהכרה בהוצאות המימון. לקביעת ההכנסה ממקרקעין כהכנסה מ"עסק" ולא כהכנסה מ"אחזת-בית" - יתרונות נוספים.

בסעיף 1 לפקודת מס הכנסה נקבע, כי שיעור נמוך של המס, כמו על יגיעה אישית, יחול גם על דמי שכירות מנכס ששימש לפני השכרתו, לפחות 10 שנים, להפקת הכנסה מיגיעה אישית, מעסק או ממשלח-יד. בכך מתאפשרת מדרגת המס של 10% גם על בעל מונית, למשל, שפרש מעיסוקו אחרי 10 שנים, ומשכיר את "המספר הירוק", או על בעל חנות מכולת, שפרש מעיסוקו אחרי 10 שנים, ושמשכיר את עסקו.

מאחר שהכנסתם - של הללו, דלעיל - מדמי השכירות נמוכה יחסית, הם יוכלו ליהנות ממדרגת המס הנמוכה ביותר אף על פי שהכנסתם אינה מיגיעה אישית, גם אם פרשו מעיסוקם לפני גיל 60. תיתכן אף התייחסות להכנסות השכירות, כאילו מדובר בקצבה. ראו בנושא את סעיף 9ד לפקודת מס הכנסה.

בנושא זה, ראה את תקציר פסק הדין בעניין עמ"ה 143/81, דן מרדכי נגד פקיד שומה חיפה. שם נקבע, כי ההכנסה מהשכרת הדירות לא הוכרה כהכנסה מעסק, כי אם כהכנסה מנכס-בית. סעיף 8ב לפקודה קובע, כי הכנסות מהשכרת מקרקעין, שסעיף 2(6), או סעיף 2(7), לפקודה חלים עליהן - כלומר, הן אינן ממוסות כהכנסות מעסק - ייחשבו על בסיס מזומנים על אף שהמיסוי בשיטה מצטברת היא השיטה הנאותה ביותר לעניין זה.

כל תקבול בגין שכר דירה, שנתקבל בשנת המס - גם אם הוא בעבור שכר דירה, מראש, לשנים אחדות - יירשם כולו כהכנסה בשנה שבה נתקבל. לפיכך, למעוניינים לדחות גביית הכנסות, מוטב שימתינו לתחילת השנה הבאה לגביית שכר דירה. תקבול במזומן נחשב גם כשיפורים של המושכר, וכך נקבע בפסיקה. מועד התקבול, האם יהיה בסוף תקופה או בתחילתה, נשאר ללא הכרעה.

כדי להימנע ממיסוי מוקדם על הכנסה משכר דירה, רצוי לקבל הכנסה משכר דירה בתוך שנת המס ולא לקבל שכר דירה מראש.

אם יש לנישום רווח, והוא אינו מעוניין להגדילו בתקבולי שכר דירה, מוטב שידחה את קבלת התקבולים לינואר 2009. כאשר יש הפסד מעסק שאין ממשיכים בו, כדאי להקדים את רישום ההכנסה, משום שהפסד מעסק אפשר לקזז מכל רווח שהוא בשנת המס שבה הוא נוצר, ואין אפשרות לקזזו מהכנסה ממקור אחר, כגון: ממשכורת ומשכר דירה בשנות המס הבאות.

חלק מהמקרקעין מוחזקים בידי חברות; ולהם דין מיוחד בסעיף 64 לפקודה, הקובע כי חברת מעטים, כמשמעותה בסעיף 76 לפקודה, שכל רכושה ועסקיה הם החזקת בניינים, תיחשב הכנסתה, לפי בקשתה, להכנסתם של חברי החברה, וחלוקתה של אותה הכנסה, לעניין השומה, בין חברי החברה, כולם או מקצתם, תיעשה כפי שיוורה נציב מס הכנסה; הרואה עצמו מקופח על ידי הוראת הנציב, רשאי לערער עליה לפני בית המשפט, כאמור בסעיפים 153-158 לפקודה.

בחוק נקבע, כי נישום - בעניינו: "חברת-בית" - שאין לו הכנסה מעסק, דהיינו: השכרת נכס הבית אינה מגיעה לכדי עסק, ואינו דורש בחישוב הכנסתו החייבת הוצאות מימון, רשאי שלא ליישם את הוראות החוק הדנות בחברות.

מהו דינם של רווחי חברת נכסי-בית, שחולקו לבעלי המניות?

בפקודה חסרה הוראה, כמו זו המצויה בעניינה של "חברה משפחתית", כפי שנראה בהמשך. אולם - מההיבט הכלכלי, ולאור הפסיקה - יש לראות בחברת נכס-בית בבחינת שותפות; ולפיכך, אין ספק, כי אין מקום להטיל מס נוסף על בעלי המניות, שעה שההכנסה החייבת כולה חולקה בין בעלי המניות וחויבה במס בשיעורים החלים על בעלי המניות [מס שולי - ליחידים; 27% - לחברות].
מצוין בזה, כי יצירת שותפות היא קלה ביותר, וכי אין היא מהווה אירוע מס.

פטור ממס להכנסות מהשכרת למגורים נהפך להיות חוק, ולא רק הוראת שעה.

הפטור האמור הוא ממס הכנסה מדמי שכירות בשל השכרת דירת מגורים, אחת או יותר - ובתנאים אלה: המשכיר והשוכר הם יחידים; הדירה אינה רשומה כנכס המשמש בעסקו של המשכיר; והכנסה מדמי השכירות אינה רשומה בספרי העסק.

הפטור ממס לא יחול על הכנסה משכירות, שמקבל קבלן או עוסק במקרקעין, ואף לא נישומים שההכנסה מדמי שכירות היא הכנסה מעסק בידיהם (סעיף 1(2) לפקודה).

הפטור ממס יינתן אף אם הושכרו הדירות לשוכר, שהוא חבר-בני-אדם, שעיקר פעולתו לשכן את זכאי משרד השיכון בתנאים מסוימים.

הפטור ממס מותנה גם בכך, שלמשכיר, לרבות לבן-זוג ולילדיו עד גיל 18, לא הייתה, בשל חודש כלשהו בשנת המס, הכנסה מדמי שכירות בסכומים העולים על כ-4,320 ש"ח - בחודשים ינואר 2008 עד דצמבר 2008.

הגדרת "דמי שכירות" היא:

"דמי שכירות מהשכרת דירת מגורים אחת או יותר המשמשת למגורים ליחיד או לשוכר שהוא חבר-בני-אדם שקבע לעניין זה נציב מס הכנסה ..."

שילוב ההגדרות גורם לכך, כי בסכום דמי השכירות נוספים דמי שכירות של דירות נוספות, שאינן מזכות בפטור ממס, אבל הן נכללות בסכום התקרה הפטורה ממס. התוצאה מכך היא, כי מי שיש לו גם דירות מושכרות אשר אינן משמשות למגורים, וגם דירות מושכרות אשר משמשות למגורים, עלול להתבטל חלק מהפטור ממס בגין הדירות המושכרות למגורים.

הסכום הפטור ממס מתואם ב-1 בינואר של כל שנת מס.

רצוי לדאוג לאישור בחתימת השוכר, המאשר כי הדירה משמשת למגורים בלבד. הזכאות לפטור ממס פוטרת את הנישום גם מהצורך להגיש דוח שנתי, לפי סעיף 134א לפקודה.

משכירים, אשר השכירו דירות למשרדים (ודמי השכירות עליהם חייבים במס), מעדיפים עם תום תקופת תוקפו של חוזה השכירות לחדול מן ההשכרה למשרד ולהעביר את השכירות לפרטיים בעבור מגורים. אומנם, ממשרד עסקי אפשר לקבל יותר שכר דירה, אך לבעל הדירה נשאר נטו יותר גדול בהשכרה למגורים. לכל בעל דירה מומלץ לבדוק את שתי האפשרויות החלופיות.

דמי שכירות על נכסים בחו"ל יחויבו במס, ולא יחול עליהם הפטור ממס הניתן לישראלים על הכנסה מהשכרת דירת מגורים בישראל. יחידים, שיש להם הכנסות משכירות נדל"ן בחו"ל, שאינן הכנסות מעסק, יוכלו, לחלופין, לבחור במסלול של מס בשיעור 15% בניכוי פחת, אך ללא ניכוי כל הוצאה אחרת.

שיעור נמוך של מס - לקשישים המשכירים נכסים

נישום, אשר גילו מעל 60 שנים, ואשר יש לו הכנסה מדמי שכירות מהשכרת נכס, **שבמשך עשר שנים לפחות לפני תחילת השכרתו** שימש בידו (או בידי מי שהיה בן-זוגו ערב פטירתו) להפקת הכנסה מיגיעה אישית, הכנסתו **מדמי שכירות מהשכרת הנכס** האמור תיחשב להכנסה מיגיעה אישית על כל המשתמע מכך.

בביטוי "דמי שכירות מהשכרת נכס" - הכוונה לא רק לנכסי-בית, אלא גם לנכסים אחרים. כגון: זכות למונית.

אשר לביטוי "במשך עשר שנים לפחות לפני תחילת השכרתו" - אין צורך דווקא, שתקופת עשר השנים תסתיים בסמוך לפני תחילת ההשכרה, אלא די שבעבר שימש הנכס בידי האדם להפקת הכנסה מיגיעה אישית, מעסק או ממשלח-יד.

כמו כן, אין חובה שתקופת עשר השנים תהיה רצופה. אם הנכס לא פעל מסיבות שונות במשך תקופה מסוימת, אין לכלול תקופה זו במניין עשר השנים.

מודגש בזה, כי סיווג ההכנסה מהשכרת נכס כהכנסה מיגיעה אישית אינו משנה את מקור ההכנסה כהכנסה לפי הסעיפים 2(6) או 2(7) לפקודת מס הכנסה.

הכנסות בני-זוג מרכוש

נקבע, שההכנסה מרכוש תיזקף לבן-הזוג שהכנסותיו האחרות גבוהות משל הכנסות בן-זוגו.

סעיף 66(ב) לפקודה מאפשר לבני-זוג לבקש, ולקבל, שהכנסות מרכוש, שהוא מהמקורות שיפורטו להלן יתוספו, לעניין חישוב המס, להכנסות אותו בן-זוג שהוא בעל הרכוש האמור.

הרכוש, שאפשר לבקש, ולקבל, לגבי הכנסות הנובעות ממנו, חישוב נפרד, הוא:

- א. רכוש, שהיה בבעלות אחד מבני-הזוג שנה לפחות לפני נישואיו.
- ב. רכוש, שנתקבל בירושה במהלך הנישואין אצל אחד מבני-הזוג.
- הכנסה מרכוש, שיתבקש לגביה חישוב נפרד כאמור לעיל, תתוסף להכנסות האחרות של אותו בן-זוג וחישוב המס ייעשה על סך כל הכנסתו, והיא כוללת את ההכנסה הזו.
- אין אפשרות לבקש, ולקבל, חישוב נפרד להכנסות מרכוש, גם אם רכוש זה נרכש מהתמורה שנתקבלה מרכוש, שהם מקור ההקלות; והן יתוספו להכנסות בן-הזוג, שהוא בעל ההכנסה החייבת הגבוהה בין שתי ההכנסות של בני-הזוג לפני הוספת ההכנסה האמורה.
- נפנה את תשומת הלב לאפשרות לחישוב נפרד גם על הכנסה, שחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963, חל עליה בפסק הדין, בעניין עמ"ה 6/97 ניר יוסף.

הכנסות קבלנים

לקבלנים ולסוחרי מקרקעין חשוב, לפי סעיף 8א לפקודת מס הכנסה, לממש את המקרקעין שברשותם עד 31 לדצמבר, אם ערכם של אלה עלה פחות מעליית המדד.

"קבלנים מבצעים" -

קבלן מבצע ידווח על הכנסותיו בגמר ביצוע 25% מהיקף הבנייה, אך יוכל לקזז הפסדים מהבנייה רק לאחר שהשלים 50% מהיקף הבנייה הכולל. מידע זה חשוב, כדי לנתב את קצב התקדמות הבנייה, בחירת היקף הפרויקט, וכיו"ב. במקומות עבודה, שבהם הגיע הביצוע אל מתחת ל-25% מהיקף הבנייה הכולל, אין צורך לצבור רווחים בשנת 2008. אם נוצר הפסד מעבודה ממושכת, יש להגיע לביצוע של 50% לפחות מהיקף הבנייה הכולל, כדי שזה יוכר כהפסד. לכן, אם עלולים להגיע לרווח בביצוע של 25% מהיקף הבנייה הכולל, רצוי לעכב את העבודה ולהימנע מרישום רווח; ואם עלולים להגיע להפסד בביצוע של 50% מהיקף הבנייה הכולל, רצוי לזרז את העבודה, כדי שיתאפשר רישום ההפסד.

"קבלנים בונים" -

מועד החיוב במס אצל קבלן בונה הוא שנת המס, שבה היה הבניין "ראוי לשימוש", או עם התמלאות התנאים לקבלת תעודת "גמר בנייה".

קביעה זו עשויה לסייע בידי הקבלן לקבוע בעצמו את מועד הדיווח. בדרך כלל, עדיף לדחות את גמר הבנייה ע"י דחיית החיבור לרשת החשמל או עיכוב בהשלמת הבנייה. ברם, אם לקבלן הבונה צפויים הפסדים מהבנייה בעוד יש לו רווחים עסקיים אחרים, רצוי לסיים את הבנייה כדי ליהנות מקיזוז הפסדים. מן הרווחים הללו חישוב הכנסה חייבת במס הוא על הרווח מהשטחים שנמכרו בבניין ראוי לשימוש. כדי להקטין את רווח השנה, רצוי להימנע ממכירות בזמן סמוך לסוף השנה.

בפסק דין 1527/97 של בית המשפט העליון מ-16.3.1999, בערעור של "אינטרבילדינג חברה לבניין בע"מ" בדבר תחולת סעיף 18(ד)(2)ב לפקודה, הדין בזקיפת הוצאות ההנהלה וכלליות והוצאות ריבית ליחידות עבודה או ליחידת קרקע, נקבע, כי הוא חל רק על מקרים, שבהם לא ניתן להוכיח ייחוס הוצאות מסוים, אך לא יחול באותם המקרים שבהם ייחוס ההוצאות האמיתי הוא ברור ומוכח.

מכאן, טוב יעשה "קבלן בונה", בטרם יזקוף את הוצאותיו לפי כללי סעיף 18(ד)(2)ב לפקודה, אם יבדוק את האפשרות לזקוף את הוצאותיו בייחוס מסוים, אם הייחוס המסוים יביא לתוצאות מס טובות יותר בעבורו.

לקבלן בונה כדאי לבדוק עיתוי רכישת קרקע, שגם עליו יחול פסק הדין בעניין האמור של "אינטרבילדינג". מובאה מן סעיף 18(ד) לפקודה:

"18(ד)(2) נישום שעיסוקו הוא בנייה של יחידות עבודה, שבשנת מס פלונית היו לו או שהיו בביצועו יחידות עבודה או קרקע שהיא מלאי עסקי, יזקפו הוצאות ההנהלה וכלליות והוצאות ריבית שיהיו לו באותה שנת מס לכל יחידת עבודה או קרקע כאמור, להלן:

(א) לכל יחידת עבודה יזקף חלק יחסי מהוצאות ההנהלה וכלליות, שהוא כיחס שבין סכום ההוצאה שהוציא הנישום בשנת המס לביצוע אותה יחידת עבודה, לבין סך כל ההוצאות שהוציא באותה שנת מס לביצוע כל יחידות העבודה בתוספת סכום ההכנסות האחרות שהיו לו בשנת המס;

(ב)(1) לכל יחידת עבודה או קרקע יזקף חלק יחסי מהוצאות הריבית, שהוא כיחס שבין סך כל ההוצאות המצטברות שהוציא הנישום עד תום שנת המס לביצוע אותה יחידת עבודה או לרכישת אותה קרקע, לבין סך כל ההוצאות המצטברות שהוציא עד תום שנת המס לביצוע כל יחידות העבודה ולרכישת כל הקרקעות בתוספת סכום ההכנסות האחרות שהיו לו בשנת המס;

לעניין זה, 'הוצאות לביצוע יחידת עבודה ולרכישת קרקע' - לרבות הוצאות שיש לזקפן ליחידת עבודה ולקרקע על פי סעיף זה, עד תום שנת המס הקודמת;

(ב)(2) יתרת הוצאות ריבית שלא נזקפה כאמור בפסקה (1) תותר בניכוי כך שחלק ממנה, שהוא כיחס שבין הכנסה מועדפת כמשמעותה בסעיף 18(ג) לסך כל ההכנסות האחרות ייחוס להכנסה המועדפת כאמור. [ההדגשה במקור]

הכנסה מריבית "רעיונית"

סעיף 3(ט) לפקודת מס הכנסה קובע, כי בגין הלוואות שניתנו בשיעור ריבית, הנמוך מן שיעור הריבית שקבע שר האוצר בתקנות, יחושב שיעור ההפרש, בין שיעור הריבית על ההלוואה בפועל לבין שיעור הריבית לה הקבוע בתקנות, להכנסה של מקבל ההלוואה (עובד, נותן שירותים, בעל שליטה).

על פי התקנות, הלוואות אלה (דהיינו: שנותנים מעסיקים לעובדיהם, או שנותנות חברות לבעלי השליטה בהן) - יש להחזיר בתוספת הפרשי הצמדה למדד ובתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה. זאת, למעט הלוואה, שנותן מעסיק לעובד, בסך עד כ-6,600 ש"ח, אשר יש להחזיר בתוספת הפרשי הצמדה למדד בלבד.

כלומר: אם תינתן הלוואה כאמור לעיל, כשהיא צמודה ונושאת ריבית בשיעור 4% לשנה, לא תיווצר הכנסה נוספת אצל מקבלה. יש לזכור, כי ריבית רעיונית אינה הוצאה אצל מקבל ההלוואה והיא מהווה הכנסה בלבד אצל נותן ההלוואה.

יש להביא בחשבון, כי החזר הריבית והפרשי ההצמדה הוא מתוך הכנסות ששולם עליהן מס, וכן תשלום של מס ערך מוסף על הריבית והפרשי ההצמדה.

אם ההלוואות ממומנות מהון זר, הרי בדרך כלל שיעור הריבית על ההלוואה גבוה משיעור ההצמדה בתוספת 4% לשנה.

במקרים אלה עולה השאלה, מה דין הוצאת הריבית העודפת.

סעיף 3(י) לפקודה קובע, כי הלוואה ללא ריבית או בריבית ששיעורה נמוך משיעור עליית המדד תהיה חייבת במס על ההטבה. יש לזכור, כי לריבית זו יש להוסיף מע"מ.

כדאי להשוות את עלות הריבית הבנקאית אל הריבית החלופית של המימון העצמאי ולחסוך ב"מס" או ב"ריבית". אם ההלוואה לחברה תימשך בדרך של "שטר הון", ראה בנושא השלכות בחוק התיאומים, הן על סעיף 3(ט) והן על סעיף 3(י) בנושא.

לעניין המע"מ - שלטונות מע"מ תובעים תשלום מע"מ בשיעור 15.5% מעסקה זו.

בכמה פסקי דין נקבע, כי הלוואות הוניות חייבות בתשלום מע"מ. בעקבות פסקי הדין נקבעה עמדת אגף המכס והמע"מ מתוך ההיבט הכלכלי. אם בעל מניות נותן הלוואה ללא ריבית לחברה אשר בשליטתו, לא יראו בכך סיוע לעוסק החייב במע"מ. בנושא יש לבחון את האירוע לאור סעיפים 10 ו-12 לחוק מע"מ, התשל"ו-1975, ולאור תקנה 3(2)(ה) לתקנות, התשל"ו-1976.

הכנסות הוניות

אם לחברה יש הפסדים עסקיים והפסדי הון המועברים משנים קודמות, או אם צפויים להיות לחברה הפסדים עסקיים בשנה השוטפת, ובכונת החברה למכור נכסי הון שבגינם צפויים לה רווחי הון - קיימת אפשרות לקזז את ההפסדים מהרווחים האלה. על החברה להודיע לפקיד השומה על קיום הפסדים אלה ועל כוונתה לקזזם מרווח ההון. דרך נוספת להקטין את תשלום מס רווח ההון והמקדמה הנובעת ממנו היא ביצוע של חילוף נכסים וקיצוז רווח ההון הנובע מהמכירה מעלות הנכס שנרכש לחילופו, בהתקיים התנאים המנויים בפקודת מס הכנסה (תוך הודעה מתאימה לפקיד השומה).

מובהר בזה, כי סעיף 27 לפקודת מס הכנסה מתיר, במקרים מסוימים, את הניכוי של הפסדי ההון, הנובעים ממכירת מכונות וציוד, מהכנסות הנישום. כתנאי לזה, נקבע, כי על הנישום לרכוש מכונות וציוד, אשר עלותם גבוהה מהפסד ההון שנוצר במכירה, באותה שנת מס.

למותר לציין, כי רווח ההון האינפלציוני, אשר נצמח מ-1.1.1994 ועד מועד מכירת הנכס, לא יחויב במס. בגין רווח הון אינפלציוני, אשר נצמח מיום רכישת הנכס ועד ליום 31.12.1993, ישולם מס בשיעור 10%. המס על רווח הון נקבע בשיעור 20%-25%, במקום המס בשיעור השולי של הנישום - הכול תלוי בזהות המוכר.

הכנסות מניירות ערך

נייר הערך נחשב לנכס קבוע ממועד רכישתו ועד למועד מכירתו, דהיינו: יש לבצע שינוי שלילי במועד רכישת נייר הערך. הכול עד תום שנת 2007.

בכל שנת מס יחושב "רווח ריאלי מניירות ערך" לגבי ניירות ערך שמומשו באותה שנת מס. הרווח כאמור חושב כסכום התמורה ממכירת כל ניירות הערך שנמכרו באותה שנה בניכוי מחירם המקורי המתואם של אותם ניירות ערך. החישוב יתבצע בערכי תום שנת המס, דהיינו: התמורה ממכירת ניירות ערך בשנת המס וכן מחירם המקורי יתואמו עד לתום שנת המכירה.

נפנה את תשומת הלב לאפשרות הקיצוז של הפסד הון מן ההכנסה מריבית, או מדיווידנד מנייר ערך - תלוי בשיעור המס של הריבית, או על הדיווידנד. הקיצוז הינו הפסד שוטף לעומת הכנסה שוטפת.

חברות, שכל בעלי מניותיהן בשנת המס היו יחידים, שלא תבעו הוצאות מימון ושאיין להן הכנסות מעסק בשנת המס, יורשו לצאת על פי בקשתן מתחולת חוק התיאומים. זאת, גם אם היו להן ניירות ערך סחירים בשנת המס. אולם, הן ימוסו על פי הוראות חלק ה' לפקודת מס הכנסה.

אופציות לעובדים

אופציות לעובדים מטופלות בסעיפים 3(ט) ו-102 לפקודה.

סעיף 102 לעיל מטפל במקרה, שבו "עובד" או "נושא משרה" מקבלים אופציות/מניות במחיר נמוך ממחיר השוק. חשוב להדגיש, שסעיף 102 לפקודה לא יחול, אם המקבל הינו "בעל שליטה", כהגדרתו בסעיף 32(9) לפקודה.

סעיף 102 לפקודה מאפשר להקצות אופציות לעובדים בלי נאמן ועם נאמן. היה והאופציה תוקצה ללא נאמן, "ההטבה" תמוסה כהכנסת עבודה בידי המקבל. אם מדובר באופציה לקבלת מניה, כאשר האופציה אינה רשומה בבורסה, אירוע המס יהיה במועד המימוש.

אם הוקצתה אופציה שאינה נסחרת, אזי במסלול ללא נאמן, אירוע המס יהיה במועד ההקצאה, ובשלב המימוש יהיה אירוע הוני.

חשוב להדגיש, שעניין ההכרה בהוצאה, במסלול של הקצאת אופציות שאינן סחירות שלא בידי נאמן (שיש אירוע פירותי לעובד בעת המימוש) לא הוסדר - לא לחיוב ולא לשלילה. יש צדדים לכאן ולכאן, לעניין הכרה בהוצאה, באפשרויות האחרות של הקצאת אופציות, שלא בידי נאמן, יהיה אירוע (הוצאה) למנפיק במועד שבו יש הכרה בהכנסה למקבל (במועד ההקצאה). אפשרות נוספת, שהוסדרה בסעיף 102 לפקודת מס הכנסה, הינה האפשרויות להקצות אופציות בידי נאמן. בהקצאה כזאת, יש אפשרות שההכנסה בידי המקבל תהיה הכנסה הונית או הכנסה פירותית.

בהקצאה באמצעות נאמן, הנאמן אמור להחזיק את המניות בין 12 חודש ועד 24 חודש ממועד ההקצאה. משך ההחזקה תלוי במסלול המיסוי, במסלול פירותי 12 חודש, ובמסלול הוני של 24 חודש.

בחרה החברה במסלול נאמן והכנסת עבודה, תותר הוצאה לחברה - הכול באותו המועד של ההכרה בהכנסה.

במסלול נאמן ורווח הון, גם אם העובד אינו בעל שליטה, המיסוי יהיה בשיעור 25% ולחברה לא תותר הוצאה.

במסלול נאמן ורווח הון, גם אם הייתה הפרה, ולכן מסלול ההכנסה נהפך לפירותי, עדיין ההוצאה לא תותר לחברה.

מובן שבהוראות הסעיף ובתקנות שמכוחו יש הוראות נוספות, שעוסקות בדיווידנד ובהפיכת עובד לבעל שליטה בעקבות ההקצאה.

לעניין בעל שליטה, מסלול המיסוי שלו יהיה פירותי. מועד המיסוי אמור להיות בהקצאה ולדבר יש חריגים, ולדוגמה, בחברה לא נסחרת במניה החסומה בבעיה בקביעת השווי. הדבר מצריך פנייה לרשות המסים בישראל, כדי לדחות את מועד אירוע המס.

בכל המקרים, הכנסת עבודה גוררת חבות בדמי הביטוח. מועד החבות בדמי ביטוח אינן מקביל למועד החבות לענין מס הכנסה (ראו בנושא את פסק הדין בעניין זלצמן).

הגדלת הוצאות או הקדמת הוצאות

הגדלת הוצאות

רכישת שירותים ומוצרים מסוימים, שאינם מלאי עסקי, תיחשב להוצאה גם אצל עסקים מסחריים וגם אצל המדווחים על בסיס מזומן. ההבדל ביניהם יהיה בכך: מי שמדווח על בסיס מזומן חייב גם לשלם את התמורה בפועל עד סוף השנה. כל זאת, אם הרכישה היא בסכומים סבירים והיא נעשתה במהלך הרגיל של העסק. כל הפרזה בנדון עלולה לגרום לפסילת ההכרה בהוצאה לצורכי מס השנה וייחוסה לשנים הבאות.

ההוצאות לעניין זה הן בדרך כלל לפירסום, ליחסי ציבור, לתיקונים, לאחזקה, לשיפוצי מנועים לפי סעיף 17(3) לפקודת מס הכנסה, לספרות, ליעוץ עסקי ומשפטי, ליעוץ שיווקי ולאנשי מקצוע אחרים הנותנים שירותים לעסק, לדמי חבר לארגונים מקצועיים, לנסיעות לחו"ל, להשתתפות בכנסים, בוועידות, בתערוכות וכו'.

הוצאות אלה אפשר להקדים לשלם לפני סוף השנה. כמו כן, אפשר להקדים ולשלם מענקים, פיצויים לעובדים מכספי המעביד, פדיון חופשה, בונוסים ותמריצים לעובדים, שלפי המוסכם הם צריכים לקבלם בשנה הבאה.

הקדמת הוצאות

קיימת דילמה בכל הקשור בהקדמת תשלומים תקופתיים, כגון: שכר-דירה, דמי-ביטוח. קיימת מחלוקת בין נציבות מס הכנסה לבין מומחי מס שונים בכל הקשור לתשלומים שכאלה מראש, לתקופה ארוכה. אנשי מס הכנסה אינם רואים, בתשלומים תקופתיים מראש לשנים אחדות, הוצאה בייצור הכנסה גם לאלה המדווחים על בסיס מזומנים. עם זאת, גמישים אנשי המס בדרך כלל עם תשלומים המשולמים בסוף השנה, לשנה אחת מראש, ובתנאי שמדובר במהלך עסקי קבוע, מדי שנה בשנה. ריבית, הנובעת מנכיון שטרות ומנכיון שיקים של לקוחות, היא הוצאה מוכרת למס באותה שנה שבה בוצע נכיון השטרות או נכיון השיקים.

מבחינת תכנון מס, מוצע לשקול אפשרות לבצע, לקראת סוף השנה, נכיון שטרות או נכיון שיקים כלעיל, כאמצעי חילופי לקבלת אשראי אחר, כפוף למחיר האשראי.

תשלום שכר עבודה בעבור חודש דצמבר 2008, אם ישולם במועדי תשלום רגילים בתחילת ינואר 2009, עלול להיחשב הוצאה לא מוכרת לשנת המס 2008 למדווחים על בסיס מזומן. עם זאת, חשוב לדעת, כי, בדרך כלל ולפנים משורת הדין, מתירה נציבות מס הכנסה למעסיקים לכלול הוצאה כזו במסגרת הוצאות שכר, בשנה שבעדה שולמו (לענייננו, שנת 2008); שכן, אם לא כן, ייפגם גם מערך הדיווח המקובל על הכנסות העובד השכיר (ההכנסות יתקבלו בידי, למעשה, בשנת המס 2009).

למי שאינו מוכן "לקחת סיכון", עדיף שישלם לעובדיו, עד ליום 31.12.2008, את משכורת דצמבר 2008 עם התוספות הנלוות לה. לכן, בעסק, המתנהל על בסיס מזומנים, מומלץ לשלם לעובדים, למוסד לביטוח לאומי, לעירייה (מסים), את יתר ההוצאות עד סמוך לסוף השנה. הוצאות אפשריות כדאי להקדים לשלם בתוך שנת המס.

מן התשלומים לתושבי חוץ יש להעביר ניכוי מס מהכנסה של תושב חוץ על פי סעיפים 164 או 170 לפקודה (כגון: ריבית, תמלוגים וכו').

תשלומים לתושב חוץ, שהם הכנסה חייבת לפי סעיף 18(ה) לפקודה, יותרו בניכוי רק אם שולמו לפני תום שנת המס, או שהמס עליהם נוכה לא מאוחר מ-3 חודשים לאחר תום שנת המס והועבר אל פקיד השומה בתוך 7 ימים מיום הניכוי בתוספת ריבית והפרשי הצמדה.

ניכוי הוצאות להתאמת מושכר

לפי תקנות מס הכנסה (כללים בדבר ניכוי הוצאות להתאמת מושכר), השוכר מקרקעין לתקופה הקצרה מ-25 שנים, שהוציא הוצאות להתאמת המושכר לצורכי ייצור הכנסתו, יוכל לנכות הוצאות אלה בשיעור של 10% בכל שנה, החל משנת המס שבה הוצאו, אך לא לפני שנת המס שבה החל המושכר לשמש בייצור הכנסת השוכר; ושיעור ההפחתה לצורכי מס איננו כלל לתקופת השכירות בפועל (ארוכה / קצרה מ-10 שנים).

תקופת ההפחתה וביצועה - הן כמובא בשלוש הפסקאות [א', ב', ג'] להלן:

- א. אם המחיר אינו מחזיר לחוכר את שווי המחברים - תהיה הפחתת ההשקעה, על פני תקופת החכירה, בשיטת הקו הישר.
- ב. אם המחיר מחזיר לחוכר את כל שווי המחברים - תהיה הפחתת ההשקעה בהתאם לשיעור הפחת הקבוע ב"תקנות מס הכנסה (פחת) 1941" (בתקנות אלה נקבעו שיעורי הפחת הרגילים לנכסים).
- ג. אם המחיר מחזיר לחוכר רק חלק משווי המחברים - תהיה הפחתת ההשקעה של החלק שאינו מוחזר לפי תקופת החכירה.

נפנה את תשומת הלב לשינוי מגמה בפסיקה, בשנים האחרונות. מבחן ה"מתנדב" - להשאיר את המובנה בידי משכיר יכולה לגרום למשכיר הכנסות כפויות משכר דירה, ואפילו במועד גמר הבנייה, ולא יחכה למועד תום תקופת השכירות.

הוצאות לשיפוצים

במסגרת הוצאות אחזקה אפשר לכלול הוצאות לתיקונים ולשיפוצים שנתיים, אשר במהותם הם "שמירה שוטפת על הקיים". יש להיזהר מלהכליל בהוצאות האחזקה האמורות תשלומים מהותיים לשיפוצים ולשיפורים בנכס או במושכר או תשלומים אחרים, אשר במהותם הם בעלי אופי הוני.

השופט העליון ברק קבע, בפסק דין "כימוביל", את ההבחנה בין תיקונים המוכרים כהוצאה לבין שיפוצים שאינם מוכרים כהוצאה. כל הוצאה, שמעלה את ערך הנכס או משביחה אותו, איננה הוצאה לשמירת הקיים; וככזו, היא איננה מותרת לניכוי. בדרך זו, קובע השופט ברק, כי צביעה מעלה את ערך הנכס ומתוספת לעלותו לחישוב פחת ורווח הון במכירה, בעוד שביטוח מהווה הוצאה שוטפת לשמירה על הקיים.

תיקון מכונית או כל מכונה אחרת לאחר תאונה היא הוצאה שוטפת לפי סעיף 31 לפקודה. כל תיקון מהווה, למעשה, השבחה. אך רק השבחה מעבר למצב המקורי החדש צריכה להיחשב השבחה, כגון: החלפת המנוע המקורי במכונית במנוע חזק ממנו, או ריצוף בשיש איטלקי במקום מרצפות סוג ב' שנתקבלו מקבלן.

פחת

ייתכנו מקרים, שבהם נכסים יוגדרו בו-זמנית בקטגוריות שונות, המקנות שיעורי פחת שונים. במקרים כגון אלה, עלולה להתעורר מחלוקת בין הנישום לבין פקיד השומה בקביעת שיעור הפחת הראוי - אשר מותר בניכוי.

בבואנו לקבוע את סיווגו של נכס לצורך קביעת שיעור הפחת בו, המבחן הראשון העומד לפני הנישום הוא קביעת ייעוד הפעלתו של הנכס.

לאחר קביעת סיווגו של הנכס, יש לבחון, אם אפשר לפצלו ליחידות-משנה שיש להן קיום עצמאי, או שכל היחידות בו משרתות תכלית אחת כוללת, דהיינו: זה מבחן "העצמאות התפעולית".

הוצאות מימון בעת הקמת נכס אינן מותרות בניכוי והן נזקפות לעלות הנכס. לפי חוק התיאומים - אפשר לנכות ריבית אינפלציונית הכלולה בתוך הוצאות המימון. לפי הוראות סעיף 11 לחוק התיאומים, יש אפשרות להתיר את הוצאות המימון, שהן סכום הנכס כפול שיעור עליית המדד.

נפנה את תשומת הלב לתקנות הפחת המואץ, המאפשרות פחת בשיעור 50%.

כמו כן נציין, שבשנים האחרונות פסקי דין ישנים, כמו קולנוע רינה ונצב"א התחלפו בפסיקה כלכלית. גם נכסים, שאינם מופיעים בתקנות הפחת 1941, ניתן להפחיתם על לפי המהות הכלכלית.

שחלוף - החלפת ציוד

אם רוצים למכור נכסים, אפשר להיזדקק לסעיף 96 לפקודה, המאפשר לנישום, שבבעלותו נכס בר-פחת, לרכוש נכס אחר במקום הנכס שמכר, בתוך תקופה של 4 חודשים לפני המכירה ועד 12 חודשים לאחריה, לחילוף הנכס שמכר במחיר העולה על מחירו המופחת.

הפעלת סעיף זה גורמת להקטנת הפחת של הנכס שנרכש. לכן, בסעיף זה מוטב להשתמש לצורכי כלי רכב, שמוגבלים בניכוי ההוצאות ובכללן הפחת.

באפריל 1991 נפסק בפסק הדין "צ'רני", כי הנישום יכול למכור נכס אחד ובתמורתו לקנות נכס אחר בלי לשלם מס רווח הון לפי סעיף 96 לפקודה. במקרה, הנידון בפסק הדין, נמכרו 50% ממחפרון ונקנה טרקטור.

ציוד או מכונות, אשר יצאו מכלל שימוש, כדאי לממשם, כדי שאפשר יהיה לתבוע ולקבל את ההפסד ממכירתם בשנת מס זו.

נפנה את תשומת הלב גם להוראות סעיף 27 לפקודה, שמאפשר להפוך הפסד הון להפסד עסקי, בתנאי שהתקיימו התנאים בסעיף.

חכירת נכסים ("שכר-מכר")

עסקת שכר מכר או חכירה (או, בשמה המקובל, "ליסינג") של נכס [להלן, למען הפישוט - רק "עסקת חכירה"] הן הסכם, אשר בו אדם אחד (להלן - "המחכיר") מעניק לאדם אחר (להלן - "החוכר") זכות להשתמש בנכס לפרק זמן קבוע מראש תמורת דמי שכירות.

בשיטה זו יש לחוכר אפשרות להשתמש בנכס בלי לרכוש אותו (בכספי הון, באשראי ספקים, או בהלוואה אחרת) - עניין, אשר עשוי להקל על החוכר מבחינה פיננסית, וכן למנוע מן החוכר חשיפה לסיכונים עסקיים אחרים. זה - מחד. אולם, מאידך, עלויות הריבית בעסקה כזו הן גבוהות מן העלויות בעת שהנכס נרכש כנגד הלוואה בנקאית; וזאת, מכיוון שבעסקת חכירה ניתנים ביטחונות נאותים בשיעור פחות מן הביטחונות הניתנים בעת מתן הלוואה האמורה.

כאשר עסקת החכירה מסווגת "עסקת חכירה תפעולית" - יירשמו הוצאות השכירות בדוח רווח והפסד של הנישום. הוצאות אלה יהיו מותרות בניכוי לצורכי המס.

כאשר עסקת החכירה מסווגת "עסקת חכירה הונית", יירשמו בדוח רווח והפסד של הנישום הוצאות הפחת וכן הוצאות המימון (כולל רכיב ההצמדה בגין דמי השכירות). הוצאות אלה יהיו מותרות בניכוי לצורכי המס.

ניכוי הוצאות לפינוי דייר מוגן

כללי מס הכנסה (ניכויים מסוימים לבעלי בתים המושכרים בשכירות מוגנת) מאפשרים לנכות דמי פינוי דייר מוגן, שהתגורר במושכר שרכשו כשהוא פנוי או שרכשו תפוס, והפינוי היה 3 שנים מיום רכישתו.

תנאי בסיסי לסיווג הוצאות דמי הפינוי כהוצאה פירותית אצל בעל מושכר, שרכש את המושכר כשהוא תפוס, הוא תשלום דמי הפינוי לאחר תום 3 שנים מיום רכישת הנכס. מי שרכש את המושכר כשהוא פנוי, ולאחר מכן השכירו בשכירות מוגנת, יכול לשלם דמי פינוי בשל פינוי הדייר המוגן בכל עת שיחפוץ [סעיף 1(א)].

דמי פינוי, ששילם נישום בשל פינוי דייר מוגן ממושכר, שרכשו תפוס לפני שחלפו 3 שנים מיום הרכישה, יותר לנכותם החל משנת המס, שבה שולמו לפי שיעור הפחת המתאים למבנים (2%, 4% וכו'), ובלבד שאם התקבלו בשנה מסוימת דמי מפתח מהמושכר, ינוכו דמי הפינוי בשיעור הפחת מדמי המפתח תחילה [סעיף 1(ב)].

הרציונאל, שבבסיס ההגבלה של התרת הניכוי ברכישת נכס תפוס, בחלוף תקופה של שלוש שנים מיום רכישת הנכס ועד לתשלום דמי הפינוי, הוא: מניעת הרכישה של נכס ברכישה לשיעורין. המחוקק ראה צורך לעודד את התרת הקשר הכפוי, שבו מצויים גם בעל המושכר וגם הדייר המוגן, שמקורו בחוק אנכרוניסטי, שאינו עולה בקנה אחד עם היתרונות הכלכליים שהמחוקק חפץ ביקרם כיום.

הפסדים

הפסד עסקי, שנוצר בשנה השוטפת, ניתן לקיזוז מכל הכנסה, באותה שנה, של שני בני-זוג. הפסד עסקי, המועבר משנים קודמות, יקוזז מהכנסות מעסק או ממשלח-יד, לרבות מרווח הון מעסק. החל משנת 2007 ניתן לקזז הפסד מועבר מעסק שנוצר משנת 2007 לעומת הכנסה ממשכורת, בהתקיים תנאים כגון שהפסיק את התעסקותו וכו'. מאידך, הפסד מהשכרת בניין ניתן לקזז מהכנסות מאותו בניין בלבד בשנים הבאות, לרבות שבח, אם יימכר הבניין. ראה גם הוראות סעיף 8 לפקודה, שמרחיבות מעט את אפשרות הקיזוז.

אם צפויות לחברה הכנסות מדמי שכירות בשנים הבאות, אשר לא ניתן לקזז מהן הפסדים מועברים מעסק, מומלץ, במידת האפשר, לגבותן עוד השנה כדי לקזז מהן את ההפסדים השוטפים.

בהתאם לנוהלי רשות המסים בישראל, חברה המתכוונת לממש נכסי מקרקעין, אשר יניבו שבח ריאלי בשנת המס הבאה, וברשותה נכסים אחרים המיועדים למכירה ומכירתם תניב הפסדי הון, מומלץ, כי תממש את נכסי ההון הללו עד לתום שנת המס העכשווית; שכן, קיזוז הפסדי ההון משבח המקרקעין בשלב שומת מס שבח יהיה מורכב יותר.

בפסק הדין, בעניין עמ"ה 91/96 נקבע, כי כאשר מתברר, שבעל חוב דרש להכיר בסכום החוב כהפסד הון בדוח האישי, משמעות הדבר היא, בהכרח, כי הוא מבחינתו השלים עם העובדה, שחוב זה לא ייפרע עוד בידי; ואם אותו בעל חוב הוא גם מנהלה של החייבת, הקובע כיצד היא תפעל ומה היא תעשה, משמע שגם מבחינתה, מדובר בחוב שהיא לא תידרש עוד לפורעו.

בית המשפט קבע, כי נכון עשה המשיב, כאשר החליט בנסיבות העניין ליישם בנושא שבמחלוקת את עקרון ההקבלה, שהוא עקרון יסודי דיני המס ולראות בהפסד ההון, שתבע המנהל בתיקו האישי, בבחינת הכנסה חייבת בתיק החברה שבניהולו.

בתנאים מסוימים - ניתן לקזז הפסדים בין חברות, העומדות בדרישות חוק עידוד התעשייה (מסים), התשכ"ט-1959. בעזרת הקיזוז אפשר להעביר הפסדים מחברה לחברה. אפשר להגיש דוח מאוחד לשנת 2008 לחברה-האם ולחברה-הבת, ולהעביר הפסדים מחברה לחברה מהתקופה שלאחר שהחברה-האם רכשה את החברה-הבת.

הפסד הון ניתן לקיזוז מרווח הון בלבד. יתרת הפסד הון, שלא קוזזה בשנת המס השוטפת, ניתנת לקיזוז במשך שנות המס הבאות לאחר השנה שבה נוצר ההפסד. הפסד הון יקוזז תחילה מרווח הון ריאלי, ויתרת הפסד ההון, שטרם קוזזה, תקוזז ביחס של 1 ל-3.5 מן הסכום האינפלציוני.

"הפסדים על הנייר" כדאי להפוך להפסדים ממשיים, כדי לרשום אותם כהוצאה בשנת המס 2008, כגון:

א. "קבלנים מבצעים", שעלולים להפסיד בבנייה - כדאי שיזדרזו להשלמת 50% מההיקף הכולל של הבנייה, כדי שיוכר להם ההפסד לפי סעיף 8א(ב)(2) לפקודה.

ב. מי שמחזיק מלאי שערכו ירד - מוטב שימכור אותו ויממש את ההפסד (יש דעות, שאין צורך לממש מלאי, כדי להכיר בהפסד).

נישום, שהוציא בשנת המס סכום לחילוף מכונות וציוד המשמשים בעסק, יותר לו ניכוי סכום, השווה להוצאות שהוציא לרכישת המכונות והציוד הישנים בניכוי הפחת; או, לחלופין, הסכום שהוציא לרכישת המכונות והציוד החדשים - לפי הנמוך. המשמעות היא הפיכת הפסד הון להפסד עסקי (ראה סעיף 27 לפקודה).

בהתאם לסעיף 103 לפקודה, ניתן לקזז הפסדים שנצברו בחברות מתמזגות עד לפני המיזוג החל משנת המס שלאחר המיזוג מהכנסתה של החברה הקולטת. בכל שנת מס לא יותר לקיזוז סכום העולה על 20% מסך כל הפסדים של החברות המעבירות והחברה הקולטת או סכום העולה על 50% מהכנסתה החייבת של החברה הקולטת באותה שנת מס לפני קיזוז הפסד משנים קודמות - לפי הנמוך ביניהם.

בחברות תעשייתיות, שחל עליהן חוק עידוד התעשייה (מסים), התשכ"ט-1969, והמגישות דוח מאוחד - הפסד, שהיה בחברה-האם או בחברה-הבת לפני שנת המס, שעליה הוגש דוח מאוחד, לא יותר לקיזוז בדוח המאוחד. הפסד, כאמור, יותר לקיזוז מההכנסה של החברה שבה נוצר.

הכרה בחובות אבודים

רצוי להקדים ולסכם טיפול בחובות בעייתיים, דהיינו: לקבוע את סכום ההפחתה כפי שמוסכם עם החייב ולזקוף אותו בחשבונות או להביא לסיום הליכי גבייה או פשרה. דבר זה יקל את תביעת ההוצאה לצורכי מס. מצוין בזה, כי חובות אבודים מוכרים כהוצאה רק אם מוכח - להנחת דעתו של פקיד השומה - כי נעשו כל המאמצים לגבותם. לפיכך, רצוי להיערך לביצוע פעולות לגביית החובות, כגון - פנייה חוזרת לחייבים, פנייה לעורכי דין, הגשת תביעות משפטיות וכו'.

את ההנחיות העיקריות, כפי שהובאו בחוזר מס הכנסה, המבטאות את עמדת רשות המסים בישראל בנושא הנדון, אפשר לסכם כלהלן:

- א. חוב אבוד יוכר רק אם הוא עסקי.
- ב. החוב בלתי אפשרי לגבייה (למשל, החייב פשט את הרגל או שהוא חברה בפירוק).
- ג. חייב להתקיים התנאי, שליום המאזן הגיע מועד פירעון החוב. אם מועד פירעון החוב הוא לאחר תאריך המאזן והחייב עדיין פעיל, לא קיים חוב אבוד, גם אם לאחר מכן כאשר הגיע מועד הפירעון, פשט החייב את הרגל. שונה המצב אם מועד הפירעון הוא לאחר תאריך המאזן, ולתאריך המאזן ידוע שכבר לא יהיה אפשר לגבות את החוב (למשל, מכיוון שהחייב פשט את הרגל), יהיה אפשר להכיר בחוב כחוב אבוד.
- ד. ויתור על חוב עסקי של חברה-אם, אשר מוותר חברה-אם זו לחברה-הבת שלה, לא יוכר כחוב אבוד. החברה-האם צריכה להראות, כי התאמצה לגבות את החוב. מומלץ להיערך ולפעול לאיסוף ההוכחות, אשר מראות את פעולת גבייתם של החובות, לרבות - פנייה אל עורכי דין, או אף הגשת תביעה משפטית. בגבייה חלקית של חובות ובהסכם פשרה על היתרה שלא נגבתה, יש צורך לשכנע את פקיד השומה, כי לפני ההסכם נעשו כל המאמצים לגביית החוב במלואו.

חובות אבודים. אלה הם חובות של לקוחות, שאינם יכולים לעמוד בתשלום חובותיהם. באלה - מוטב להגיע להסכם עם החייב עד 31 לדצמבר 2008, או עד מועד עריכת הדוחות הכספיים, כדי שהחוב האבוד, או המסופק, יותר לניכוי בשנת המס העכשווית ולא בשנה הבאה.

לשם כך, רצוי להוציא תעודת זיכוי לחייב ולקבל ממנו אישור על קבלתה.

יש גם אפשרות להמחות חובות רעים לחברת גבייה ולנכות את ההפרש בין סך החוב לבין הסכום שיתקבל בעבורו כהוצאה לצורכי מס.

לעניין מע"מ - פסק כב' השופט ד"ר דן בין, כי יש להכיר בחובות אבודים לעניין מע"מ.

אם מימש צד ג' את הערבות שנתנה החברה, תוכל החברה, בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה, לבקש להכיר בהפסד הון רק אם היא תוכיח, כי החייב, שחובו שולם, הוא חדל פירעון לחלוטין, וכי אין הוא יכול לפרוע את הערבות, כולה או מקצתה. הוכחה כאמור היא, כי החייב הפסיק את פעילותו, וכי הליכי הפירוק נסתיימו.

לפיכך, מומלץ לפעול, במידת האפשר, כדי לסיים את הליכי הפירוק ולגבש את הפסד ההון.

מצוין בזה, כי עצם הדרישה להכיר בחוב כהוצאה אינה מונעת מבעל עסק מלהכחישו בבית המשפט. מומלץ, גם כאן, לנסות לגבש פשרה עוד לפני תום שנת המס, כדי ליהנות לפחות מסכום הפשרה כהוצאה.

חשוב להדגיש את רכיב המע"מ בחוב האבוד, למרות ההחמרה מצד מע"מ בהכרה בחוב, כחוב אבוד. אי אפשר לדרוש את רכיב המע"מ כחוב אבוד לעניין רשות המסים בישראל (ראה בנושא את פסק הדין בעניין אורפז).

התחייבויות תלויות

אם תלויות ועומדות נגד העסק תביעות כספיות מגורמים שונים, בגין אירועים הקשורים למהלך העסקים הרגיל (כמו תביעה משפטית של לקוח בגין פגם במוצר או איחור באספקה), אפשר לדרוש להכיר בסכום התביעה או בחלק ממנו כהוצאה. התנאים לכך הם: ידוע בוודאות, כי החוב ישולם; יש אומדן מבוסס ביחס לסכום החוב; ואי הכללת החוב בין הוצאות העסק תגרום לעיוות התוצאה העסקית.

ההוצאות בגין הפרשה לחוב תלוי ייבחנו לפי העקרונות שהתגבשו בפסיקה, כמפורט להלן:

א. הפרשה נדרשת לפי מבחנים חשבונאיים.

ב. אפשר לאמוד את ההוצאה.

ג. ההוצאה תהפוך לחוב מוחלט בעתיד בדרגת ודאות גבוהה.

יש לציין, שגם אם החברה מתנגדת לחוב התלוי, וחוב זה תובעים ממנה לשלמו, אין זה מונע ממנה את ניכוי הפרשה כהוצאה.

יש לבדוק, אם ההכנסות כוללות רכיב בגין אחריות טיב. אפשר ליצור הפרשה לאחריות טיב, שתקטין את הכנסות השנה רק אם ניתן לאמוד את ההוצאה העתידית על בסיס סביר, כגון: חישוב לפי ניסיון העבר, או לפי בסיס אחר, וכן חייב להתקיים תנאי של התחייבות כלפי צד ג' (להבדיל מ"התחייבות פנימית" של החברה כלפי עצמה).

כמו כן, נקבע בפסיקה, שפקיד השומה רשאי לבדוק את נחיצותה של הפרשה בעת הדיון על השומות.

תושבי חוץ

הוצאה, ששולמה לתושב חוץ במהלך השנה, המהווה בידו הכנסה שיש לנכות ממנה מס במקור, יותר לנכותה בשנת 2008, אם היא מתייחסת לשנת המס, והמס נוכה מהכנסתו של תושב החוץ לא יאוחר מ-31.3.2009, בתוספת ריבית והפרשי הצמדה מתום שנת המס ועד מועד הניכוי מהעברת תשלום ההוצאה. יש תשלומים לתושבי חוץ, שאינם נחשבים בישראל להכנסה; ולכן העברת התשלומים הללו אליהם פטורה ממס. לדוגמה: דמי ניהול ודמי ייעוץ, שמקבל תושב חוץ על ניהול ועל ייעוץ שנתן תושב החוץ, כאשר העבודה בוצעה מחוץ לישראל.

מתנות ללקוחות

כדאי להכין לפקיד השומה רשימת ישראלים (כולל עובדים לרגל אירועים אישיים), שקיבלו מתנות. תקנות מס הכנסה מאפשרות ניכוי הוצאות על מתנות, אשר ניתנו במסגרת העיסוק ולשם ייצור הכנסות, בשיעור של 180 ש"ח לשנה.

הרשימה צריכה להיות נכונה, וצריך שיהיה יחס סביר בין עלות המתנה לבין היקף העסקים המתנהלים עם אותו לקוח.

אש"ל לעובדים

בפסק הדין, בעניין עמ"ה 156/96, נקבע כי יש לראות בארוחות לעובדים, בבחינת טובות הנאה, שקיבלו עובדי המערער מידיה, בשווה כסף. בתור שכאלה, יש - כדעת המשיב - לראותן בבחינת הכנסת עבודה אצל העובדים, ולזקוף את שווין במלואו, להכנסת העובדים, לפי סעיף 2(2) לפקודה, תוך התרת ניכוי, במקביל, אצל המערער עצמה. כנ"ל באשר לאפשרות קיזוז מס התשומות, מחד, וחויב העובדים במס עסקאות, מאידך.

מס על שכר

ניכויים משכר יש לשלם עד 31 לדצמבר. בעסק, המנהל את חשבונותיו על בסיס מזומן, ניכויים משכר יש לשלם עד 31 לדצמבר 2008. בעסק, שאינו עובד על בסיס מזומן, אפשר לפצל את הדיווח בין בעלי השליטה לבין יתר העובדים בשני טופסי 102, ובעבור יתר העובדים - לשלם כרגיל.

אם לעובדים מגיעים ימי חופשה או דמי הבראה והם מעוניינים לפדות אותם, והנישום מעוניין להקטין את ההכנסות באותה שנה מכל סיבה שהיא, יש לבצע את התשלומים בחודש דצמבר.

בחברות פרטיות רצוי לבחון מחדש את שיעור המשכורות של בעלי השליטה. יש מקרים, שבהם נזקפת המשכורת אמנם לזכותם של בעלי השליטה, ומשולם עליה מס ודמי ביטוח לאומי, אך בפועל העסק אינו מסוגל לשלמה. יש מקרים, שהרווח נמוך וייוצר הפסד או שלא ניתן לקזז את המקדמות ששולמו בשל הוצאות עודפות. יש מקרים, שהמקדמות הוקטנו והרווח גדל מהמשוער. הגדלת המשכורת היא אפשרות להקטנת הרווח ולאי חיוב בריבית ובהפרשי הצמדה, בהתאם לסעיף 190(א)(2) לפקודת מס הכנסה.

אם התוצאות העסקיות הינן שליליות - אין טעם בזקיפת משכורות גבוהות לבעלי השליטה. מצד שני, יש חברות פרטיות שביטלו בזמן מקדמות מס, בטענה שכל רווחיהן מחולקים כשכר למנהלים. כדאי לבדוק, אם זהו המצב בפועל.

כל שכר, אשר משולם לבעל שליטה בגין שנת 2008, ואשר ניכויי המס בגינו ישולמו מ-1 בינואר 2009 עד 31 במארס 2009, יוכר כהוצאה, בתנאי שניכויי המס ישולמו עד 31 במארס 2009 בצירוף הפרשי הצמדה. אפשר לרשום ולשלם מענקים לעובדים ולקרובים שאינם בעלי מניות גם בשנת המס הבאה, עד למועד עריכת הדוחות השנתיים.

החזקת כלי רכב

כלי רכב של חברה - הממונים מאמצעיה הכספיים והרשומים בפנקסי חשבונותיה - רשומים במשרד הרישוי ע"ש מנהליה או בעלי תפקידים אחרים. זאת, בין היתר, כדי שלא להפסיד 10% ממחיר ה"מחירון" בעת מכירת כלי רכב, שהיה בבעלותה של חברה זו.

נציבות מס הכנסה נדרשה לעניין; ובתוספת מס' 1 להוראת ביצוע 6/90 מ-2.8.1993, בנידון "טיפול בנכסים שנבנו בכספי תאגיד ונרשמו על שם בעלי מניות, מנהלים, או אנשים אחרים" קבעה, כי - במקרה שכזה - תבסס החברה את הרישום בצורה זו ובהוכחות, כלהלן:

א. יש להוכיח, כי הרכב רשום בספרי החברה, וכי הוא מופיע במאזן שלה.

ב. יש לציין בביאור למאזן, כי הרכב הוא בבעלות החברה, אף על פי שהוא רשום על שם אדם פרטי.

- ג. החברה התייחסה אל הרכב, מהיבט המס, כאילו הוא שייך לה. לדוגמה: היא התייחסה אל הרכב כאל נכס קבוע; היא תבעה בגינו פחת; היא דיווחה בקשר אליו על רווח הון במכירה; וכד'.
- ד. יש להוכיח, כי הרכב משמש בפועל את החברה; או, הוא בשימוש של בעל המניות בחברה; או, הוא בשימוש של המנהלים הפעילים בחברה.
- ה. החברה תמציא לפקיד השומה, בתוך 30 יום ממועד רכישת הרכב, תצהיר בכתב, חתום בידי החברה והבעלים הרשום של הרכב, כי אמנם הרכב רשום על-שם אדם פרטי, אולם הוא בבעלות החברה ובשימוש.
- ו. יוצהר, כי ידוע למצהירים, כי אומנם יראו את הרכב כאילו הוא רשום על שם החברה, כי תהיה אפשרות לעקלו, או לפעול כל פעולה אחרת לצורך גביית מסים, שהחברה חייבת לשלם או תהיה חייבת לשלם; וכן יוצהר, שהמצהירים מביעים את הסכמתם, שרשויות המס יודיעו למשרד הרישוי, כי הרכב הוא בבעלות קניינית של החברה.
- כיום השתנתה הדעה, והדבר נמצא במחלוקת בין רשות המסים בישראל ללשכת רואי החשבון בישראל. כיום, רשות המסים טוענת, שלא יוכרו הוצאות רכב בחברה, אם הרכב לא רשום במשרד הרישוי על שם החברה. הדבר נכון על רכבים שנרכשו מספטמבר 2007.
- תקנות ההכרה בהוצאות רכב השתנו. מחד, שווי השימוש עולה ב-3 השנים הקרובות, ומאידך, ההכרה בהוצאה הפכה להיות פשוטה יותר.
- רכב, שמעביד העמיד לרשות עובדו (נזקף השווי), כל ההוצאה תותר למעביד. באשר לרכב ברשות עצמאי, ההוצאה תותר על פי הגבוה מבין ההוצאה בניכוי שווי רעיוני (על פי קבוצת השימוש הרשומה ברישיון הרכב) לבין 45% מן ההוצאה.
- נוסף על כך, הנושא של רכב, שאינו מוצמד לעובד ובתום יום העבודה נשאר במקום העבודה (ואין מדובר בבית מגורים), הוסדר והוגדר כ"רכב תפעולי". כל הוצאות הרכב התפעולי הותרו בניכוי.
- נוסף על כך נקבע, שיש לזקוף שווי לאופנוע, שנפח מנועו עולה על 125 סמ"ק, וכך אופנוע כאמור נכלל בהגדרת רכב, ולא כל ההוצאה תותר אלא על פי הכללים.
- את הקילומטרים עדיין יש לספור. ייתכן מצב, שבו פקיד השומה לא יתיר בניכוי את הוצאות הרכב מפני שלא נרשם מספר הקילומטרים וראו הילכת קימה. כמו כן רישום רווח הון בעת מכירת רכב בידי יחיד, שלא הותרו בו כל ההוצאות, מצריך חישוב קילומטרים.

נסיעות לחוץ לארץ

הזמנות לתערוכות, לקונגרסים ולהשתתפות בהשתלמויות ובירידים, וכן כל מסמך, המעיד כי הנסיעה לחו"ל הייתה לצורך עסקים - כדאי לשמור. כך גם מסמכים, המעידים על יעדי הנסיעה ומועדי הנסיעה, יומן פגישות והתעניינות במוצרים, מסמכי משא ומתן עם יצרנים וספקים בחו"ל, או כל מסמך התקשרות הכרוך בחו"ל.

רצוי גם לשמור על כל הקבלות בגין הוצאות שונות הכרוכות בנסיעה לחו"ל. אסמכתות אלה ישכנעו את פקיד השומה, שההוצאות היו עסקיות.

בנובמבר 2001 פורסם, כי נציבות מס הכנסה תחמיר את הפיקוח על נסיעות לחו"ל לצורכי השתלמויות. בכוונת הנציבות לבחון כל השתלמות וכל כינוס הכרוך בנסיעה לחו"ל. נציגי הנציבות אמרו לנשיא לשכת יועצי המס, כי לאחרונה הם היו עדים לתופעה של השתלמויות, אשר בהן גם הקהל וגם המרצים היו **מהארץ**; ואלה נערכו **בחוף לארץ** ללא כל הצדקה!!

לפי התקנות יוכרו ההוצאות הבאות, הכרוכות בנסיעה לחו"ל בשנת 2008:

א. כרטיס טיסה

אם הטיסה היא במחלקת תיירים - 100% ממחיר הכרטיס; אם הטיסה היא במחלקת עסקים או במחלקה ראשונה - 100% ממחיר כרטיס טיסה במחלקת עסקים באותה טיסה.
מי שטס במחלקה ראשונה, רצוי שיצטייד באישור על מחיר הטיסה במחלקת עסקים.

ב. לינה בחו"ל

בנסיעה, אשר כללה עד 90 לינות: בעבור 7 לינות ראשונות - כל הוצאות הלינה לפי קבלות או 237 דולר ללינה, לפי הנמוך ביניהם.
בעבור שאר הלינות: עד 104 דולר ללינה - לפי קבלות; מעל 104 דולר ללינה - 75% לפי קבלות, אך לא פחות מ-104 דולר ללינה.
בנסיעה, אשר כללה יותר מ-90 לינות - לפי קבלות, אך לא יותר מ-104 דולר ללינה.
שתי נסיעות או יותר, שלא הייתה ביניהן שהייה רצופה בישראל של 14 יום לפחות, ייחשבו לנסיעה אחת (רק בנסיעה של למעלה מ-90 לינות).

ג. שכירת רכב

סכום ההוצאות שיוכר: עד 52 דולר ליום. לפי הבהרות נציבות מס הכנסה, סכום ההוצאה כולל גם הוצאות הפעלת הרכב, כגון: לדלק ולחנייה.

ד. הוצאות אחרות

אם נדרשו הוצאות לינה - יוכרו הוצאות אלה עד 66 דולר ליום; אם לא נדרשו הוצאות לינה - יוכרו הוצאות אלה עד 111 דולר ליום.

ניכוי הוצאות כיבוד

מותרים בניכוי 80% מההוצאות שהוציא הנישום לכיבוד קל במקום העיסוק שלו, דהיינו: המקום שבו הנישום מנהל דרך קבע את עיסוקו. יתרת 20% מההוצאות לא תותר בניכוי, ויחולו עליה הוראות בדבר מקדמות בשל הוצאות עודפות. כ"כיבוד קל" ייחשבו משקאות קרים ומשקאות חמים, עוגיות וכיו"ב פריטי מזון קלים הניתנים לאורח, המבקר במקום העיסוק לצורכי פעילותו של הנישום וכן לעובדים. הוצאות אחרות למזון ולמשקה לא יכללו בגדר "כיבוד" (לדוגמה: ארוחה עסקית הניתנת לאורח).
יצוין, כי לא מותר ניכוי הוצאות בשל אירוח בארץ, למעט ניכוי הוצאה סבירה לאירוח אדם מחו"ל (תקנה 3 לתקנות).

ניכוי הוצאות לינה וארוחת בוקר בארץ

מותר ניכוי הוצאות לינה, אם הלינה נעשתה במרחק של פחות מ-100 ק"מ ממקום העיסוק הקבוע או ממקום המגורים, אלא אם כן פקיד השומה אישר, כי הלינה הייתה הכרחית לייצור הכנסה.
ניכוי הוצאות לינה שהוצאו בייצור הכנסה, בשל לינה במרחק של 100 ק"מ ויותר ממקום העיסוק או ממקום המגורים, או לינה שפקיד השומה אישר כאמור לעיל. יש תקרה לסכומים המותרים בניכוי.
התקרה היא בסך התקרה הקבועה בתקנה 2(2)(ב)(1)(ב) לתקנות, לגבי לינה בחו"ל, החל מהלינה השמינית ואילך, כשהיא מתורגמת לשקלים לפי השער היציג הידוע במועד הלינה. נכון לשנת 2008, סכומי התקרה הם כלהלן:

- לינה שעלותה נמוכה מ-104 דולר - מלוא הסכום.
 - לינה שעלותה גבוהה מ-104 דולר - 75% מהסכום, אך לא פחות מ-104 דולר.
- הוצאות לארוחת בוקר הכלולה במחיר לינה יותרו בניכוי אם הלינה מותרת בניכוי כאמור. על הוצאה לארוחת בוקר, המותרת כאמור בניכוי, לא תחול ההוראה הנוגעת להוצאות אש"ל (תקנה 2(3) לתקנות) והיא תיחשב לחלק מהוצאות הלינה.
התיקון האמור אינו חל על לינה הנדרשת לצורך השתתפות בכנס בתחום עיסוקו של הנישום וחלים כללי ניכוי ההוצאות על פי סעיף 17 לפקודה ואילך.

מחקר ופיתוח

לפי סעיף 20א לפקודה - הוצאות מחקר ופיתוח של בעל מפעל, לשם פיתוחו, או קידומו של מפעלו, יוכרו בשנה השוטפת, אם המחקר בוצע בתחומי התעשייה, החקלאות, התחבורה או האנרגיה, וכן אושרו ההוצאות על ידי המדען הראשי של משרד התעשייה והמסחר. אם בעל המפעל לא עמד בתנאים אלה, יותר ניכוי ההוצאה בשלושה שיעורים שווים החל בשנת המס שבה שולמו.

לפני מתן הלוואות לחברות מחקר ופיתוח, מומלץ לשקול את הכדאיות של השתתפות במחקר כנגד תמלוגים עתידיים.

לפי סעיף 46א לפקודה, התקרה הכוללת לניכוי בשל תרומות ומחקר ופיתוח הוגבלה ל-50% מהכנסתו של הנישום בשנת המס.

הוצאות בגין השקעה בחיפושי נפט ובסרטים

כללים לחישוב המס בשל החזקה ומכירה של יחידות השתתפות בשותפות לחיפושי נפט, התשמ"ט-1988 מאפשרים להשקיע בחיפושי נפט, אם בהשקעה ישירה בשותפות ואם בדרך של רכישת יחידות השתתפות נסחרות בבורסה ולתבוע להכיר בהשקעה כהוצאה בשנת המס.

סכום ההוצאה, שיותר ניכוייה למי שרכש יחידות השתתפות אלה הנסחרות בבורסה, יהיה על פי דוח של השותף המנהל ולא יותר מהסכום שהוציא.

מכירת יחידות השתתפות אלה בבורסה למי שתבע את ניכויין בשנת המס הקודמת, לא תהיה פטורה ממס רווח ההון. לאור זאת, ההשקעה עשויה להיות כדאית בייחוד לנישום, שיש בידי הפסדי הון בלתי מנוצלים.

הוצאות סוציאליות

ניכוי בשל דמי ביטוח לאומי

מועד הפירעון האחרון של תשלום דמי ביטוח לאומי לעצמאיים הוא עד 15 לינואר 2009. למרות זאת, רצוי ומומלץ להקדים ולשלם את הסכומים, אשר חובה לשלמם, עוד בשנת 2008, ולקבל אישור על כך. ללא האישור, לא יוכרו התשלומים בידי פקיד השומה.

לפי פקודת מס הכנסה, 52% מדמי הביטוח הלאומי, ודמי ביטוח בריאות בשיעור רגיל, או 31.52% משיעור מופחת של דמי ביטוח לאומי - מותרים בניכוי מהכנסתו החייבת במס.

מומלץ להסדיר את תשלום חובות דמי הביטוח הלאומי בהקדם האפשרי, ולא לחכות עד היום האחרון של שנת המס. מבוטחים, שהכנסתם גדלה בשנת 2008, ושהיא מעבר לסכום שלפיו הם משלמים דמי ביטוח, רצוי שיגדילו את התשלום השנה, כדי לקבל את הניכוי ממס הכנסה עוד בשנה זו.

שלא כרשויות המסים, הזקפות לזכות החשבון כל תשלום המשולם - זוקף המוסד לביטוח לאומי אותו לאחר שייקלט החיוב במחשב.

תשלומים ללא חיוב מהמוסד לביטוח לאומי אינם נקלטים; וכך צפוי שהם לא ייכללו באישור המוסד, שעל פיו מותרים בניכוי תשלומי דמי הביטוח הלאומי לצורכי מס הכנסה בשנת המס 2008.

אפשר להסדיר את חובות העבר באמצעות פנייה אל המוסד לפני שיווצר בו לחץ ועומס בעבודה (מומלץ שבוע לפני תום השנה), כדי שתשלומים אלה ייקלטו במחשב.

נשים, העובדות בעסקי בעליהן, נחשבות ל"אישה עוזרת". הן משלמות דמי ביטוח לאומי כעצמאיות.

אם פקיד השומה השתכנע, שהאישה עובדת ביגיעה אישית בעסק שההכנסה ממנו נזקפת לבעל, יותרו דמי הביטוח הלאומי בניכוי כתוספת לניכוי שמקבל הבעל על דמי הביטוח הלאומי שהוא משלם בעבור עצמו.

יש גמלאות המבוססות על הכנסה, שבעבורה שולמו דמי ביטוח לאומי. את הגמלאות אפשר להגדיל בדרכים האלה:

- דמי לידה** - משתלמים ל-14 שבועות, ולכן לאישה בהיריון מוטב להסדיר את דמי הביטוח שלה; ואם אפשר - להעתיק הכנסה מהשנה הבאה לשנת 2008, אם ההעתקה לא תפגע בתשלומי מס הכנסה.
- אם שולם בונוס או שכר נוסף בעקבות הסכם בגין עבודה בשנה קודמת, ונערך חישוב פריסת דמי ביטוח בהתאם, אפשר לפנות אל המוסד לשם הגדלת תגמול ביטוח שחושב לפי ההכנסה בשנה הקודמת.
- תגמולי מילואים** - הגדלת התשלומים לשם הגדלת התגמול מהמוסד לביטוח לאומי בעבור תגמולי מילואים אינה כדאית ברוב המקרים, משום שאם משרתים במילואים פחות מ-40 יום, דמי הביטוח עולים על התגמול. כאשר שני בני-הזוג משלמים דמי ביטוח בנפרד, או כאשר הם מבוטחים בנפרד, יינתן הניכוי בעד כל אחד מהם לחוד (!).

למס הכנסה נוסף גם "מס" ביטוח לאומי. המוסד לביטוח לאומי שואב את הנתונים לחישוב דמי הביטוח לאומי ממחשבי מס הכנסה. ולכן יחול חיוב דמי הביטוח על ההכנסה מן הפעילות הפסיווית על בן-הזוג שהכנסתו גבוהה מהכנסת בן-הזוג האחר; אלא אם כן רלוונטי סעיף 66(ב) לפקודה, או תקנה 24 לתקנות

הביטוח הלאומי משנת 1971. עוד בנושא ראו במאמרה של רו"ח אורנה צח (גלרט), שמסכם את נושא הביטוח הלאומי בשנת 2008.

הסכמי שומות ניכויים מהווים נקודת מוצא לתביעת המוסד לדמי ביטוח בעבור ההגדלה. יש להעדיף בהסכמים מסוג זה לכנות את התוספת כסכום החייב בהוצאה עודפת.

קופות גמל לפיצויים

לפני תשלום לקופת פיצויים - יש לבדוק, אם אפשר לנכות את התשלום מההכנסה החייבת במס, ואם תשואת קרן הפיצויים מצדיקה הפקדה בקופה.

את סך ההתחייבויות לתשלום פיצויים, תגמולים ודמי חופשה, כולל לבעלי שליטה בחברה, מוטב לשלם עד סך התקרות המותרות לפני תום שנת המס. פיצויים ותגמולים, שלא ייפרעו השנה, לא יותרו לניכוי בשנת המס העכשווית. מי שלא מדווח בשיטת המזומנים, יכול לנכות כהוצאה תשלומים סדירים לקופ"ג בקשר לפיצויים, לתגמולים ולקצבה בעבור דצמבר 2008, בתנאי שהם ייפרעו עד סוף ינואר 2009.

יש לערוך את חישוב הסכומים הדרושים לכיסוי התחייבות לפיצויי פרישה של העובדים. הסכומים יותרו לניכוי רק אם הופקדו, עד תום שנת המס ובהתאם לכללים, בקופה לפיצויים מאושרת.

יש לבדוק, אם אין עודפי כספים ביעודה לפיצויים על העתודה לפיצויים, העולים על העתודה (בתוספת שיעור תוספת היוקר כשהסכום שלו מוגדל ב-10%). במקרה זה, יש לצמצם את סכום ההפקדות בקופה לפיצויים.

תשלום פער שוטף בקופ"ג לפיצויים אפשרי עד יום 31.12.2008 באישור מנהל רשות המסים בישראל. בעקבות תיקון 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, קופות פיצויים ימשיכו להתקיים עד תום שנת 2010. כמו כן אי אפשר להפקיד בקופה בגין עובד, שעד תום שנת 2007 לא הפקידו בעבורו בקופה.

המשמעות - החל מחודש ינואר 2008, מעביד אינו יכול לפתוח חשבון חדש בקופה מרכזית לפיצויים.

הפרשה על הכנסה משכר המהווה בסיס לפנסיה

החל משנת 2008 חלה חובה על כל מעביד לדאוג לכל עובד, שאין לו "הסדר פנסיוני מטיב", שיפקיד בעבורו לביטוח פנסיוני מקיף באמצעות הפקדת עובד ומעביד.

הפקדות עובד ומעביד - כל אחד - יהיו 0.833% בשנת 2008 ויגיעו ל-5% עד שנת 2013.

ההפקדה אמורה להיות על השכר המשולם לעובד, או על השכר הממוצע במשק, כנמוך.

פירוט ראו בצו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק המדינה על פי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957.

קופות גמל לקצבה

קופות גמל

כמו בכל שנה, גם השנה נעשו שינויים בתחום קופות הגמל.

תיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים - (חוק קופות הגמל), קובע - למעשה - שקופות הגמל לתגמולים לא יוכלו לפעול במתכונת הקיימת, והן יפעלו כקופות גמל לקצבה. החוק מגדיר שני סוגי קופות חדשות: קופה משלמת לקצבה; וקופה שאינה משלמת לקצבה. לפיכך, הפכו קופות הגמל ההוניות להיות סוג של קופת גמל לקצבה.

קופת גמל לא משלמת לקצבה הנה קופת גמל לקצבה לכל דבר, פרט לכך שבמועד הפרישה הכספים שנצברו בה לא יימשכו כקצבה באמצעותה, אלא באמצעות קופת גמל אחרת - משלמת לקצבה - שאליה יועברו הכספים שנצברו, כדי שתשלם קצבה לפורש.

בכך מתבטל למעשה מסלול התגמולים.

בהיותה קופת גמל לקצבה, החוק לא מאפשר למשוך ממנה את הכספים שנצברו בה באופן חד-פעמי (הוני). עם זאת, בהגיע העמית לגיל פרישה, יוכל להוון חלק מכספי הצבירה כחוק. כלומר ההיוון יחוב במס כהיוון קצבה, אם יוכיח הפורש שמובטח לו סכום קצבה מזערי בסך 3,850 ש"ח (שיעודכן בחודש מארס של כל שנה, לפי שיעור עליית המדד), לתקופה של כ- 200 חודש.

משיכת הכספים באופן חד-פעמי, על ידי מי שאינו עומד בתנאים האמורים (גיל, הוכחת קצבת מינימום), מהווה "משיכה שלא כדין", שחייבת במס מינימלי בשיעור 35% (עד לגובה המס השולי - הגבוה מביניהם), על פי סעיף 87 לפקודה.

כלומר, נישום שצבר בקופת גמל משלמת לקצבה כ-3,850 ש"ח לחודש, למשך כ-200 חודשים בעתיד, יוכל להוון את יתרת הכספים שמעבר לסכום האמור. מי שירצה להוון, יחוב במס על היוון הקצבה. אין מדובר במשיכה של קופ"ג הונית בהיתר, אלא מדובר בהיוון קצבה לכל דבר ועניין. למען הסר ספק - מדובר רק בכספים שהופקדו לקופות השונות החל מ- 1.1.2008.

יש להפנות תשומת לב למשיכה מקופ"ג לקצבה רק בגיל פרישה. אם רוצים פטור ממס בגין משיכה כדין, הרי משיכה מקופ"ג הונית ללא חבות במס חלה אף מגיל 60

נישום שלא היה מודע לשינוי שחל בקופות הגמל ההוניות (שהפכו לקופות קיצבתיות) ונוכו ממנו כספים בשנת 2008 לטובת הפקדה בקופת גמל שהיתה במקור "הונית" - יוכל לבקש את הכספים שנוכו, מפני שהופקדו בטעות (במחשבה להפקיד להון ובפועל הופקד לקצבה).
בקשה כאמור יוכל להגיש עד תום שנת 2008.
הזיכוי בגין הפקדה בכל סוגי הקופות בשנת 2008 עומד על 35%.
הפקדה לביטוח חיים במסגרת פוליסת פרט תעניק זיכוי בשיעור 25%.
ההפקדה המרבית שיכול מעביד להפקיד לקופת גמל עבור עובד, מבלי שייזקף שווי לעובד, עומדת בשנת המס 2008 על 7.5% מ - 367,824 ₪ (4 פעמים תקרת השכר הממוצע במשק).
כיום, יש אי חבות במס על קצבה בסך 7,200 ש"ח לחודש. אי חבות ולא פטור של הכל, בהנחה שלנישום אין הכנסות נוספות. 35% מן הקצבה פטורים ממס. יתרת הקצבה (65%) אינה מקימה חבות במס, מאחר ויש נקודות זיכוי לעובד.
הסל המרבי להפקדת מעביד עבור עובד שכיר לקופת גמל ולאובדן כושר עבודה עומד על 7.5%.
ההפקדה המרבית המותרת לביטוח מפני אובדן כושר עבודה עומדת בשנת 2008 על 3.5%.
מעביד שיפקיד עבור עובדו לקופת גמל בשיעור העולה על 4% (חלק המעביד), יצטרך להפחית משיעור ההפקדה המרבי לביטוח מפני אובדן כושר עבודה.
דוגמא: מעביד הפקיד עבור עובדו לקופת גמל 6%.
היתרה המותרת להפקדה לאובדן כושר עבודה: $3.5\% - 2\% = 1.5\%$ $6\% - 4\% = 2\%$
סיכום ביניים - קופ"ג לקצבה לא משלמת, אלא אם כן יועברו הכספים לקופ"ג משלמת לקצבה. הכספים ישולמו לקצבה (אם לא נצברו 3,850 ש"ח לחודש), או בהיוון (אם נצברו 3,850 ש"ח בקצבה לחודש, לתקופה של כ-200 חודשים).
כעת נפרט את צורת ההפקדה לעמית שכיר, ולעמית עצמאי. הבחנה נוספת שיש לבצע הינה בין עובד רגיל לבין בעל שליטה.

בעל שליטה

על פי סעיף 32(9)(א)(2) לפקודה - ההפרשה לקופת גמל לקצבה או לפיצויים עבור בעל שליטה המוכרת לחברה בשנת המס 2008 הינה: 10,500 לשנה.

סכום שמעביד יפקיד לקופת גמל לפיצויים עבור בעל שליטה יקוזז מתקרה זו ויפחית את ההוצאה המותרת לתגמולים.

לכן לא כדאי (מסויית) למעביד להפקיד בקופת גמל לפיצויים בעד בעל השליטה. המלצתנו להפקיד בקופ"ג לקצבה את הסכום המרבי.

סוגי העמיתים

מלבד הבחנה בין עמית שכיר (שמעביד גם מפקיד בעבורו בקופ"ג) ועמית עצמאי (שייתכן והינו שכיר, אולם המעביד לא מפקיד בעבורו בקופ"ג, אלא העובד משלם בעבורו בקופ"ג), יש שלושה סוגי עמיתים נוספים. עמית מוטב יחיד שבשל הכנסתו שולמו בעדו - בקופ"ג לקצבה, בשנת 2008, כ-95% מן השכר הממוצע במשק מוכפל ב-16% - כ-13 אש"ח.

עמית יחיד - יחיד שאינו עמית מוטב, שמתקיים עליו אחד מאלה:

1. הוא נולד לפני שנת 1961.
 2. הייתה לו בשנת המס הכנסה מעבודה, שבשלה הוא זכאי לקצבה על פי דין או חוזה.
- יחיד - אינו עמית מוטב, ואינו עמית יחיד. (כך לפי הגדרת הפקודה: לענין קופת גמל דין עמית יחיד ודין יחיד היינו הך).

ניכוי בגין הפקדה בקופ"ג

עמית מוטב יכול ליהנות מניכוי בגין הפקדות בקופ"ג לקצבה שלו, או של בן זוגו, או של ילד מעל גיל 18. כל עמית אחר ייחנה מניכוי (בהתקיים תנאים) בגין הפקדה שלו, או של בן זוגו.

הניכוי בעמית מוטב

1. 11% מן ההכנסה לעמית עצמאי. ההכנסה לעמית עצמאי הינה 90,000 ש"ח.
 2. נוסף על כך 7%-11% מן ההכנסה הנוספת.
- הכנסה נוספת הינה הנמוכה מבין אלה:
- א. הכנסה חייבת של יחיד לפני הניכוי בגין תשלום לביטוח לאומי, ובגין הפקדה בקופ"ג, שאינה הכנסה מבוטחת עד לסכום של 90,000 ש"ח בשנה.

ב. הכנסה חייבת של יחיד לפני הניכוי בגין תשלום לביטוח לאומי, ובגין הפקדה בקופ"ג עד לסכום של 360,000 ש"ח לשנה, בניכוי ההכנסה המבוטחת, או סכום של 360,000 ש"ח, על פי הגבוה מביניהם.

לעתים ניתן לקבל זיכוי גבוה מ-7% בגין הכנסה נוספת, אם ההפקדה הינה מעל 12%, ואז ניתן לקבל שיעור נוסף על הניכוי של 7% עד תקרה מרבית של 11%.

הניכוי כעמית יחיד/יחיד

7% מהכנסה מזכה שאינה הכנסת עבודה, ובמקרה זה הכנסה מזכה יהיו 126,000 ש"ח. אם לעמית הייתה גם הכנסת עבודה, ינכו מן הסכום לעיל 88,800 ש"ח, או הכנסת עבודה כנמוך. ניתן לקבל ניכוי מעל 7%, אם הופקדו מעל 11% ובמקסימום 16%, וכך יינתן ניכוי מרבי של 7% בתוספת 4%.

אם יש הכנסת עבודה: כנמוך מבין 5% מן ההכנסה המזכה - 88,800 ש"ח, שההכנסה שבגינה הפקידו אינה מבוטחת, או 5% מהכנסה של 360,000 ש"ח בניכוי הכנסה מבוטחת כנמוך.

זיכוי בגין הפקדה בקופ"ג

עמית מוטב מקבל זיכוי בגין הפקדה בקופ"ג לקצבה, בגין הפקדה גם בעבור ילדו, אם ילדו מעל גיל 18. כל העמיתים מקבלים זיכוי, גם בגין הפקדה בעבור בן זוג. הזיכוי ניתן רק מחלק שלא ניתן זיכוי בגינו, למישהו אחר.

זיכוי עמית מוטב

כגבוה מבין:

1. 1,680 ש"ח.

2. כנמוך מבין:

א. לא הייתה לעמית הכנסה מבוטחת, 5% מן ההכנסה בסך 180,000 ש"ח.

ב. הייתה לעמית הכנסה מבוטחת, אזי סיכום של:

1. 7% מהכנסתו המזכה עד מקסימום הכנסה מוטחת בגובה 90,000 ₪ (לא משנה אם מדובר

בעצמאי או שכיר).

2. 5% מהכנסתו, שאינה הכנסה מבוטחת עד לסכום של 180,000 ש"ח בניכוי סכום של 90,000 ש"ח, או סכום הכנסתו המבוטחת כנמוך, רק בתנאי שהיתה הפקדה באופן עצמאי (כעמית עצמאי).

עמית יחיד/יחיד

כגבוה מבין:

1. 1,680 ש"ח.
2. א. 5% מן הכנסה המזכה בסך 126,000 ש"ח, אם למבוטח לא הייתה הכנסת עבודה.
ב. 7% מן הכנסה המזכה בסך 88,800 ש"ח, אם למבוטח הייתה הכנסת עבודה.

ביטוח מפני אובדן כושר עבודה

- מדיניות רשות המסים בדבר התרת ההוצאה בניכוי, בגין פרמיה המשולמת לתוכנית ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, לשכיר שמעבידו אינו רוכש אותה בעבורו, הינה כדלקמן:
- א. עובד שכיר, שמעבידו אינו רוכש בעבורו פוליסה בגין אובדן כושר עבודה, רשאי ליהנות מהטבת מס בגין פרמיות ששילם לפוליסה, כאמור.
 - ב. הטבת המס היא התרת הוצאה בניכוי בשיעור של עד 3.5% ממשכורתו (שאינה מבוטחת, כאמור בסעיף א' לעיל), תקרת המשכורת לצורך הפקדה הינה ארבע פעמים השכר הממוצע במשק.
 - ג. תוכנית הביטוח לא תוכר כקופ"ג, ולא תותר בגין הפרמיה הטבת מס נוספת באמצעות זיכוי לפי סעיף 445 לפקודה, או ניכוי לפי סעיף 47 לפקודה.
 - ד. ההוצאה תותר בניכוי, כפוף להגשת דוח לפקיד שומה על הכנסות המבוטח.
 - ה. הכנסות, המתקבלות על פי הפוליסה או הנספח לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, חייבות במס לפי סעיף 3(א) לפקודה, ובדרך כלל נחשבות להכנסה מיגיעה אישית.
 - ו. היה והופקד לעובד לקופ"ג בשיעור של יותר מ-4% אזי יפחיתו אחוז אחד משיעור ההפקדה בביטוח מפני אובדן כושר עבודה כאשר שיעור ההפקדה בקופ"ג עולה על 4%. לדוגמה, הופקדו 6% בקופ"ג, יפחיתו 2% משיעור ההפקדה לאכ"א.
 - ז. כללי ההפקדה בביטוח מפני אובדן כושר עבודה לעצמאי ולבעל שליטה זהים למפורט לעיל.
 - ח. משכורת לעניין זה, למעט שווי שימוש ברכב.

הפרשות לקרנות השתלמות

א. קרן השתלמות לעצמאי

לפי סעיף 17(א5) לפקודת מס הכנסה מותר לעצמאי לנכות 4.5% מהכנסתו לתשלום לקרן השתלמות - מעבר ל-2.5% מהכנסתו עד 224,000 ש"ח בשנת המס 2008.

כדי לזכות במרב ההטבות, יש להפקיד 7% מן ההכנסה מעסק עד 224,000 ש"ח - 15,680 ש"ח; ומהם יהיה ניכוי (עד 4.5% מ-224,000 ש"ח) - 10,080 ש"ח.

דהיינו מן הסכום שהופקד, במגבלת הכנסה קובעת, יפחיתו 2.5% מן ההכנסה הקובעת והיתרה תותר בניכוי.

אם נישום הוא שכיר ועצמאי, ועל הכנסתו כשכיר שילם לו מעבידו לקרן השתלמות - סך ההכנסה לצורכי הניכוי, הנמוך מבין אלה:

1. הכנסת הנישום מעסק או משלח-יד, (נניח 230,000 ₪, מתוכם 70,000 ₪ כשכיר).

2. 224,000 ש"ח, בניכוי המשכורת שבעבורה שילם המעביד לקרן השתלמות.

לדוגמה (הסכומים בש"ח):

1. הכנסת הנישום כעמית עצמאי - 160,000 ₪.

2. סכום ההכנסה המרבי שבעבורו מותר ניכוי לקרן השתלמות 224,000

- פחות הסכום, שבעבורו המעביד שילם לקרן השתלמות 70,000

154,000

סכום התקרה - הנמוך בין 1 ל-2 154,000

חישוב הניכוי:

סכום ששולם 8,000

בניכוי 2.5% מסכום התקרה 154,000 3,850

יתרת תשלום מותרת לניכוי 4,150

הגבלת הניכוי עד 4.5% מ-154,000 6,930

סכום שלא נוצל לניכוי 2,240

הסכום שיוכר לו הוא 4,150 ש"ח.

בסעיף 9(16ב) לפקודה נקבע פטור ממס לסכומים, שמשך יחיד עצמאי מקרן ההשתלמות שלו ובכלל זאת סכומי הריבית, הפרשי ההצמדה ורווחים אחרים. זאת, בנסיבות ובתנאים המסוימים הבאים:

- לאחר **שלוש שנים** ממועד התשלום הראשון - אם שימשו הכספים לצורך ההשתלמות של העצמאי, וכן אם היחיד הגיע ל"גיל פרישה".
- לאחר **שש שנים** ממועד התשלום הראשון - ללא כל תנאי.
- ללא הגבלת תקופה ממועד התשלום הראשון - אם הסכום נמשך בידי הזכאים לקבלת סכומים של היחיד, בעל החשבון, שנפטר.

סכומים, שמשך עצמאי מקרן ההשתלמות, אשר לא נתקיימו בהם התנאים בסעיף 9(16ב) לפקודה, יהיו חייבים במס כהכנסה מעסק או ממשלח-יד, בעת קבלתם, למעט הסכומים שהפריש העצמאי לקרן השתלמות, שלא הותרו בניכוי לאור הוראת סעיף 3(ה2) לפקודה.

ב. קרן השתלמות לעובד

סכומים, שמשך עובד מקרן השתלמות, לרבות ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים יהיו פטורים ממס: אם נמשכו לאחר שלוש שנים מיום התשלום הראשון לחשבון, ובלבד שישמשו לצורך השתלמות; או אם נמשכו לאחר שש שנים, ללא כל תנאי.

סכומים, שמשך עובד מקרן השתלמות שלא בתקופות ובנסיבות, כאמור, יחויבו במס, למעט סכום הקרן שמקורה בתשלומי העובד.

כמו כן אם נפטר העובד, הזכאים לסכומים מקרן ההשתלמות רשאים למשוך אותם בפטור ממס, ללא הגבלה בנוגע לזמן המשיכה.

משכורת מרבית, שבגינה ניתן להפקיד בשנת 2008, הינה 188,544 ש"ח. שיעור ההפקדה הינו: הפרשת מעביד - 7.5% והפרשת העובד 2.5%. מעבר לכך יש לזקוף שווי לעובד.

יש הגדרה בסעיף 3(ה) לפקודה לעניין הגדרת "משכורת קובעת".

ג. קרן השתלמות לבעל שליטה

לפי סעיף 32(9)(א)(2) לפקודה, מותר לחברה, שהיא בשליטתם של לא יותר מחמישה בני אדם, כמשמעותה בסעיף 76 לפקודה, לנכות בעבור בעל שליטה בה תשלומים שמשלמת חברה, כאמור, לקרן השתלמות בעבור חבר בעל שליטה, כאשר סכום זה מוגבל ל-4.5% ממשכורת החבר עד לסך של 188,544 ש"ח בשנת המס 2008.

הסכום המרבי, שחברה יכולה לנכות מהכנסתה בשנת 2008, בשל תשלומים לקרן השתלמות בעבור חבר בעל שליטה בה הינו 8,484 ש"ח (4.5% מ-188,544 ש"ח); זאת, אם בעל השליטה ישלם לקרן 2,828 ש"ח לפחות (1.5% = 1/3 מ-8,484 ש"ח), אשר בגינם לא יקבל הטבות מס בשנת ההפקדה, אך הרווחים עליהם יהיו פטורים ממס, אם ישולמו לו בתנאי הפטור שלפי סעיף 9(א16) לפקודת מס הכנסה (על הרוב, בתום שש שנים מפתיחת החשבון).

הפרשות בשיעור 4.5% ועד ל-7% ממשכורת, שאינה גבוהה יותר מ-188,544 ש"ח, לא יותרו כהוצאה בידי המעביד, ולא יחשבו להכנסה בידי בעל השליטה. אך, זאת - מותנה בתשלום מקביל של בעל השליטה בשיעור 1.5% ממשכורת, שאינה גבוהה יותר מ-188,544 ש"ח: הפרשה מרבית (6% עובד ומעביד) - 11,312 ש"ח; וניכוי מרבי למעביד 8,484 ש"ח). [כל הסכומים הם ללא שינוי בשנת 2008]

זיכוי בעד הוצאות להחזקת קרוב נטול יכולת

יחיד תושב ישראל זכאי לזיכוי בעד הוצאות החזקת קרוב משפחה נטול יכולת שהוא משותק, מרותק למיטה, עיוור או בלתי שפוי בדעתו, וכן בעד ילד מפגר.

החוק מעניק הקלות למי שהחזיק בן-משפחה במוסד או נקודת זיכוי אחת בגין אותם נטולי היכולת. סעיף 44 לפקודת מס הכנסה קובע, כי בחישוב הכנסתו החייבת של יחיד, תושב ישראל, שהוא או בן-זוגו שילם בשנת המס בעד החזקה במוסד מיוחד של ילד, בן-זוג או הורה משותקים לחלוטין, מרותקים למיטה בתמידות, עיוורים או בלתי שפויים בדעתם, או בעד החזקת ילד מפגר במוסד מיוחד, יותר זיכוי ממס בשיעור של 35% מהסכומים ששילם, העולים על 12.5% מהכנסתו החייבת.

יחיד תושב ישראל יהיה זכאי לזיכוי בעד הוצאות החזקת קרוב במוסד לפי סעיף 44 לפקודה, או לנקודות זיכוי בעד נטול יכולת לפי סעיף 45 לפקודה, לפי העניין [להלן - "המזכה"], אם ההכנסה החייבת של המזכה ושל בן-זוגו לא הייתה יותר מ-230,000 ש"ח בשנת המס; ואם למזכה אין בן-זוג - אם היא לא הייתה יותר מ-144,000 ש"ח.

זיכוי על תרומות למוסד ציבורי מאושר

הזיכוי על תרומות בשיעור של 35% מסכום התרומה, שנתרמו למוסדות ציבוריים מאושרים, יינתן, אם סכום התרומות עלה מעל סך 380 ש"ח בשנת 2007.

הזיכוי יינתן מסכום כולל של תרומות, שאינו עולה על 30% מההכנסה החייבת, או שאינו עולה על סכום מרבי בסך 4,013,000 ש"ח בשנת 2007, לפי הנמוך שביניהם.

הזיכוי בשל התרומות, והניכוי בשל השתתפות במימון מחקר ופיצוח, לא יעלה על 50% מההכנסה החייבת, לפני הניכוי, בשל השתתפות במחקר ובפיתוח.

במסגרת תיקון 147 לפקודת מס הכנסה, הותאמו ההוראות בנוגע לזיכוי מהמס וזאת לאור השינויים שחלו בהוראות ניהול ספרים. לכן, חבר-בני-אדם יזוכה בגין תרומות בשיעור מס החברות (ולא 35% כפי שהיה נהוג עד כה), מסכום התרומה בפועל ובמגבלות האמורות. כלומר בשנת המס 2007 29%.

סעיף 45(א) לפקודה קובע, כי יחיד, תושב ישראל, שהיו לו בשנת המס ילד משותק, עיוור או מפרג, או שהיה לבן-זוגו ילד כאמור, יובאו בחשבון בחישוב המס שלו, או של בן-זוגו שתי נקודות זיכוי בשל כל ילד, כאמור.

ישנם ילדים הסובלים מליקויי למידה, הפרעות קשב והיפראקטיביות. בגין ילדים אלה זכאים ההורים להקלות במס.

הטבות לבעלים וליזמים

תיעוד - לאימות פעולות

בשל החשיבות הרבה, המיוחסת לקיום מסמכים ולפרוטוקולים בכתב, אשר מסדירים את היחסים והעסקאות בין בעלי המניות ומנהלי החברות לבין חברותיהם, וכדי לסכל כל טענה של מלאכותיות - יש להקפיד, שכל עסקה בין צדדים קשורים תבוסס על מסמכים נאותים. בתי המשפט עסקו בנקודה זו; ולהלן דוגמות אחדות מתוך הפסיקה:

א. בע"ש 740/84, מילצקי חברה קבלנית בע"מ נגד מנהל המכס ומע"מ:
"... רישום כדי שיהיה אמין על שלטונות המס ועל ביהמ"ש צריך להיעשות במועדו הנכון. עצם עשייתו של הפרוטוקול במועד שנעשה מעיד שכל כולו לא היה אלא פיקציה מלאכותית."

ב. בעמ"ה 234/88, מרכז רמיר בע"מ נגד פקיד שומה למפעלים גדולים, קבע כב' השופט פלפל:
"אכן רשאי אדם לפעול במסגרת משפטית שבחר לעצמו, דהיינו שהוא רשאי לנהל את עסקו גם באמצעות תאגיד, אך ניהול עסקים במסגרת כזאת מטיל גם הגבלות הנובעות מהחוק או מהנהוג המסחרי המקובל. חברה בע"מ חייבת לדווח לרשם החברות, לנהל חשבונות מבוקרים על ידי רואה חשבון וכו', ומשתמע מכך כי הסכמים חשובים חייבת חברה בע"מ לערוך בכתב. חובה זו קיימת גם ביחסי החברה עם מנהליה או בעלי מניותיה השולטים בה, והיא חלה ביתר שאת כשמדובר בהסכם

בין שתי חברות שהשליטה בהן הינה בידי אותו אדם או בידי אותם בני-אדם, כי אז החובה לנסח בכתב את עסקותיהן הינה כפולה ומכופלת."

ג. בע"א 414/87, פקיד שומה למפעלים גדולים נגד החברה לפיתוח קריית נורדאו בע"מ, קבע בית המשפט:

"המסקנה, כי קיימת נאמנות ו/או שליחות בין החברה לבעלי מניותיה, הושתתה על שני נדבכים מרכזיים:

(א) איזכור קיומה של נאמנות בין החברה לבעלי מניותיה במסמכים שונים.

(ב) ניתוח מהות היחסים בין החברה לבעלי מניותיה."

ריבית להלוואות בעלים

לפי סעיף 16ב לפקודת מס הכנסה, הותקנו תקנות לפטור ממס את הפרשי ההצמדה בהלוואות בעלי שליטה. לולא תקנות אלה היו הפרשי ההצמדה, אשר משלמת חברה לבעלי השליטה בה, חייבים במס. מטרת התקנות היא למנוע מימון סיבובי, אשר לפיו בעלי שליטה השקיעו את כספם בפיקדון בנקאי נושא הצמדה ופטור ממס. הפיקדון שימש גם ערבות לבנק למתן הלוואה לחברה. במהלך השנים היו טענות רבות כלפי תקנות אלה ונוסחיהן המגבילים. "תקנות מס הכנסה (פטור ממס על הפרשי הצמדה בשל יתרה מזכה של בעל שליטה), התשנ"ח-1998", באות לתקן חלק מעיוותים אלה. יתרון הגדול של תקנות אלה הינו בפשטותן. אין נדרשים הסכמים פורמליים ותקופות הלוואה מינימליות וסכומי מינימום, אלא מתייחסים בהן אל יתרות החשבונות של בעל השליטה, אשר בפנקסי החשבונות של החברה כמות שהן. התקנות דנות בכלל בעלי השליטה, ולא רק באלה השולטים בחברות מעטים.

משכורת, דמי ניהול ומענקים - לבעלי שליטה

משכורת

כדאי לשלם משכורת בסכום מתאים למנהל בעל שליטה בחברה הנמצאת בהפסדים, אם צופים שההפסדים יקוזזו בשנים הקרובות. הסיבה לכדאיות זו היא מיצוי מלוא נקודת הזיכוי, הניכויים והזיכויים, ושיעורי המס הנמוכים של בעל השליטה. אין לשכוח, כי פקיד השומה דורש לפרט, בטופס 1214, את סיכום המשכורות שחולקו לבעלי שליטה בחודשים ינואר-ספטמבר, אוקטובר-דצמבר, של אותה שנת מס.

פקיד השומה נעזר בנתון זה, כדי לקבוע את עמדתו בעת בקשת החברה לביטול מקדמות ו/או להקטנת

מקדמות בשנת המס שלאחר מכן. לפיכך, רצוי לערוך חלוקת משכורת לקראת סוף חודש ספטמבר, כדי

C:\Documents and Settings\user1\שולחן העבודה\תכנים לאתר יניב\תכנוני מס doc.31.12.2008 - © כל הזכויות שמורות לבחרי ושות' רואי חשבון ויועצים פיננסיים

לצמצם סטיות בין ממוצע המשכורות שחולקו לבעלי שליטה בחודשים ינואר-ספטמבר לבין ממוצע המשכורות שחולקו בחודשים אוקטובר-דצמבר.

יש לזכור, כי פקיד השומה רשאי שלא להכיר בהוצאה שלא נוכה ממנה מס במקור. נקבע במפורש, כי יש לנכות מס בשיעור 50% משכר דירקטורים בחברה.

בפסק דין עמ"ה 101/99, עבאס נגד פקיד השומה עכו, מיום 4.7.2001, קבע כב' סגן הנשיא, השופט ד"ר ד' ביין, כי הערעור מעלה, בין היתר, את השאלה של הסבת משכורות שני הילדים. המשיב טוען, כי היות ששני הילדים היו מתחת לגיל 20, הרי מכוח סעיף 83 לפקודה קמה חזקה, כי המשכורות הוסבו למערער. המערער עשה כן, משום שביקש לשלם מס לפי מדרגות מס, שהן נמוכות ממדרגות המס, שהוא היה משלם, אילו המשכורות היו משולמות על שמו.

לדעת בית המשפט, אכן מטרת סעיף 83 לפקודה הינה להילחם במשיכת משכורות של נישום על שם ילדיו, כדי להשיג שיעורי מס נמוכים מן הרגיל.

עם זאת, השאלה תיבדק על פי שני הקריטריונים הבאים:

א. האם, אכן, עבדו שני הילדים בחברה [?]. מחומר הראיות עולה, כי אכן: הבן עבד, כעובד החברה, מסיום לימודיו בבית הספר, בגיל 16, ועד לגיוסו לצבא; והבת שימשה, בחברה, בעבודות מזכירות.

ב. לולא הוצאו המשכורות על שם שני הילדים, האם היה המערער מקבל משכורת, שהיא גבוהה משקיבל [?]. אף על פי שהמערער היה רשום כמנהל בחברה, נראה כי בפועל את החברה ניהלו ארבעת ילדיו הגדולים של המערער, והוא היה מעין "מנהל כבוד".

לכן, יש לקבל את טענת המערער בשאלה זאת של הערעור, ולקבוע כי המשכורות, שנמשכו לטובת שני הילדים, אכן שולמו על עבודתם בחברה.

דמי ניהול

תשלום "דמי ניהול" בכלל, ובין חברות קשורות בפרט, הפך בשנים האחרונות למכשיר שימושי במשק הישראלי.

על פי רוב - תאגיד, המשלם דמי ניהול, הוא משלמם בעבור שירותי ניהול, אשר ניתנים לו מאת "תאגיד מנהל". התאגיד המנהל יכול ללוש צורות שונות. למשל: יכול התאגיד המנהל להיות חברת החזקות, אשר בה ממוקם מטה ההנהלה, וחברת החזקות זו נותנת את שירותי הניהול באמצעות מנהליה לחברות הבנות המסונפות בקבוצה; וכן, יכול התאגיד המנהל להיות חברת ניהול לכל דבר ועניין.

בד בבד, התפתחו הסכמי דמי הניהול כמכשיר לזיוסות חבויות המס בדרכים אחדות:

- העברות של רווחים (הנובעים מהכנסות דמי ניהול) לחברה, שיש לה הפסדים עסקיים.
 - משיכת רווחים לחוץ לארץ כדמי ניהול.
 - משיכת הכנסות לתאגידים, אשר שיעורי המס בהם הם מוגבלים.
- ויש עוד דרכים בעניין האמור לעיל, בדבר ויסות חבויות המס.
- רשויות המסים מנסות להתחקות אחר תשלום דמי הניהול, כדי לבחון: אם תשלומי דמי הניהול שולמו תמורת שירותי ניהול שניתנו בפועל; או שמא מדובר בתשלומים, אשר מלבד סיווגם / הימצאותם תחת הכותרת "דמי ניהול" אין ביניהם ובין מתן שירותי ניהול ולא כלום. ההוצאה על דמי ניהול תוכר רק בעבור שירותי ניהול שניתנו בפועל.
- שיעור ההוצאה יעמוד, לפי הנדרש, לצורכי ייצור הכנסה.
- קביעת דמי ניהול כפונקציה מהרווח או מהמחזור אינה פוסלת את התרת ניכוי ההוצאה.
- כדי לעמוד בתנאים אלה, יש להיערך בהתאם לזאת וללוות הסכמים לאספקת שירותי ניהול בחוזים בכתב, בעיקר בין צדדים קשורים.
- מצוין בזה, כי הפסיקה קבעה, שדמי ניהול עשויים להיות הכנסה מעסק אקראי, ושמהם אפשר לקזז הפסדים אצל מקבלם.
- לעניין דמי ניהול, כדאי לזכור, כי בפסק דין בעניין "ארגורן ניהול בע"מ", ובעניין "איבקו בע"מ" אמרה כב' השופטת ברכה אופיר-תום, כי:
- התנאי הראשון להתרת ההוצאה בנסיבות כמתואר הוא עמידתה של החברה, מקבלת השירותים, בנטל להוכיח, כי עסקת הניהול אמיתית היא, וכי נבעה מצורך אמיתי שלה לקבלה דווקא מאותו יעד, שאליו פנתה לצורך כך.
 - תנאי נוסף להכרה בהוצאות ההנהלה, בנסיבות כאמור, הוא הצבעה על רציונאל כלכלי העומד בבסיס העסקה; ותנאי מהותי נוסף הוא הצגת מסמכים ותיעוד, המאששים את העדויות שהובאו בבית המשפט מפי עדים בעלי עניין.
 - ואחרון התנאים הוא הצורך בהצבעה על סבירות היקפה של ההוצאה ועל עמידותה בפרופורציה ראויה, לעומת השירות שהעניקה החברה האחרת.
- כדי שדמי הניהול יוכרו כהוצאה לצורך מס הכנסה, וכדי להקטין את החשיפה לאפשרות של רשויות מס הכנסה לטעון, כי מדובר בעסקה מלאכותית - מומלץ להיערך בהתאמה ולנהוג על פי העקרונות, אשר גובשו בפסיקה כלקמן:

- א. עריכת הסכם חתום, מראש ובכתב, בין הצדדים, אשר קובע את החובה לתשלום דמי ניהול ואת סכומם.
- ב. עריכת תיעוד תקופתי על השירותים שיינתנו במסגרת הניהול.
- ג. תשלום תקופתי בשיק או בהעברה בנקאית בסכום סביר של דמי הניהול, אשר ניתן רק על שירותי ניהול שניתנו בפועל.
- ד. אין להתיר ניכוי הוצאות בסכום, העולה על הדרוש לצורכי ייצור ההכנסה.
- ה. אפשר לקשור את דמי הניהול כפונקציה מהרווח.
- ו. כאשר את דמי הניהול משלם תאגיד מרוויח לתאגיד מפסיד, עלולות רשויות המס לטעון, כי מדובר בעסקה מלאכותית.

מענקים

תשלום מענקים לבעלי שליטה בחברות הוא דרך מקובלת להקטנת רווחים, או חובות בעלי השליטה המחויבים בריבית רעיונית לפי סעיף 3(ט) לפקודה, ולכן גם - להקטנת מקדמות. מי שרוצה לנקוט צעד כזה, גם למטרת הקטנת מקדמות, חייב להזדרז, ואפשר שאפילו השנה אחר את המועד. שלטונות מס הכנסה מחמירים בנושא, ויש אצלם נטייה שלא להכיר בכך לגבי קביעת המקדמות בשנה הבאה.

בחברה, המנהלת את פנקסי חשבונותיה לפי בסיס מצטבר, אפשר לשלם עד יום 31 במארס 2009 תשלומי הוצאות בגין שנת 2008 - רק אם המס, שנוכה במקור מתשלומים אלה, הועבר אל פקיד השומה, בצירוף ריבית בשיעור 4% והפרשי הצמדה מתום שנת המס ועד מועד הניכוי; ורק אם בעל השליטה יכלול את הסכומים האמורים בדוח על הכנסותיו לשנת המס 2008.

הסבת רווחים

סעיף 86 לפקודת מס הכנסה קובע, כי אם עסקה היא מלאכותית או בדויה אפשר להתעלם ממנה ולשום את הנישום בהתאם לכך. פירוש הדבר הוא, כי כאשר עורכים תחזית לקראת השנה הבאה ומגלים כי יש רווחים, יש להיזהר ממהלכים שיתפרשו כעסקה מלאכותית. כלומר, יש להיערך לשימוש חוקי ברווחים. הזרמת רווחים מחברה מרוויחה לחברה מפסידה הינה אפשרות טובה, אם הינה נעשית במסגרת החוק. אם לא כן, ייחשב הדבר לעסקה מלאכותית.

חלוקת דיווידנד

סוף שנה הוא הזמן לבדוק, אם להשאיר את ההכנסה בעסק (בחברת מעטים) או לחלקה לבעלי המניות.
C:\Documents and Settings\user1\שולחן העבודה\תכנים לאתר יניב\תכנוני מס doc.31.12.2008 - © כל הזכויות שמורות לבחרי ושות' רואי חשבון ויועצים פיננסיים

חלוקת הרווח תשפיע על חבות המס של החברה ושל בעלי המניות, ועל תזרים המזומנים. בחלוקה - יש להתחשב: בסכום המשוער של ההכנסה החייבת בשנת 2008, במשכורת ששולמה לבעל המניות, במקדמות ששולמו ובמס שנוכה במקור. יש להחליט - האם לחלק רווחים [?]; ואם כן, למי [?]; האם לשלם דמי ניהול [?]; האם לשלם דיווידנד [?]; האם לשלם דמי שכירות על נכסים [?]. יש לזכור את חובת ניכוי מס במקור מכל תשלום לבעלי המניות ולעובדים. אפשר לשלם בונוס גם עד חודש מארס 2009; אבל, אם כך אמנם ייעשה - יהיה צורך לשלם גם הפרשי הצמדה. מובן, שמקבל הרווח / הבונוס חייב לכלול אותו בדוח על הכנסתו לשנת 2008. חברה, שתחלק רווחים בשנת 2008, צריכה לתכנן את צרכי המימון שלה בעתיד. לכן, יש להתחשב ביתרות של בעלי המניות, בהלוואות לעסק וכד'. חברה (גם יחיד), שביקשה להקטין את המקדמות במשך השנה ושהתברר בעת הגשת הדוח השנתי לשנת 2008, כי ההקטנה לא הייתה מוצדקת, תתחייב בתשלום ריבית והפרשי הצמדה לחצי שנה כ"קנס". אם זה המצב - כדאי לחלק רווחים לבעלי המניות, כדי להימלט מתשלום ה"קנס". לתשלום בונוס בסוף שנת המס אין השפעה על המקדמות בשנת 2009, היות שרשויות המסים ינטרלו את התשלום החריג ויבדקו את פריסת התשלומים לבעלי השליטה לכל אורך שנת המס.

תשלומי מס

הקטנת מקדמות

המקדמות לרשות המסים נקבעות על פי שיטת האחוזים או על פי שיטת הסכום הקבוע. אפשר להקטין את המקדמות; אולם, מי שמקטינן שלא כדין, צפוי לשלם ריבית בשיעור מסוים ובהפרשי הצמדה, לפי סעיף 190(א)(2) לפקודה.

לכן, כדאי לבדוק את שיעור המקדמות במהלכה של השנה ולוודא, שאין הפרשים ניכרים בין המקדמות המוקטנות לבין המס לפי הרווח המשוער. אם יימצאו הפרשים, יהיה אפשר להגדיל את המקדמות בהתאם לזאת.

נישום, שביקש להקטין מקדמה, ולאחר מכן השתנה מצבו לטובה, מוטב שישלם את ההפרש; שכן, מירוץ הריבית והפרשי הצמדה באשר לסכום הנוסף יופסק למי שישלם סכומים נוספים על חשבון המקדמות,

והם יחשבו רק בעבור התקופה, שתחל מיום 1 ביולי ועד לתאריך התשלום בפועל, במקום עד יום 31 בדצמבר.

כדי להפחית ריבית והפרשי הצמדה, אפשר גם להקדים הוצאה חריגה. אם אפשר, רצוי להגדיל את הניכויים במקור מתקבולים מלקוחות באמצעות אי השימוש באישור להקטנת ניכוי המס במקור. חברה יכולה לחסוך ריבית והפרשי הצמדה, אם תחלק את מלוא הרווח במשכורת לבעלי המניות, אך לא לפני שתבדוק את חישוב הכדאיות של חלוקת הרווח במשכורת, לעומת השארתו בחברה.

תשלום מקדמה על חשבון רווח הון

אי הודעה על קיזוז רווח ההון עלולה לגרור תשלום ריבית, הפרשי הצמדה וקנס על פיגור בתשלום המקדמה, מתום 30 יום ממועד העסקה ועד לביצוע התשלום, כאמור. על כן, כאשר נעשית עסקה, וכאשר אין כוונה לשלם מקדמה על רווח ההון, מומלץ לפנות בכתב אל פקיד השומה ולפרט בו את הנימוקים לכך.

חברות, הצופות כי יסיימו את השנה בהפסדים או בהכנסות, הנמוכות מן הצפי בתחילת השנה, שעל פיו שולמו מקדמות המס השוטפות, מורשות להגיש בקשה להקטנת המקדמות השוטפות הדו-חודשיות, בגין החודשים נובמבר ודצמבר 2008, עד ליום 15 בדצמבר 2008.

המדווחים דיווח חודשי יוכלו להגיש בקשה: להקטנת מקדמות בגין החודשים נובמבר ודצמבר, עד ליום 15 בדצמבר 2008; ולהקטנת מקדמות בגין חודש דצמבר בלבד, עד ליום 31 בדצמבר 2008. נדגיש שכיום יש חובת דיווח בעסקה הונית, בתוך 30 יום, על אף שהסתיימה בהפסד, או ללא חבות במס.

תשלום יתרת המס לשנת 2008

נישום חייב לשלם ריבית בשיעור 4% והפרשי הצמדה על סכום חובו לרשות המסים - מתום שנת המס ועד למועד התשלום בפועל.

נישום זכאי לפטור מדורג מן הריבית בשיעור 4% והפרשי הצמדה, המוטלים על פי סעיף 187א(א) לפקודה, באשר לסכומי המס שהוא מקדים לשלם.

זוהו פירוט הפטור המדורג האמור:

- על סכום מס, ששילם הנישום **בחודש הראשון** שלאחר תום שנת המס - **פטור מלא** מן הריבית והפרשי הצמדה.

- על סכום מס, ששילם הנישום **בחודש השני** שלאחר תום שנת המס - הפטור הוא **ממחצית** מן הריבית והפרשי ההצמדה.
 - על סכום מס, ששילם הנישום **בחודש השלישי** שלאחר תום שנת המס - הפטור הוא **מרבע** מן הריבית והפרשי ההצמדה.
- כדאי, לפיכך, לערוך דוחות משוערים בהקדם, כדי להשלים הפרשים במקדמות, אם נוצרו, או כדי לשלם את יתרת המס, אם נותר חוב, וליהנות מהנחה ניכרת בגין פטור מחיובי הריבית והפרשי ההצמדה. על משמעות ניפוח החוב - ראה רשימת מקדמים לחישוב ריבית מס הכנסה: ב"דע למידע", במדור מס הכנסה, בכל חודש.
- יש גם להתחשב בעובדה, שנציבות מס הכנסה נוהגת **להטיל** מקדמות, או **להגדיל** מקדמות, לאחר ששולמו תשלומים נוספים בשל הכנסות משנה קודמת.
- נישום, שביקש ביטול מקדמות או הקטנת מקדמות, ובסוף השנה מתברר, כי הקטנת המקדמות לא הייתה מוצדקת, יחויב בריבית לפי סעיף 190(א)2 לפקודה ובהפרשי הצמדה, בעבור סכום ההפחתה ועד הפרש המס, שעליו להשלים לפי הדוח. כדי למנוע חיוב זה, מוצע לשלם את החסר בהקדם.
- על פי עו"ד ד"ר אברהם אלטר ורו"ח דני דורון, יוצאים נישומים רבים מקופחים, משום שאינם ערים לשמירת זכויותיהם הבסיסיות בכל הכרוך בתשלום מס הכנסה.
- דוגמה:** פעמים רבות מקבלים נישומים מרשויות המסים "קביעת" מקדמות ממס הכנסה לפי שיעור ענפי, או לפי "ידיעות" של פקיד שומה, או סתם לפי מהלך ממוחשב של מחלקת גבייה בנציבות מס הכנסה. קביעה זו נעשית שלא על פי "שנת בסיס", בהתאם לנוהל רגיל אצל רשויות המסים (סעיפים 174 ו-175 לפקודה), אלא מכוח סמכות מיוחדת (סעיף 180 לפקודה).
- הנישומים, שעליהם לשלם מקדמות, מבקשים בדרך כלל "הפחתה" של המקדמות; וכתוצאה מזה, אם המס בסוף השנה גבוה מסכום המס על פי המקדמות, משלמים הנישומים "קנס" של ריבית והפרשי הצמדה מיום 1 ביולי ועד יום 31 בדצמבר באותה שנה.
- חשוב מאוד, שהנישומים יידעו, כי "קביעת" מקדמות מזכה אותם להגיש עליה "השגה". בעצם "רישום" ההשגה מתבטלת חובת תשלום המקדמות. אם דחה פקיד השומה את השגת הנישום (לאחר דיון וזימון כנדרש בחוק), רשאי הנישום להגיש ערעור לבית המשפט [סעיף 180(ב)2(א) לפקודה]; וכך, שוב לדחות באופן חוקי את חובת תשלום המס עד לסיום הערעור.

אפילו יפסיד הנישום בסוף ההליך, הרי אין ספק, כי סיום הערעור יהיה לאחר תום שנת המס שבה מדובר; ומאחר שאין חובת תשלום מקדמות באורח מפרעי, ממילא גם אין קנסות ל הפחתת מקדמות, שעליה יש חובת ריבית והפרשי הצמדה מאמצע שנת המס [סעיף 190(א)(2) לפקודה].

דרך זו נכונה, משום שלדעת האזרח נהג בו השלטון בשרירות לב והוציא ממנו מקדמות בלתי סבירות, כפי שקורה לעתים.

עם זאת, כאשר המקדמות שהוצאו הגיוניות ונכונות, אין מקום למאבק המתואר לעיל, ויש לשלמן. אם נקבעו מקדמות באורח שרירותי - הרי, בדרך כלל, העלות הכספית של המאבק נמוכה מעלות הריבית ומהפרשי ההצמדה, שהנישום יחויב בהם, אם בחר ב"בקשת הפחתת מקדמות", לפי סעיף 190(א)(2) לפקודה.

יש לזכור: ניכויים במקור, שנוכו שלא כדין, יוטל בגינם קנס בסכום של פי שלושה מסכום הניכוי שקוזז שלא כדין.

הקיזוז ייחשב שלא כדין, אם לא היה בידי הנישום אישור בכתב על סכום הניכוי מאת המנכה, או שהקיזוז מתבסס על ניכוי במקור, אשר לא נוכה באותה שנת מס שבעבורה משולמות המקדמות.

מחמת גודל הקנס, רצוי לערוך התאמות שוטפות, ובפרט לקראת תום שנת המס, בין סכום הניכויים במקור שנוכו בפועל, לבין סכום הניכויים במקור, שקוזזו ממקדמות של אותה שנת מס. ההתאמות האלה יסייעו בידי הנישום לגלות טעויות ואי התאמות, ולתקן לפני תום שנת המס, כדי להימנע מתשלום קנס בעניין.

הרפורמה במיסוי הישיר

תכנון מס החייב בדיווח

נוסף על הגשת דוח שנתי קיימת חובה בהגשת דוח, שכולל תכנוני מס החייבים בדיווח. ייתכן שפקיד השומה יוציא שומה פרטנית על תכנון המס, ולא על כל הדוח השנתי.

כיום יש תקנות במס הכנסה ובחוק מע"מ, בדבר תכנון מס החייב בדיווח. במס הכנסה נחקקו תקנות מס הכנסה (תכנון מס החייב בדיווח)(הוראת שעה), התשס"ז-2006 [להלן - "התקנות"].

תחולת התקנות הינה על פעולות, שיתבצעו בשנות המס 2007-2009. נמליץ לקרוא את התקנות ולראות איזה מן הצדדים אמור לדווח על הפעולה.

להלן נפרט מספר תכנונים:

1. תשלום דמי ניהול מאדם לקרובו בסכום כולל של 2 מיליוני ש"ח, והכול אם בגין התשלום האמור פחתה חבות המס של המקבל.
 2. מכירת נכס לקרוב שנוצר בה הפסד בסכום של 2 מיליוני ש"ח, שקוזז כולו או חלקו משנת המכירה, או עד 24 חודשים ממועד המכירה.
 3. מכירת נכס, לאחר שהנכס הועבר למוכר בפטור, או שהנכס נמכר ויצר הפסד בסכום של 2 מיליוני ש"ח הניתן לקיזוז.
 4. מכירת נכס, לאחר שהנכס הגיע בפטור ממס ונמכר בתוך שלוש שנים, וכנגד הרווח שנוצר קוזז הפסד בסכום, שלא פחת מ-2 מיליוני ש"ח.
 5. מחילת חוב לקרוב, בתנאי שהמחילה הינה בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, ובעקבות המחילה פחת סכום החבות במס.
 6. סגירת חוב של בעל עניין מהותי בסכום של 1 מיליון ש"ח ברבעון האחרון של השנה, ומשיכתו מיד בתחילת הרבעון של השנה שלאחר מכן.
 7. רכישת אמצעי שליטה בחברה והמחאת הלוואות בעלים של מוכר המוניות לרוכש המניות.
 8. רכישת 50% ממניות החברה במהלך תקופה של 24 חודשים, אם לחברה הנרכשת יש הפסד של 3 מיליוני ש"ח.
 9. רכישת 25% מהון המניות של חברה זרה שאינה מדינה גומלת, אם שיעור המדינה הזרה הינו פחות מ-20%.
 10. רכישת חברה זרה במדינה שאינה גומלת, שמרבית נכסיה בישראל וכו'.
 11. תשלום מחברה משפחתית לבעל מניות מייצג, שבעקבות התשלום נוצר הפסד לבעל המניות המייצג.
 12. עסקת תמורות במקרקעין.
 13. קבוצות בנייה.
 14. החזקה של מלכ"ר, או של מוסד כספי של עוסק וההפך. בתקנות יש פירוט על מי שאמור לדווח על התכנון. כאמור, יש קנס בגין אי הגשת דיווח.
- נקנס בגין תכנון מס, החייב דיווח, יהיה כמובן המס שרצו לחסוך ונוסף על כך, 30% מחיסכון המס שרצו להרוויח.
- לפיכך נדגיש את חשיבות הנושא המיוחד, החל משנת 2007.

לוח שנתי - דברים שצריך לעשות בכל חודש

ינואר

1. מילוי טופס 101 בידי העובדים.
2. תום התקופה לביצוע ספירת מלאי, ללא חובת הודעת לפקיד שומה (עד 10 בחודש).
3. תשלום מס מכוח סעיף 3(י) לפקודה, עד יום 30 בחודש.
4. דיווח לפקיד שומה על החלת הדיווח, על פי התקנות הדולריות לשנת 2009, ומועד אחרון לתשלום מס בשיעור 10%, בגין הכנסת שכר דירה למגורים לשנת 2008 - הכול עד יום 30 בחודש.
5. פטור ממלוא הריבית והפרשי ההצמדה על תשלום המס לשנת 2008, דיווח ותשלום מקדמת רווח הון מניירות ערך סחירים, שבגינם לא נוכה מס במקור (לתקופה מיום 1.7.2008 עד יום 31.12.2008), מועד אחרון להפקדה לקופ"ג בעבור העובדים בגין חודש דצמבר 2008 - הכול עד תום חודש ינואר 2009.

פברואר

פטור על 50% מריבית ומהפרשי הצמדה, בגין תשלום המס לשנת 2008.

מארס

1. טופסי 857 ו-867 - מסירת אישור שנתי על ניכוי מס במקור מתשלום בעבור שירותים ונכסים, וניכוי מס במקור מריבית, מדיווינדנד ומרווחי הון בשוק ההון עד יום 20 בחודש.
2. חובת מסירת טופס 106 לעובדים (אישור על שכר ששולם בשנת 2008), הגשת דיווח שנתי על הקצאות על פי סעיף 102 לפקודה (לפקיד שומה ניכויים), פטור על 25% מריבית ומהפרשי הצמדה בגין תשלום המס לשנת 2008, הגשת דיווח "מכוון" ניכויים שנתי (טופסי 126 ו-856), המועד האחרון לניכוי מס במקור בשל תשלומים לבעלי שליטה, בחברה בשליטתם של עד חמישה בני-אדם, ותשלומים שהינם הכנסה חייבת בניכוי, בידי תושב חוץ, עד תום חודש מארס.

אפריל

הגשת דוח שנתי ותשלום הפרשי המס בידי יחיד, ותשלום מקדמה בגין הכנסת חוץ באשר ליחיד, שאינו חייב בהגשת דוח אישי עד יום 30 בחודש.

מאי

1. הגשת דוח שנתי לשנת 2008 בידי החברות.

2. דיווח על עסקאות טעונות דיווח במסגרת הדוח השנתי.

3. דיווח על עסקאות בין-לאומיות - "מחירי העברה" במסגרת הדוח השנתי.

יולי

דיווח ותשלום מקדמת רווח הון מניירות ערך סחירים, שבגינם לא נוכה מס במקור (מיום 1.1.2009 עד יום 30.6.2009).

ספטמבר

תום תקופת אישורים ל"חברה מיוחדת", לעניין ניכוי מס במקור מתשלומים לתושבי חוץ.

נובמבר

1. הודעה לפקיד השומה בדבר בקשה להיחשב כחברה משפחתית בשנת 2009.

2. בקשה לחישוב מס נפרד לבני זוג, לשנת 2009 (תוקף ההודעה לשלוש שנות מס).

דצמבר

1. יום 21 בחודש - תחילת התקופה לביצוע ספירת מלאי, ללא הודעה לפקיד השומה.

2. הודעה על בחירת שנת 2007, כשנת בחירה במפעל מוטב, בחודש דצמבר השנה.

3. המועד האחרון להגשת בקשה לעניין דוח מס לשנת 2008 מאוחד, על פי חוק עידוד התעשייה (מסים), התשכ"ט-1969, בחודש דצמבר השנה.

4. בקשה לשינוי מבנה לפי חלק ה-3 (מועד מיזוג, פיצול).

5. רישום קריאת מונה של כלי רכב, למרות שינוי בהכרה בהוצאות הרכב.

את הלוח יש לקרוא מחודש נובמבר וכך הלאה.

✓ תשובות והבהרות נוספות ניתן לקבל אצל מנהלת החשבונות האישית שלך ו/או בקרו

באתר הבית שלנו www.bcpa.co.il לקבלת מידע מקצועי מקיף ומגוון.

צפון: בכר רבין 1, קומה ב', טבריה 14100, ת.ד. 1815
טל: 04 672 0773 **פקס:** 04 672 0774
מרכז: רח' המסגר 5, תל-אביב 67776
טלפקס: 03 5373003 (רב קווי)

בחרי ושות'
רואי חשבון ויועצים פיננסיים

בברכה,

בחרי ושות'
רואי חשבון ויועצים פיננסיים

© כל הזכויות שמורות לבחרי ושות' רואי חשבון ויועצים פיננסיים